

Kohilas ja osalt Rapla vallas tõuseb jäätmeveo hind

Lk 8-9

Tuli nõudis Pihali külas kaheksa hektarit metsa

Lk 4

Kohila, Märjamaa ja Rapla valla aasta emad on valitud

Lk 14-16

Purila pelletitehas kandideerib aasta äriteo tiitlile

Lk 12-13

HOLMES & MEYERS

Metsasöbralik ettevõtmine

Varem tellides, küttepuid soodsam!
Telli 600 5323
5192 2723

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 16. mai 2018 Nr. 20 (3030)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.15 €

TAMREX

Luba endale parimat!

Kui ostad ükskõik millised SNICKERS Workwear **FLEXI Work** tööpüksid tavahinnaga, anname sulle

PUSA art 2819/3218 väärtus 76 € **TASUTA!**

TASUTA PUSAD hakkavad LÕPPEMA

Snickers Workwear kõrge kraega pusa art 2819/3218 (väärtus 76 €)

KIIRUSTA

MAKSIMAALNE LIIKUMISVABADUS

FLEXI WORK

FlexiWork tööpüksid tõstavad töömugavuse ja paindlikkuse täiesti uuele tasemele. Keha liikumist arvestav tiptasemel disain ja õhku läbilaskev elastne, tugev ja ülimalt mugav Cordura® stretš kangas tagavad maksimaalse liikumisvabaduse ja ventilatsiooni.

Cordura® stretš: 88% Cordura®, 12% elastaan, 270 g/m².
Rip-stop: 65% polüester, 35% puuvill, 200 g/m².
Tugevdused: 100% Cordura®-polüamiid.

Kampaania kestab kuni tasuta pused jätkub. Kampaania ei kehti www.tamrex.ee e-poes ja Snickers Workwear laste pükste ostu puhul.

6904
93 €

6905
112 €

6903
124 €

6923
146 €

6902
136 €

5804
UUS VÄRV

UUED põrandapanija püksid

5804
UUS VÄRV

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni kaup jätkub.

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35 • TARTU Aardla 114, Ringtee 37a • PÄRNU Riia mnt 169a, Savi 3 • RAKVERE Pikk 2 • JÕHVI Tartu mnt 30 • VÕRU Piiri 2 • VIILANDI Tallinna 86
VALGA Vabaduse 39 • NARVA Maslovi 1 • HAAPSALU Ehitajate tee 2a • PAIDE Pikk 2 • JÕGEVA Tallinna mnt 7 • TÜRİ Türi-Alliku • RAPLA Tallinna mnt 2a • KEILA Keki tee 1 • KURESSAARE Tallinna 80a

Juhtkiri

28 ettevõtja avaldus

Esmaspäeval tegid 28 tuntud ettevõtjat avalduse, milles teatati kavast asutada Riigireformi Sihtasutuse nimeline mõttekoda. Projekti autorid kinnitavad, et tegemist on täiesti apoliitilise eraalgatusega, mille eesmärk on töötada välja riigireformi kontseptsioon ning kavandada selle elluviimiseks vajalikud vahendid. Kontseptsiooniga on lubatud valmis saada 26. novembriks, kodanikupäevaks.

Iseendast on initsiatiiv ju igati kiiduväärne. Tuleb ju tunnistada, et riigireform, millest mingil ajal üsna palju räägiti, on lihtsalt jutuks jäänudki. Ei saa ju riigireformiks nimetada riigiasutuste maakondadesse küüditamist. Võiks ju rahul olla, kui ettevõtjad võtavad ette midagi, mis poliitikutel üle jõu ja mõistuse käib. Paraku teeivad ka siin mõned asjad ettevaatlikuks. Reformijad on oma dokumendis selgete piirjoontega visandanud mitte ainult kontseptsiooni, vaid ka kogu reformi läbiviimise plaani. Selles on ettepanekuid, mis vääriks kindlasti elluviimist, aga ka lihtsalt huvitavaid mõtteid (näiteks see, et riigikogusse saab olla valitud ainult kaks korda järjest ja presidendile teist perioodi ei anta). Aga kõige tagant kumab vastu pigem ettevõtjalik arusaam, mitte riigiehitaja tarkus.

Esimesel lugemisel jäi silma, et sageli rõhutakse koondamistele, kokkuhoiuile ja mitmel pool ka sellele, et mingid täna avaliku sektori täita olevad funktsioonid võiks üle anda erasektorile (haridus, tervishoid, sotsiaaltoetused jne). Siinkohal tuleb nõustuda ka tegelikult riiklikku korraldust tundva diplomaadi Marten Koka hinnanguga, kes ütleb, et ettevõtjatest reformijate jutt Eesti avaliku sektori ehamöödukalt suurtest kuludest ei vasta tõele: „Kuidas me ilma oluliselt tervishoiu (oleme selles vallas ka suhtena SKT-sse viimaste hulgas, rääkimata absoluutarvudest), kõrghariduse ja teaduse tervikuna ning infrastruktuuri rahastamist parandamata pikemas perspektiivis neile (jutt on Põhjamaadest - toim) järele jõuaksime. Ettekujutus, et seda on võimalik saavutada mõnesaja ametniku koondamisega, ei ole adekvaatne.”

Ei ole päris adekvaatne ka uue haldusreformiga ähvardamine. Me võime nõustuda ettevõtjatega selles, et möödunud aastal tehtud reform oligi „ebamõistlik ja ebaratsionaalsete tulemustega”, kuid peaksime nüüd mõneks ajaks kannatust varuma, et kuidagi ridasid koondada ja eluga edasi minna. Seda enam, et see, mida pakuvad ettevõtjad, ei parandaks haavu, mis on tekitatud – veel mõnesaja ametniku koondamine või uutega asendamine ei ole võluvits, mis regionaalsel tasandil elu taastaks. Võiks juba nii olla, et igasugused lobitegijad lõpetavad riigi kallal näperdamise ära ning annavad selle ehitamise tõelistele asjatundjatele üle.

Südamelt ära

Kõik seni on lapsed

Helerin Väronen

Aasta alguses käisin raamatullustraator Made Balbati näituse avamisel Kehtna raamatukogus ja kunstnik luges seal ette Olivia Saare luuletuse „Kõik seni on lapsed”, mis jäi kuidagi kripeldama. Eriti meeldis mulle selle esimene osa: „Kõik seni on lapsed/ kuni elavad emad/ ja saatuse poolest/ rikkad on nemad.”

Leidsin selle luuletuse internetist üles ja salvestasin arvutisse mõttega, et isegi kui ma emadepäeval oma ema juurde ei jõua, siis kaardi ta just selle luuletusega peab saama. See on vähim tänu, mida ma oma emale kõige tema tehtu eest saan avaldada.

Kui vahel öeldakse mõnele täiskasvanule „tubli laps”, siis mu lapsed alati imestavad, kuidas saab nii öelda, ta pole ju enam laps. Me siis seletame, et iga inimene jääb oma emale (ja muidugi ka isale) alati lapseks. Ja isegi kui me vanemaid enam siinilmas pole, elavad nad ju edasi teistes inimestes, eelkõige oma järeltulijates ja nii oleme kõik eluaeg oma vanemate lapsed.

Mina olen saatuse suhtes küll rikas, et mul just selline ema on, nagu ta on. Parajalt tuline ja otsekohe ütle mis, kuid samas hell ja hoolitsev. Läbi aegade on ta meie, laste vajadusi enda omadest tähtsamaks pidanud. Kui ma alles väike olin ja lasteaias käisin, hakkasid mind kõrvapõletikud kimbutama ja lõpuks andis arst emale valida, kas riskida minu kurdiks jäämisega või loobuda tööst ja jääda minuga koduseks. Ema valis kojujäämise. Kui olin kolmene, kolisime maale, kus töökohtade mõttes oli keskkond talle ebasobiv, kuid samas meie lapsepõlv oli maal elu tõttu rikkalikum.

Kogu ülejäänud elu on ta kaasa elanud minu ja mu õdede ja venna õnnestumistele, lohutanud, kui vaja ja vahel nagu emalõvi meie õiguste eest välja astunud. Mäletan, et kooliajal hoidsid õpetajad vaat et peast kinni, kui nägid mu ema kooli peal lähenemas, kuna tema tulekuga kaasnes peaaegu alati mõni nõudmine. Kuid just tänu talle said näiteks koolitrepid käsipuu ja garderoobid istepingid.

Mu ema on pidanud juba nooruses hoolitsema laste eest. Ja see hoolitsemine teiste eest jätkus ka siis, kui tal endal lapsed olid. Meenub kord kooliajast, kui vanemad istusid mõlemad pool ööd üleval, et ööbima jäänud klassioe jopet ja saapaid parandada. Nii mõnelegi minu ja õdede-venna

sõpradele-sõbrannadele on mu vanemad läbi aastate olnud justkui kasuvanemateks, kellele kohati ehk isegi rohkem oma muresid kurdetakse kui oma vanematele.

Kui sündis mu esimene tütar, oli just ema see, kellest oli kõige rohkem rasketel hetkedel abi. Tänu talle suutsin end kokku võtta ja pikale läinud bakalaureusekraadi ära teha. Väiksema tütre puhul on vanaema kasvatust olnud küll vähem, kuid suve veedavad lapsed tihti maal. Kuna ma ise tunnen, et olen emana natuke liiga järeleandlik, saadan lapsed nii-öelda kasvatuslaagrisse, sest vanaemal jätkub kannatlikkust rohkem kui mul.

Mu ema armastab ikka öelda, et mina ja mu õed oleme talle südamesõbrannad, pole teemasid, mida me emaga arutada ei saaks. Kuna mul on emaga hea läbisaamine (kuigi ka meie solvume ja vaidleme), on vahel kurb vaadata, kui keegi ei suhtle oma emaga või on pöördumatult tülli läinud. Siis tahaks küll inimesele öelda, et võta ometi mõistus pähe, ema on sul vaid üks ja teda tuleb hoida nagu kullatera.

Ma tahan tänada oma emmet selle eest, et saan olla tema laps. Ilma tema pühendumise ja toetuseta ei oleks ma see, kes ma täna olen. Ja kõigile teistele panen südamele, et oma emasid tuleb hoida ja meeles pidada igal ajal, mitte vaid emadepäeval.

Küsitlus

Mida suvist olete soojade ilmadega jõudnud teha?

Triinu, ravimiesitleja: Rannas olen käinud ja maasikaid sõnnud.

Andrei, tellingupaigal-daja: Alles jõudsin Eestisse, veel ei ole jõudnud midagi teha, aga kohe lähen nüüd päevitama.

Angelika, müügiesindaja: Rannas olen käinud ja grillinud olen ikka väga palju.

Asta, pensionär: Aiatöid, näiteks. Grillinud oleme ka.

Ene, pensionär: Aiamaal olen olnud peamiselt, aga ka grillinud oleme.

Pekka, pensionär: Jalgrattaga olen sõitnud ja ujunud ka.

Reigo, kaitseväelane: Päevitanud ja grillinud olen.

Küsis Stina Andok
Pildistas Siim Solman

Ajaleht 30 aastat tagasi

Ajakirjanduspäev
Pirgus

Ühistöö 17. mail 1988: 6. mai ilusal õhtupoolikul kogunesid Pirgu mõisa peosaali toimetuse külalistena kolleegid Haapsalu lehe toimetusest ja paljud Ühistöö kauaaegsed kirjasaatjad ja abilised. Osalesid ka partei rajoonikomitee sekretärid Ants Luukas ja Silvi Mets.

Et ansambel Umptsa saaks saalis oma pillid mängukorda panna, mindi kõrvalruumi Ülo Voogla juhatusel demokraatia ja pluralismi üle diskuteerima. Pärast paar tundi kestnud ja kohati päris ägedaks läinud vaidlust võinuks ball alatagi, kuid siis saabus üks õhtu külalisi – vastne teeneline ajakirjanik Toomas Uba. Tal oli nii palju rääkida ja temalt oli nii palju küsida, samuti nagu temalt jutujärje üle võtnud Feliks Unduskiltki.

Tulid pillimehedki kuulama ja nii see õhtu läkski. Ju see on aja märk, et inimesed ka ballil arutlemata ja vaidlemata olla ei saa.

Müügipiirangud
suvehooajal...

...hakkavad kehtima Kohila alevi ja maapiirkonna kauplustes neile, kes ei ole Rapla kooperatiivi liikmed. Otsus on vastu võetud selleks, et paremini teenindada oma inimesi. Suvitab ju seal tuhandeid tallinlasi ning piiratud kaubafondide juures ei saa neile müüa liha, vorsti, võid ja juustu riigihinnaga. Kui juhtub, et kaupa on piisavalt, võib kaupluse juhataja talitada oma äranägemise järgi. Kooperatiivihinnaga liha, singi, vorsti müüki ei piirata, samuti peaks jätkuma leiba, saia ja piima.

Päevapilt

Foto: SIIM SOLMAN

Hetk maadlusvõistlustelt Kehtna Liud. Selleks, et platsi ääres maadlemist oodates ikka meel erksana püsiks, tuleb kasutusele võtta ka tagumikulaks.

Riigi Kinnisvara plaanid said tulise kriitika osaliseks

Riigi Kinnisvara AS koostas enda nägemuse sellest, kuidas võiks Raplas asuvad riigiasutused koondada riigimajja ehk endise nimega haldushoonesse.

Siim Jõgis

Maja haldajana on RKAS huvitatud sellest, et kõik ruumid oleksid täidetud ning vabu pindu ei jääks. 7. mail oli riigimajas koosolek, kuhu olid kutsutud riigiasutuste esindajad. Otse välja öeldes said RKAS-i plaanid seal tulise kriitika osaliseks.

Rapla Sõnumid on neid plaane näinud ja sealt tuleb välja mitu huvitavat seika. Riigi Kinnisvara AS ise nimetab neid arhitekti esmaseks lahenduseks ning nende väitel ei ole ühegi asutuse asukohta hoones kindlalt paika pandud. Seda üllatavam tundub, et arhitekti visiooni kohaselt pole paika sätitud mitte ainult asutused ise, vaid ka nende osakonnad. Näiteks on neljandale korrusele paigutatud Rapla vallavalitsus.

Juba on sujuvalt paika sätitud, kus asuvad majandus-, arengu- ja planeeringuosakond, haridus-, kultuuri- ja sotsiaalosakond ning rahandusosakond.

Esimesel korrusel peaksid asuma näiteks maanteeamet, maksu- ja tolliamet, PRIA ning Raplamaa veterinaar keskus. Raplamaa veterinaar keskuse juhataja Aavo Lumi oli üks, kes kõige aktiivsemalt RKAS-i plaanidele vastu seisis. Praegu asub veterinaar keskus Raplas aadressil Kuusiku tee 8. RKAS-i visiooni kohaselt võiks see kolida riigimaja nendesse ruumidesse, kus varem tegutses Lääne prefektuuri kodakondsus- ja migratsioonibüroo.

Lumi ütles, et Raplamaa veterinaar keskus ei ole sellise pakkumisega rahul, sest selles on arvesse võetud kõigest kümme protsenti tingimustest, mille nad RKAS-ile esitasid. Ainuke arvesse võetud tingimus oli see, et väljapakutud ruumid asuvad esimesel korrusel. Sedagi mööndusega, sest nendesse ruumidesse jõudmiseks tuleb Karmani parkla poolsest trepist üles ronida. Lumi lisas, et ta ei ole kolimise vastu ja kui seda tuleb teha, siis ka tehakse, kuid

mitte sellistel tingimustel, mis praegu on välja pakutud.

Kuna 7. mail koosolekul osalenud riigiasutused olemasolevaid plaane heaks ei kiitnud, pandi paika uus tähtaeg – 16. mai. Selleks ajaks peavad kõik asutused oma soovid ja ideed uuesti esitama.

Raplamaa Sõnumid küsis kommentaari ka RKAS-ilt ning sai sellise vastuse: “RKAS esitles riigimaja klientidele ruumilise analüüsi tulemust 7. mail, mille eesmärk oli selgitada, kas ja kuidas hoones kliendid paiknema hakkaksid. Palusime klientidel esitada ettepanekud ja märkused ruumilise analüüsi kohta 16. maiks. Meie soov on muuta üheskoos kliendiga maja toimimine ja klientide kogemus hoones veel paremaks. Loomulikult mõistame, et kui hoones on ca 20 klienti, siis esimene lahendus ei saagi kõiki kasutajaid sada protsenti rahuldada.”

Aavo Lumi ütles, et see on väga tüütu, kui tuleb mitmendat korda samad soovid ja plaanid uuesti saata. Eriti kui senimaa ni ei ole nendega suures osas arvestatud. Aga üks probleem ei kao Rapla riigimaja juures ära ka siis, kui RKAS saaks arves-

tada kõikide asutuste soovidega. Selleks on parkimiskohad. Riigimaja lähedal asub küll Karmani parkla, ent see ei kuulu RKAS-ile. Lumil tekkis küsimus, kuhu peaksid oma masina parkima inimesed, kes tulevad veterinaar keskusesse maalt traktoriga. Et mitte juurelda selle probleemi üle, pakkus Lumi välja hoopis oma lahenduse, et kõnealused asutused võiksid kolida hoopis Kuusiku teele, samasse majja, kus asub Raplamaa veterinaar keskus. Tegemist on igati sobiva ja soliidse hoonega.

7. mai koosolekul kerkis üles ka rendihinna küsimus. Raplamaa Omavalitsuste Liidu tegevdiirektor Silvi Ojamuru rääkis, et RKAS on lubanud omavalitsustega seotud asutustele riigimajas soodsamat rendihinda. Samas pole neile antud mingit garantiid, et see püsib kauem kui ühe aasta.

Meie küsimusele rendihinna kohta vastas RKAS lakooniliselt: “Mis puudutab üüri, siis klientidele edastatavate üüri-summade puhul lähtub RKAS riigi kehtestatud üürimäärusest, kus üüri summa kalkuleerimisel lähtutakse hoonesse tehtavatest kulutustest.”

Rapla vallavalitsust tabas telefonikõnede tulv

Haldi Ellam

Pärast seda, kui sotsiaalkaitseminister Kaia Iva soovitas omastel eakate hooldekoduteenuse eest tasumisel nälgimise asemel vallavalitsustelt raha küsida, tabas Rapla vallavalitsuse sotsiaalvaldkonna ametnike telefone toetusest huvituvate helistajate tulv.

Elmisel nädalal Maalehes ilmunud intervjuus soovitas minister Iva hooldekodu eest maksvatel inimestel küsida arвете maksmiseks toetust vallavalitsustelt, kellele riik olevat kokku 30 miljonit eurot lisaraha eraldanud. Ministri väitel ei täida nad inimeste abistamisel piisavalt hästi oma kohustusi.

Ministri öeldu põhjal pöördus Rapla vallavalitsuse sotsiaalametnike poole kümneid helistajaid, kes küsisid, mida nad tegema peavad, et vallast lähedaste hooldusravi eest tasumiseks toetust saada.

„Inimesed helistavad ja küsivad, mida nad tegema peavad, et sellest rahast osa saada. Me ei oskagi inimestele midagi öelda,” ütles Rapla valla sotsiaalnõunik Maiu Kalmus ja lisas, et ei pea eetiliseks ka ministri öeldut kahtluse alla seada.

Kalmus saatis 11. mail sotsiaalministeeriumisse kirja, milles küsis täpsemaid selgitusi kohalikele omavalitsustele antud lisaraha osas.

„Pöördume Teie poole seoses /..../ intervjuuga, kus te väidate, et KOVide tulubaasi on antud 30 miljonit vaba raha teenuste maksmiseks. Selle raha on KOVid kohustatud suunama pakutavatele teenustele,” seisis kirjas. „Seega soovib Rapla Vallavalitsus numbriliselt teada, kui suure summa on sotsiaalministeerium 2018. aastal Rapla Vallavalitsusele eraldanud täiesti vaba raha, et katta hooldusteenuse kulusid valla elanikele?”

Eilseks, ei olnud ministeeriumilt vallale vastust tulnud. Sotsiaalministeeriumi kommunikatsiooninõunik Oskar Lepik ütles, et vastus on ministeeriumis sisulisel koostamisel ning Rapla vald peaks vastuse saama käesoleva nädala jooksul.

Vigala Piimatööstus pälvis tiitli „Aasta toidutegu 2018“

Tallinna Lauluväljakul teist korda toimunud Eesti Toidumessil SÕOMA jagasid toiduvaldkonnas tegutsevad organisatsioonid ja liidud esimest korda auhindu nende arvates avalikuse tähelepanu ja austust vääriivate tegude eest.

Helerin Väronen

Vigala Piimatööstust on taas märgatud ja seekord tunnustas neid Eesti Toiduainetööstuse Liit tiitliga „Aasta toidutegu 2018“.

Eesti Toiduainetööstuse Liidu juhataja Sirje Potisepp vastas küsimusele, miks just Vigala selle tiitli sai, et toiduliit otsustas tunnustada väikest pika ajalooga ettevõtet Tallinnast kaugemal, kes on suutnud oma algse tootmisbaasi ja tootekategooria säilitada. Potisepp tõi välja mõned olulised sammud Vigala Piimatööstuse ajaloost, alates 2. veebruarist 1925. aastal, mil Vigalas asutati piimaühing. Sel ajal oli ettevõtte põhitoodanguks I sordi või. Nõukogudeajal

sai ettevõtte Tallinna Pii-makombinaadi Rapla tsehhi Vigala tootmisjaoskond. Sel ajal spetsialiseeruti kohupiimale, mille valmistamise seadmed olid Potisepa sõnul Eestis ainulaadsed.

1998. aastal otsisid piimatööstuse Itaalia investorid. Valmis ehitati uus euronõuetele vastav tootmishoone ja paigaldati mozzarella juustu tootmisliin. Kui aastal 2006 käivitati uus võimsam tootmisliin, võimaldas see tootmismahete märgatavalt tõsta.

2013. aastal omandas 100% osaluse Vigala Piimatööstuses Eesti kapitalile kuuluv pereettevõtte Asperk OÜ. Ettevõtte müüb oma toodangut, mille hulgas on nii mozzarella, juustumäärded, võided, desserdid jms, HoReCa

sektorile ja Potisepa sõnul on eriti tähtis ja kiiduväärne, et müüakse ka ekspordiks.

“Otsustasime tunnustada Vigala Piimatööstust OÜ-d kui edukat ja ülipüüdlikku väikeettevõtet väikeses piirkonnas töökohtade hoidmise, innovatiivse ja järjepideva tootearenduse, ekspordi edendamise ja tarbijatele huvitavate maitseelamuste pakkumise eest. Aitäh neile ja soovin, et selliseid väikeettevõtteid oleks Eestis rohkem,” sõnas Potisepp.

Vigala Piimatööstuse tegevjuht Kristel Taal sõnas, et nad olid kogu meeskonnaga meeldivalt üllatunud, kui kuulsid, et neid on aasta toiduteo tiitlile esitatud. Küsimusele, mida see tiitel nende jaoks täpsemalt kaasa toob, vastas Taal: “Kindlasti hulgaliselt innustust ja inspiratsiooni! Tootearendus on olnud Vigala Piimatööstuse tähelepanu keskmes ning on tõeliselt suurepärase, et hoolimata meie väiksusest oleme suutnud ka teistele silma jääda.”

Tule meie ringi TEENINDAJAKS Urge teenindusjaama

Olenemata sellest, kas oled klienditeeninduse vallas alles uus või juba vilunud tegija – meie ootame Sind oma meeskonda.

Tule meile, kui:

- Sulle meeldib klienditeenindus
- Sulle on oluline aja kokkuhoid, mida pakub Sulle kodulähedane töökoht
- Sulle on oluline, et vahetustega töö annab Sulle võimaluse ise oma aega planeerida
- oled kohusetundlik, sõbralik ja hea suhtleja

Pakume Sulle omalt poolt töötasu 850-1050 eurot bruto ning hüvitame sõidukulu tööle ja tagasi. Lisaks pakume väljaõpet, erinevaid koolitusprogramme ja reaalseid karjäärivõimalusi.

Kandideeri aadressil www.circlek.ee/tuletoole või saada CV personal@circlekeurope.com

Lisainfo Urge teenindusjaama juhataja Kairit Pärnmaa 4 890 624

Politseiteated

Kehtna vald

Ajavahemikul 8.-13. mai on Hiie külas asuvast talust varustatud sepistatud pistoda graveeringuga „Põrgupõhja retk II koht“, keraamiline elektripliit Beko ja muid esemeid. Vargusega tekitatud kahju on 630 eurot.

Kohila vald

9. mail alustati kriminaalmenetlus selles, et Vilivere külas Rapla metskonna territooriumil asuvast laost on ajavahemikul 30. jaanuarist kuni 4. maini varustatud 35,01 tihumeetrit männipalki. Vargusega tekitatud varaline kahju on ligi 2720 eurot.

Rapla vald

8. mail alustati kriminaalmenetlus selles, et Raplas Kauba tänaval asuvas meelelahutusasutuses ei allunud 27-aastane mees turvatöötaja korraldusele lahkuda ning pigistas 28-aastast turvatöötajat kaelast. Politsei viis kannatanu erakorralise meditsiini osakonda.

9. mail tungiti Rapla vallas Härgla külas akna lõhkumise teel elumajja. Lõhkumisega tekitatud varaline kahju on 100 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Kulupõlengud

11. mail kella 15.35 ajal süttis ohutusnõudeid eiravalt tehtud lõkkest Märjamaa vallas Pühatu külas 1,2 hektarit võsaalust kulu, mille päästjad ligi tunniga kustutasid.

Kella 20.31 ajal põles Märjamaa alevi Lauulväljaku tn 15-ruutmeetrisel alal prügi ja võsaalune. Põleng võis süttida hooletu suitsetaja visatud konist.

12. mail kella 11.13 ajal süttis Märjamaa vallas Napanurga külas rallivõistlustel tehnilisest rikkest auto ja sellest omakorda pool hektarit kulu. Päästjad kustutasid mõlemad põlengud ligi kolmveerand tunniga.

13. mail kella 14.34 ajal süttis Kohila vallas Aespa külas tuleohutusnõudeid eiravast lõkkest 200 ruutmeetrit kulu, mille päästjad kustutasid.

Hooletu suitsetamise tagajärjel süttis rõdu

11. mail kella 14.39 ajal süttis hooletust suitsetamisest Märjamaa alevikus Põllu tn eramu rõdu, mille päästjad kustutasid. Ühtlasi selgitati elanikele tuleohutusnõudeid.

Lekkinud õli süttis

Kella 18.16 ajal süttis Kehtna vallas Lalli külas alajaama õlipaagi lõhkemisel väikeses koguses välja lekkinud õli. Alajaama parandamiseks kutsuti kohale elektrikud.

Lääne päästekeskus

Õppusel harjutati metsatulekahjule reageerimist

Päästjate töö teeb eripalgeliseks asjaolu, et ühesuguse oskuslikkusega tuleb reageerida nii liiklusõnnetustele kui ka maastikutulekahjudele.

Katri Reinsalu

Teadmised ja tehnika erinevate olukordade kiireks ja efektiivseks lahendamiseks on erinevad. Oskuste ja teadmiste heal tasemel hoidmiseks korraldab päästeamet regulaarselt õppusi ja eelmisel kolmapäeval harjutatigi Järvakandi lähedal, kuidas tulla toime metsatulekahju korral.

Metsatulekahju õppus

„Raplamaal korraldatakse igal aastal 2-3 suuremat õppust, kus harjutatakse koostööd suurema hulga päästemeeskondade vahel või erinevate ametkondade vahel. Metsatulekahju õppusi mängitakse läbi kord kolme aasta jooksul,“ selgitas Lääne päästkeskuse valmisoleku büroo peaspetsialist Mihkel Uueküla. Ta lisas, et sel aastal tuleb

Päeva teises pooles katsetati Milremi moodsat mehitamata roomiksõidukit. Üks osa katsest hõlmas päästevarustuse peale laadimist.

Foto: SIIM SOLMAN

Raplamaal veel liiklusavarii õppus hulgikannatanutega, kus suurem rõhk pannakse päästemeeskondade koostööle kiirabibrigaadidega.

Seekordne õppusepäev oli jagatud kaheks osaks ning ühtekokku lihvis oma os-

kusi neli kutselist ning üks vabatahtlik komando. Päeva esimesel poolel mängiti läbi üsna tavapärane metsatulekahju stsenaarium. Sündmus hakkas hargnema möödakäija teatest, et raielagendikult tõuseb suitsu. Metsatulekahjuga

tegelesid Rapla, Järvakandi, Märjamaa ja Vändra kutselised päästjad ning Lokuta vabatahtlikud. Lisaks meeskondade koostöö harjutamisele katsetati esmakordselt Raplamaal ka hiljuti soetatud uut tehnikat.

Päästeamet on saanud endale nii uusi põhi- kui ka paakautosid. Uued paakautod on varustatud kiirtühjendusklappidega ning kolmapäeval avanes hea võimalus harjutada nii veevedu kui ka uue funktsiooni vastupidavust tihedale kasutusele. Sündmust koordineeris ja juhtis Paide operatiivkorrapidaja Meelis Hints.

Mihkel Uueküla sõnul töötas tehnika laitmatult ning tagasilööke õppuse käigus ei tuvastatud.

Pärastlõunal tehti koostööd ettevõttega Milrem Robotics huvitav katse. Ettevõtte toodab ja arendab puldi abil juhitavaid mehitamata roomiksõidukeid ehk UVG-sid. Siiani on nad teinud seda militaareesmärgil, aga nüüd otsitakse väljundeid, kuidas sõidukit tsiviiltegevustes kasutada, ning seetõttu on sõlmitud koostöökokkulepe päästeametiga.

Katsete käigus selgitab päästeamet välja, milliste päästetöö liikide juures sõidukit kasutada saaks ning kas see annaks praegu kasutuses oleva tehnika ees eelise.

Õppusel pandi piltlikult öeldes joone taha päästeameti kasutuses olev roomikauto Bandvagn ning moodne Mil-

Tuli nõudis Pihali külas kaheksa hektarit

Tuli levis kiiresti Raplamaa piiridest välja ka Harjumaale.

Foto: SIIM SOLMAN

Katri Reinsalu

Nagu öeldakse, raske õppustel, kerge la-lingus. Kohe järgmisel päeval pärast suurt metsatulekahjuõppust tuli päästjatel oma teadmisi töö rakendada, sest neljapäeval kell 14.09 teatati Kohila vallast Pihali külast, et metsa kohal paistab suitsusammas.

Päästjate sündmuskohale jõudes sai selgeks, et mets ja metsaalune põles ning tuli levis kiiresti Raplamaa piiridest välja Harjumaale. Kustutustöödesse kaasati nii Kohila, Rapla kui ka Märjamaa kutselised päästjad.

Abivägesid kutsuti kokku ka kaugemalt. Nii olid kohal näiteks Nõmme ja Risti komando inimesed ja tehnika. Lisaks kutselistele olid kustutustöödel abiks ka kõik vähegi lähemal tegutsevad vabatahtlikud päästjad. Õhust aitas tuld kustutada politsei- ja piirivalveameti helikopter,

sest tuli levis ka piirkonda, kuhu mööda maad oli ligipääs raskendatud. Ühtekokku kustutas tulekahjut 29 ühikut kutseliste ja vabatahtlike päästetehnikat – päästeautosid ja ATV-sid.

Kella kaheksa paiku õhtul vahendas valvepressiesindaja, et põleng on saadud kontrolli alla ning tegeletakse möödistuse ja kaardistamisega. Eesmärk oli välja selgitada, kas tuli levis vaid mööda pinnataimestikku või oli jõudnud ka sügavamale maapinda.

Ametlikult piirati põ-

MTA tuvastas Raplamaa tootlustusasutustes mitu rikkumist

remi UVG. Uueküla selgitas, et Bandvagni näol on samuti tegemist kunagi militaareesmärgil Rootsis välja töötatud maastikusõidukiga. Need on varustatud vahetuskere süsteemiga, mis tähendab, et vastavalt vajadusele saab neile erineva funktsiooniga kaste, platvorme ja salonge peale laadida. Sõidukid on juba üsna eakad ning päästeamet on neid tänavuse ja eelmise aasta jooksul renoveerinud. Katses kasutatud Bandvagn toodi kohale Paidest ja peaks pärast kapitaalremonti päästjaid veel julgelt kümme aastat teenima.

Katse eesmärk oli aga välja selgitada, kas ja millised eelised on UVG-l Bandvagni ees. Selles osalesid Rapla ja Järvakandi komandod. Teised õppusel osalejad said võimaluse katset ohutust kaugusest jälgida.

Esimene osa katsest hõlmas varustuse pealelaadimist ning sellele kuluvat aega. Metsavarustuse konteiner oli kolmapäevaks Pärnu-Jaagupist kohale toodud. Järgmine osa oli katsesõidud, mis sooritati kahel paralleelsel metsasihil.

„Kõige suurem erinevus kahe sõiduki vahel on see, et UVG saab teha 180-kraadise pöörde kohapeal ning seega

ei vaja ta kitsastes oludes ümberpööramiseks lisaruumi. UVG koosneb ühest roomikute paarist, Bandvagn aga kahest omavahel liigendiga ühendatud roomikute paarist, mis teeb sõiduki pikemaks ja seega vajab ta ümberpööramiseks lisaruumi,” rääkis Uueküla katse tulemustest.

Bandvagni eelis on aga suurem kandevõime, mis võimaldab korraga rohkem varustust metsa transportida, kui UVG seda hetkel suudab. ”Tööohutuse koha pealt on eelis jällegi UVG-l, kuna sõiduk on madalam ja päästja ei pea varustust tõstma üle oma pea. Maastikul liikumise poolest on masinad sarnased ja õppusel ei valmistanud metsas liikumine kummalegi raskusi,” ütles Uueküla.

Ei ole välistatud, et kunagi saab päästeamet moodsat UVG-d ka reaalselt sündmustel kasutada. Tulevik sõltub käsiloleva koostöö ja arendamise tulemustest.

Õppus läks korda. Kasutatud tehnika töötas viperusteta ning püstitatud eesmärgid said täidetud. „Lisaks said Raplamaa päästjad näha metsakustutuse eritehnikat, millega iga päev oma piirkonnas kokku ei puututa,” lausus Uueküla.

metsa

lengu levik kell 21.07 ning kustutustööd lõpetati 22.54. Kaardistamise tulemusel selgitati välja, et põlenud oli kaheksa hektarit metsa ja metsamaastikku. Sedavõrd suure tulekahju puhul nõuab piirkond päästjate tähelepanu ka hiljem. Järgmise päeva hommikul naasid sündmuskohale Kohila ja Rapla päästjad, kes tegelesid paar tundi järelkustutamiseega. Sama tuli teha ka esmaspäeval.

Kuna tegemist oli ulatusliku ja suurte kahjudega loodustulekahjuga, tuli selle põhjuste selgitamiseks kohale keskkonnainspektsooni inspektor. Keskkonnainspektsooni avalike suhete nõunik Leili Tuul ütles, et praegu on tulekahju põhjustest veel vara rääkida. „Meie inspektorid on käinud kohal ja teostanud esialgse vaatluse, aga eile (esmaspäeval - toim) toimusid veel järelkustutustööd. Vastavalt päästeseadusele

tuvastab tulekahju tekkepõhjuse päästeamet. Meie alustame vajadusel menetlust, kui tekkepõhjus on teada ja põlenguga on tekkinud keskkonnakahju,” selgitas Tuul. Esialgu ei ole põhjus veel teada.

Tuul rääkis, et selline põleng võib tekkida inimtegevuse tagajärjel, aga ei ole välistatud ka isesüttimine, näiteks looduses olevast klaasikillust vms. „Kui metsatulekahju põhjus on teada, püütakse süüdlane tuvastada. Kindlasti ei ole paljude tulekahju põhjuste või süüdlaste leidmine kerge, sest tuli ja kustutamine hävitavad enamiku jälgi ja asitõendeid,” ütles Tuul. Ta ei täpsustanud, kui suur karistus inimese käe läbi tekkinud tulekahju eest oodata võib, kuid ütles, et karistused on üsna suured. Sellele lisanduks ka tekitatud materiaalse kahju ja keskkonnakahju hüvitamine.

Aprilli lõpus käisid maksu- ja tolliameti (MTA) töötajad Raplamaa ja Järvamaa tootlustusasutustes. Rapla maakonnas võeti luubi alla viis söögikohta, et kontrollida võimalikku ümbrikupalga maksmist ja töötajate registreerimist. Avastati ka mitu rikkumist.

Katri Reinsalu

Kuna ettevõtte kontrollimise asjaolu käib maksusaladuse alla, ei saa MTA avaldada ühegi ettevõtte nime. Ettevõtteid valiti välja riskianalüüsi alusel, mis põhineb suures osas ettevõtete endi esitatud andmetel.

„Vaatlustel, kus kontrollime töötajate registrisse kuulumist, arvestame kindlasti töötajate arvu sobivust ettevõtte tegevuskohtade ja tegevusloogika põhjal, samuti palgataset. Kui see on keskmisest madalam, on risk sattuda meie huviorbiiti. Oluline infoallikas on kindlasti ka põhjendatud vihjeinfo,” selgitas MTA maksuauditi üksuse

juht Airi Lepassar.

Lepassare sõnul tuleb tihti ette olukordi, kus ettevõtte juhatusel liikmed töötavad ettevõttes, kuid ei ole end töötajate registrisse märkinud. Just selline juhtum tuvastati ka aprillikuise kontrolli ajal Raplamaal. „Kui juhatuse liige ise köögis süüa teeb, siis on selge, et ta peab ka ennast töötajate registrisse kandma,” ütles Lepassar.

Ta lisas, et kohustusega töötamine registreerida olakse valdavalt hästi kursis, kuid üksikutel juhtudel ei saa teadmatust välistada.

„Oma suhtluses äriühingu esindajaga püüame andmete esitamata jätmise põhjused välja selgitada. Olukorras,

kus juhatuse liige registree-rib teiste töötamisi ja on seetõttu selle kohustusega kursis, on teadmatusest enese registreerimata jätmise vähenäoline.

Töötamise teadlik registreerimata jätmise on reeglina seotud sooviga jätta maksud töötasult maksmata,” rääkis Lepassar.

Keskmisest madalamat palga maksis Raplamaal kaks äriühingut. „Nende tööandjatega koostöös selgitatakse välja, mis põhjustel on makstav tasu valdkonna keskmisest madalam ja kas osaliselt makstakse töötajatele ümbrikupalga,” lisas Lepassar.

Keskmise palgataseme arvutamisel võetakse aluseks piirkonna sama valdkonna ettevõtted. Seeläbi peaks keskmine palgatase näitama, kui palju sarnased ettevõtted ümbruskonnas keskmiselt töötasu maksavad.

„Nendes kahes ettevõttes erines töötasu keskmisest oluliselt. Praeguseks on ühes neist asjad korras - viimase

kuu maksudeklaratsioonil deklareeritud töötasud on õiglasel suurusel. Teise osas käib veel nõustamine, loodame ka seal maksuasjad korda saada ilma maksumenetlust alustamata,” lausus Lepassar.

Ta lisas, et MTA esmane eesmärk on jõuda tulemusele, kus ettevõtjad ise oma andmed korrektseks muudaksid. Korduvate rikkumiste korral ollakse juba rangemad ning alustatakse maksumenetlust. Kord juba MTA huviorbiiti sattunud ettevõtted jäävad sinna ka edaspidi. MTA jääb nende maksukäitumist jälgima ning sellest tulenevalt valib ka edasised meetmed.

Üldiselt jäadi aga kontrolli tulemustega rahule, kuna paaris ettevõttes olid maksuasjad kenasti korras. Lepassar toob positiivsena välja äriühingu, kes oma töötasud on juba õigesti deklareerinud.

„Lähiajal plaanime Raplamaal veel mitut tootlustus-ettevõtet kontrollida, kuhu seekord ei jõudnud,” ütles Lepassar.

Tasuta ühistranspordiks pole riigil raha

Siim Jõgis

Reedel, 11. mail kohtusid nelja maakonna esindajad MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus esindajatega. Kohutamine leidis aset Tallinna külje all Lool ning teemaks oli tasuta ühistransport. Rapla maakonda esindas sellel kokkusaamisel omavalitsuste liidu esimees Heiki Hepner.

Lisaks Raplamaale olid kohal Läänemaa, Harjumaa ja Lääne-Virumaa omavalitsuste juhid. Teatavasti allkirjastas majandus- ja taristuminister Kadri Simson 30. aprillil piletihinnamääruse, millega sätestatakse maakondliku bussitranspordi hindade piirmäärad. Esialgu lubatud tasuta ühistransporti see ei taganud ning tege-likkuses pani allkirjastatud määrus paika vahemiku, kui kõrge võib alates 1. juulist

bussipileti hind riigi doteeritud liinil olla.

Reedese kokkusaamise eesmärk oligi neid teemasid arutada. Hepner rääkis, et Raplamaale loomulikult meeldiks, kui ühistransport oleks reisija jaoks tasuta, kuid reaalset ei ole riigil selle jaoks raha. Seetõttu ei olegi Raplamaa fookus tasuta ühistranspordi kehtestamisel, vaid rõhku pannakse olemasolevate liinide tihendamisele ning uute võimalike liinide rajamisele. „Murekoht on ka see, et ministeerium võiks oma seisukohtade suhtes rohkem infot jagada,” sõnas Hepner.

Vastupidiselt Raplamaale toetas reedesel kohtumisel tasuta ühistranspordi kehtestamist Läänemaa. Harjumaa ja Lääne-Virumaa seda oma territooriumil reaalseks ei pidanud.

(Vt ka lk 10)

Vana-Vigalas renoveeriti vabatahtliku tuletõrjeseltsi komandohoone

Raplamaa Sõnumid

Vana-Vigala vabatahtlik tuletõrjeselts lõpetas Leaderi rahastusega oma komandohoone renoveerimise. Projekti eesmärk oli rekonstrueerida hoone esimene korrus, tagamaks vabatahtlikele soetatud nõukogudeaegse hoone parem, efektiivsem, spetsiifilisem ja energiatõhusam rakendamine.

Hoone koosneb neljast ühesuurusest plokist, milles on kolm garaaži ja üks eraldatud osa, mis ehitati ümber olmeploki. Seal paiknevad tualett, kütte- ja veesõlm, pesemis-, rietus- ja olmeruum ning trepp teisele korrusele. Vahetatud on kõik avatäited, kommunikatsioonid, küttesüsteem ning soojustus. Kogu majas on uued põrandad – garaažiosas tehti vajalikud

kalded, paigaldati liiva- ja õlipüüdurid. Uute põrandate rajamisega tagati vajalik kandevõime ja samal ajal saavutati parim küttelehendus vesipõrandakütte näol, mille madal küttegraafik annab ökonoomsed ülalpidamiskulud. Taastatud on hoone soojapidavus.

Saadud toetus võimaldas MTÜ-l teha investeeritud, mida vabatahtlikud ei suuda oma sissetulekute iseseisvalt teha. Projekti tulemusena saab pakkuda kogukonnale tuletõrje- ja päästeteenuseid efektiivselt ning nüüdisaegsel tasemel. Selle projektiga astuti suur samm lähemale paremale ja turvalisemale homsele.

Hoone avatakse 31. mail ja sinna on oodatud kõik huvilised.

Miljööväärtuslik hoone vahetas omanikku

Stina Andok

Hoone, mis on tuntud Livis Spordi hoonena ja kus praegu tegutseb kingsepp, ilusalong pakub iluteenuseid ja käsitöölisi meelitab Nobiina tuba, vahetas hiljuti omanikku ning läbib põhjaliku uuenduskuuri.

Tallinna maantee Raplas on ääristatud mõlemalt poolt väärikate puitmajadega, millest mõned on elumajad, kuid üsna palju on ka ärihooneid. Viimastel aastatel on nii mõnigi neist saanud endale värskema ilme ja uue hingamise. Kahele praegu Tallinna maanteed kaunistavale hoonele on uue elu kinkinud Merle Pihlakas, kes on ühtlasi endise Livis Spordi hoone vastne omanik.

Just Livis Spordist ja seal töötamisest sai Pihlaka jaoks alguse mõte soetada endale see vana ja väärikas maja. Täna, 25 aastat hiljem sai mõte lõpuks teoks. Pihlakas selgitas, et maja renoveerimisel järgitakse täpselt sama ideed, mis varasemategi puhul, et tulemuseks oleks esteetiliselt kena ärimaja.

Uus omanik on oma üürnikega juba tutvust teinud ja olukorda selgitanud. Kuigi Pihlakas nendib, et lähema aasta jooksul tõenäoliselt renoveerimiseni ei jõuta ning tegeletakse projektide koostamisega, on ilusalong asunud endale uut pinda otsima. Kingsepp püsib esialgu oma kohas paigal ning käsitööpood Nobiina tuba kolib ümber Pihlaka teise hoonesse üle tee. Nimelt tõmbab seal praegu tervel esimesel korrusel tegutsev tööriivastekauplus oma tegevust koomale, vahele ehitatakse sein ning praeguse plaani järgi saab juulikuu teises pooles Nobiina tuba sinna sisse kolida.

Nobiina toa omanik Eda Adamson kinnitas, et kolimine on tõesti plaanis. Adamsoni sõnul oli esimene reaktsioon hoone müügist kuuldes paanika, sest Raplas ei ole sugugi lihtne head ja sobivat äripinda leida. Käsitööpoe omaniku sõnul on tulevased ruumid küll natuke väiksemad, aga esteetilisemad ja ilusamad. „See otsus tuli loomulikult,” ütles Adamson uute ruumide valiku kohta.

Koidu ja Kastani teetööd saavad valmis mai lõpuks

2017. aasta suvel said Raplas alguse mastaapsed taristu arendamise tööd Koidu ja Kastani tänava ettevõtluspiirkonnas. Tänavu aprilli keskel esitas tööde läbiviija AS TREV-2 Grupp Rapla vallavalitsusele uue tööde lõpetamise graafiku ning selle kohaselt peaks kõik tehtud saama mai lõpuks.

Siim Jõgis

Projekti täpne nimetus on “Rapla linna Kastani ja Koidu ettevõtluspiirkonna taristu arendamine”. Toetust selle läbiviimiseks sai Rapla vald Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) piirkondliku konkurentsivõime tugevdamise (PKT) meetmest. Esialgu pidid tööd plaanide kohaselt valmis saama 2017. aasta lõpuks. Ometi jäid need toona venima.

Pärast eelmise aasta suvel alguse saanud töid fikseeriti viimased aktid vahetult enne jõule ning lepiti protokollis kokku, et töid jätkatakse 2018. aasta aprillis. Rapla abivallavanem Meelis Mägi

selgitas, et töid ei saanud sügisel jätkata, sest ilmastik ei võimaldanud paigaldada teist asfaldikihti. Kui detsembris oleks olnud kümme soojakraadi, oleks peaaegu kõik valmis jõutud juba aasta lõpuks, ütles Mägi ja lisas, et põhilised asjad jõuti siiski ära teha ning teed olid sõidukõlblikud.

Teine viivituse põhjus oli see, et samal ajal tegi oma töid selles piirkonnas ka Rapla Vesi AS. Liigvee ja teelõikude vajumisega oli seal probleeme juba varem. See tõi kaasa ka vaidlusi kahe töövõtja vahel, mis ajagraafiku lõhki ajasid.

Tööd jätkusid 16. aprillil ning peaksid kava kohaselt valmima 31. maiks. Kevadeks

jäid teha erinevad kivitööd ringidel, ehitada killustikualused ning paigaldada kaks kihti asfalti, haljastustööd ja liikluskirjelduste paigaldus. Liikluskirjelduste ja torupiirete paigaldamine ning markeerimine ja haljastus käivad praegu. Vallapoolne paberimajandus jääb juunikuusse.

Liikluskorralduse mõttes on selles piirkonnas uudne see, et sinna rajati kaks ringteed. Mägi selgitas, et põhjuseks on liikluse rahustamine. Teatavasti liigub aga selles piirkonnas palju veoautosid ning suuri masinaid, millele ringteed võivad väikseks jääda. Mägi ütles, et vallavalitsuse kõrva sellist kriitikat jõudnud ei ole.

“Küll on ettevõtjate jaoks kerkinud teemaks see, et sissepääsuääred on liiga kõrged. Projekti kohaselt on nende kõrguseks kuni neli sentimeetrit. Mõnes kohas on neid langetatud madalamaks,” rääkis Mägi.

Ehitustööd ulatuvad Koidu ja Välja tänava ristist kuni Akzo Nobeli territooriumi

lõpuni Kastani tänaval, kus asub järsk kurv Märjamaa ringtee suunas. Samuti tehti korda lõik Mahlamäe tänavast, mis ulatub Metsapargi ristist kuni Koidu tänavani. Okta Centrumi ette rajati kõnniteed.

See, et tööd venisid maikuu lõpuni, tellija ehk valla jaoks hinda ei tõstnud. Projekti kogumaksumus koos käibemaksu ja reservidega oli 1,471 miljonit eurot. “Hind oli meil vastavalt hanketele fikseeritud. Talvel oli töö peatatud ning töövõtjal oli vastutus katta lumelükkamise kulud,” rääkis Mägi. Tegelikult ei olnud oluline ainult see, et teed saaksid korda ja liiklus korralikult reguleeritud. Vallavalitsus loodab ka sellele, et nüüd muutub piirkond investorite jaoks atraktiivsemaks. “See on üks selle projekti eesmärke. Me väga loodame, et nii läheb,” ütles Mägi. See huvitab ka EAS-i, kes lubas tulla viie aasta pärast kontrollima, kui palju töökohti on taristu kordategemine piirkonda juurde toonud.

Blessixi juuksesiid on jõudnud rahvusvahelisel konkursil finaali

Raplamaa ettevõttes loodud ja toodetud juuksehooldusvahend pääses rahvusvahelisel konkursil tuhandete seast finaali.

Stina Andok

Blessixi asutaja Sigrid Keskküla räägib, et konkursil osalemise idee pani talle mõned aastad tagasi pähe üks juhuslik tuttav Pariisi messilt. Sel ajal oli praegu väga menukas juuksesiid alles tootmise algfaasis ning seega jõuti konkursil osalema alles tänavu.

London Beauty Global Award konkursi esimeses voorus tehti kindlaks, et toode vastab kõikidele ettenähtud nõuetele. Seejärel liikus juuksesiid juba poolfinaali, kus oma ala tippspetsialistidest koosnev žürii tootega lähemalt tutvus. Blessixi loodud juuksesiid oli üks seitsmest, mis tuhandete seast välja valiti ja finaali konkureerima suunati. Keskkülale teada-

olevalt on nemad Blessixiga esimesed kogu Baltikumis, kes on nii kaugele jõudnud. Finaali pääsemine annab tootele tohutu eelise teiste ees, kuna sellega kaasneb võimalus panna oma toote juurde silt, tähistamaks, et maailma tippekspertid on toote heaks kiitnud.

Rahvusvahelisel konkursil osales ilutooteid kokku 29 riigist ning konkurss ise on Keskküla sõnul kestnud juba pool aastat. Selle aja jooksul on Blessixi juuksesiidi ka-jastatud London Pure Beauty ajakirjas kahel korral. Finaalistid, kaasa arvatud Blessix, kutsuti hiljuti pidulikule auhinnatseremooniale Dubais, kus lisaks sai külastada Dubai rahvusvahelist ilumessi. Dubais pärjati üks toode, mis tunnistati parimaks, ka trofееga. Ülejäänud finalistid võistlevad edasi medalitele, nende hulgas ka Blessix. Konkursi tulemused selguvad 25. oktoobril Londonis.

Finaali jõudmine on nii-võrd mastaapsel konkursil juba tõeline saavutus ning Keskküla ise arvab, et selliste suurte nimedega nagu näi-

teks Wella võisteldes ei julgenad loota kõige kõrgemaid tulemusi. Praegu kaalub Keskküla, kas ja milliseid tooteid veel konkureerima saata.

Juuksehooldusvahendi juuksesiidi väljatootamine oli Keskküla sõnul väga pikaajaline protsess, kuigi tulemus ise on väga lihtne. Võti peitub kahes aines, aga sinnani jõudmine oli keeruline. Juuksesiidi loomise idee tekkis naisel enda vajadusest. Nimelt on ta palju reisinud ja iga kord Eesti kliimasse tagasi jõudes hakkasid juuksed külma ja kuuma vaheldumisel kannatama.

Keskküla selgitab, et juuksesiid sisaldab naturaalseid siidi, mis ainsana aitab kaitsta juukseid kuuma ja külma eest ning lisatud on ka kullasära, mis annab juustele loomuliku sära. Lisaks hoiab juuksesiid ära staatilise elektrit, on hea lõhnaga ja jätab juuksed pehmeks. Eestis on juuksesiid müügil olnud pisut alla aasta ning kuigi tegemist on suhteliselt uue tootega, on see Keskküla sõnul äärmiselt populaarne.

Kersti Kaljulaidi aitab istutamisel volikogu esimees Peeter Kustmann.

Foto: SIIM SOLMAN

President Kaljulaid istutas Kehtna mõisa parki tamme

Siim Jõgis

President Kersti Kaljulaid istutas neljapäeval, 10. mail Kehtna mõisa parki tamme-puu. Sellega sai jätku traditsioon, mille kohaselt on kõik varasemad Eesti presidendid sinna tamme istutanud.

Presidenti toetasid selles aktsioonis Kehtna vallavanem Indrek Kullam ja volikogu esimees Peeter Kustmann. Tamme juurde paigaldati silt tekstiga: “Selle tamme istutas 10. mail 2018. aastal Eesti

Vabariigi president Kersti Kaljulaid”.

Puu liik oli punane tamm ehk põhjatamm. Sama liiki puu istutas Kehtna mõisa parki 5. augustil 2006 ka president Arnold Rüütel. President Toomas Hendrik Ilves istutas tamme Kehtna mõisa parki 3. novembril 2010. Seekordsel puuistutamisel oli ligikaudu viiskümmend pealtvaatajat, nende seas ka Kehtna lasteaia Siller lapsed, kes said hiljem koos presidendiga pilti teha.

Pärast tamme istutamist

kohtus president Kehtna valla noorte, vallavanema, volikogu esimehe ning volikogu liikmetega. Volikogu esimees Peeter Kustmann rääkis, et presidendi visiidi eesmärk oli vahetada mõtteid, kuidas kulges haldusreform Kehtna vallas. Käidi üle ka murekohad nagu ühistransport ja koolivõrk.

“Varem õppis Järvakandi koolis viissada last, nüüd on neid vaid sada. Sama lugu on ka Kehtnas,” rääkis Kustmann.

Kohilas valmistatakse ette kergliiklusteid

Helerin Väronen

Möödunud sügise algusest on Kohilas tehtud ettevalmistusi Kohila-Hageri-Sutlema kergliiklustee rajamiseks. Esimene etapp hõlmas Kohila alevi lõiku ringteest kuni Vabaduse tänava lipuväljakuni.

Rahastus tööde jaoks tuleb piirkondliku konkurentsivõime tugevdamise programmist (PKT), millest eraldati Kohila vallale kergliiklusteede rajamiseks 1,2 miljonit eurot. Sellele summale lisandub valla omaosalus. Kergliiklusteede rajamise eesmärk on ligipääsetavuse parandamine töökohtadele Kohila valla ettevõtlusaladel.

Toetuse abil plaanitakse rajada kergliiklusteed Sutlema ja Hageri ning Kohila alevi vahel ning Kohila alevi Vabaduse tänava äärde. Lepingu alusel peavad kergliiklusteed valmis saama selle aasta 31. augustiks. Kohila valla ehitusnõuniku Kalver Künnapuu sõnul on tööd töövõtja YIT Infra Eesti AS-i kinnitusel ajagraafikus. Hetkel teeb töövõtja mitmetes lõikudes erinevaid ettevalmistusi ja tee-ehituslikke töid. Esimese lõigu asfalteerimisega plaanitakse alustada 21. mail ja seda siis Kohila-Hageri lõigul Sarapiku kinnistust muinaskivini.

Peale kergliiklusteede on valmimas ka Vabaduse tänaval asuv lipuväljak, mille tegemise jaoks eraldati raha valla eelarvest, kuid saadi ka toetust lipuväljakute väljaarendamise programmist. Väljak valmib mitmes etapis ja vallavanem Heiki Hepneri sõnul on neil soov saada väljak valmis võidupühaks.

Peale kergliiklusteede on valmimas ka Vabaduse tänaval asuv lipuväljak. Väljak peaks valmis saama võidupühaks.

Foto: SIIM SOLMAN

Ameerika kaubanduskoja delegatsioon külastas Järvakandi tehaseid

Ameerika Ühendriikide saatkonna missiooni asejuht Elizabeth Horst.

Foto: SIIM SOLMAN

Siim Jõgis

Neljapäeval, 3. mail külastas Raplamaad Ameerika kaubanduskoda Eestis ning visiidi üks sihtpunkt oli Järvakandi klaasitehas. Koos kaubanduskoja liikmetega oli kaasas ka Ameerika Ühendriikide saatkonna missiooni asejuht Elizabeth Horst.

Kõrgeid külalisi võttis vastu Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus (RAEK).

Esmalt peatusid külalised Raplas Pargi Restos. Hommikupoole tutvustati neile Raplamaa ettevõtlus- ja majanduskeskkonda.

Ettekandeid tegid RAEK-i regionaalne investorkonsultant Anneli Hansen ja Raplas elav ameeriklane Carl Pucci. Põhjus, miks Ameerika kaubanduskoja inimesi huvitas just Järvakandi klaasitehas, seisnes selles, et tehas kuulub globaalsele ettevõttele Owens-Illinois. Nende peakorter asub Ameerika Ühendriikides Ohio osariigis.

Elizabeth Horst rääkis, et see on suurepärane võimalus Ameerika kaubanduskoja liikmetel tutvuda ettevõtluskeskkonnaga väljaspool Tallinna. "Minu jaoks isiklikult on see hea võimalus kuulata,

mis parajasti Raplas toimub," sõnas ta. Horst lisas, et USA saatkonnas tegutseb osakond, kelle eesmärk on aidata Eesti ettevõtteid, kes soovivad oma tooteid Ühendriikides turustada või sealt kaupu importida. Seetõttu ongi sellised külas käigud Raplasse ning mujale olulised, et saatkond saaks aimu, millised on kohapealsed võimalused nende eesmärkide täitmiseks.

"Raplamaal on kõrge elukvaliteet, haritud tööjõud ning õhkkond on ettevõtlusele sõbralik. Just nende eeliste tõttu on mitmed ettevõtted alustanud ja jätkanud oma tegevust just siin," ütles Horst. Järvakandi klaasitehase puhul tõi ta välja, et tegemist on hea näitega Ameerika Ühendriikide ettevõtte tegevusest Eestis. "Nad tegid Eestisse pikaajalise investeringu ning see on eeskujuks teistele, kes soovivad Eestisse investeerida," sõnas Horst.

Järvakandi klaasitehases võõrustasid delegatsiooni O-I Production Estonia AS-i juhatuse liige Kaido Turro ning personalijuht Ethel Moora.

Neljapäeval toimunud külas käik oli üks osa Ameerika kaubanduskoja programmist, mille raames nad külastavad Eesti eri piirkondi. Enne Raplamaale tulekut käidi näiteks Ida-Virumaal.

HUMALAKODA
PUB • RESTAURANT • BREWERY

HUMALAKODA OTSIB KOKKA!

TÖÖÜLESANDED:

- Menüü järgi roogade valmistamine
- Ettevalmistuste tegemine
- Köögi korrashoid

NÕUDMISED KANDIDAADILE:

- Eelnev köögitöö kogemus
- Vastutustunne ja korrektsus

CHOP-CHOP!

OMALT POOLT PAKUME:

- Tööle vastavat tasu
- Kaasaegset töökeskkonda
- Tööd paindliku graafiku alusel

HUMALA EES ON KÕIK VÕRDESED!

ASUME BALTI JAAMA TURU HOONES KOPLI 1

KONTAKTEERU JULGELT - ISEGI KUI TUNNET, ET KÕIK EELDUSED POLE TÄIDETUD:
Anna-Liisa Jõgi / +372 5805 1618 / annaliisa@humalakoda.ee

2016. aasta juulis sõlmisid tollased Rapla, Juuru ja Kohila vald ühise prügiveolepingu AS-ga Eesti Keskkonnateenused (EKT). Selle aasta alguses esitas teenuse osutaja avalduse teenustasude tõstmiseks 34%. Rapla ja Kohila vald sellega ei nõustunud ja esialgu lepidi kokku kümneprotsendilises hinnatõus alates 1. juunist. Pikemas plaanis otsustati aga leping poolte kokkuleppel oktoobrist lõpetada.

Katri Reinsalu

Rapla abivallavanem Meelis Mägi ütles, et hinnatõusu võimalus on pikaajalistesse lepingutesse sisse kirjutatud, et arvestada näiteks elukalliduse ja kütuse hinna tõusuga. „Kohila ja Rapla vald olid nõus maksimaalse hinnatõusuga kuni 10%, arvestades muutunud kütusehinda ja näiteks raskeveokimaksu lisandumist,” selgitas Mägi.

Vedaja taotles oma avalduses aga märkimisväärselt suuremat tõusu. Mägi tõi välja, et 34%-lisest hinnatõusust oleks räägitud vaid käesoleva aasta puhul. Järgmisel aastal oleks vedaja esitanud uue samas suurusjärgus taotluse. Jutuks olev hinnatõus puudutab ainult segaolmejäätmeid, mitte biojäätmete ning paberi- ja papi-konteinerite tühjendust.

Kohila valla keskkonnanõunik Nele Leitaru ütles, et 2016. aastal sõlmitud lepingu kohaselt võib teenuse osutaja esitada omavalitsustele põhjendatud taotlusi teenustasude muutmiseks, kuid mitte varem kui üks aasta pärast jäätmeveo algust.

„Teenustasude muutmist saab taotleda riigipoolse käibemaksu, kütuseaktsiisi, tulumaksu või sotsiaalmaksu määra või saastetasumäära muutmise korral alates uue maksumäära kehtima hakkamise hetkest ja ainult maksumäära või tasumäära ulatuses muudetavale hinnakomponendile,” selgitas Leitaru. EKT esitatud hinnatõusu põhjenduste hulgas oli aga ka teisi, lepingus sätestamata punkte, millega Rapla ja Kohila ei nõustunud. Näiteks oli üks põhjendus, et Iru jäätmepeletusjaama asemel oli jäätmekäitleja sunnitud jäätmed suunama Väätsa prügilasse laastamisele.

Vallad korraldavad uue hanke

Kuna kompromissile ei jõutud, otsustati leping 31. oktoobrist lõpetada. Algselt oli kavas leping lõpetada 31. augustist, kuid hiljem otsustati oktoobri kasuks. „Lepingu lõpetamise nõue oli sees Keskkonnateenuste esimeses kirjas, millega hinnatõusu taotleti. Kui vallad sellel aastal sellise hinnatõusuga ei nõustu, oli vedaja poolt kohe välja öeldud, et nad soovivad lepingu

lõpetada,” ütles Mägi. „Lepingu lõpetamise kasuks otsustati, kuna EKT küsitud hinnatõus oli põhjendamata ja vastuolus kehtiva lepinguga,” lisas Leitaru. See tähendab, et välja tuleb kuulutada uus hange piirkonnas jäätmeveo korraldamiseks. Seda teevad Rapla ja Kohila vald sel korral juba eraldi. Mägi selgitas, et 1. novembrist peab Rapla ja Juuru veopiirkondades uus vedaja olemas olema. Hanke läbiviimiseks ja lepingu sõlmimiseks arvestab Rapla vald vähemalt kolm kuud. Millise veohinnaga uus vedaja leitakse, Mägi ennustada ei soovinud. Ta tõdes, et segaolmejäätmete

vedajate hulk Eesti turul on väga väike ning realselt saab rääkida vaid kolmest vedajast.

„Paratamatus on see, et olmejäätmete veohind tõuseb nii ehk naa, kuna EL on võtnud eesmärgiks suunata taaskasutusse aastaks 2020 vähemalt 50% olmejäätmetest, aastaks 2025 55% jne. Eestis on kahjuks see trend langemas. Et olukorda parandada, tuleb hakata igal inimesel panustama jäätmete sorteerimisse. Näiteks sisaldavad olmejäätmed väga palju biojäätmeid ja pakendeid, mida saaks hõlpsalt olmest eraldi koguda ning komposteerida või taaskasutusse suunata. See on üheks põhjuseks,

miks olmejäätmete veohind tõuseb – et motiveerida inimesi jäätmeid sorteerima,” rääkis Nele Leitaru.

Mis puutub Rapla valla Raiküla ja Kaiu piirkonda, siis neil on kehtivad oma lepingud. Mõlemal endisel vallal on jäätmevedu korraldatud MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskuse kaudu. Raikküla piirkonnas on samuti leping EKT-ga, Kaiul AS-ga Ragn Sells.

„Rapla valda ei ole mingit infot nendest piirkondadest laekunud, kuid kuna siin on hanke korraldajaks Jäätmehoolduskeskus, siis tuleb esmane info neile,” ütles Mägi potent-

siaalse hinnatõusu kohta neis piirkondades.

Kulud on prognoosimatult kasvanud

Mis põhjusel on siis vedaja palunud teenusehinda ligi kolmandiku võrra tõsta? **Eesti Keskkonnateenused AS-i juhatuse liige Bruno Tammaru** ütles, et võrreldes pakkumise esitamise ajaga 2016. aastal on jäätmete käitluskulu kasvanud 88%.

„Kallinemine on toimunud mitme asjaolu koosmõjul. Valitsuse algatatud kütuseaktsiisi kallinemise tulemusel on kas-

Kohilas ja osalt Rapla vallas tõuseb jäätmeveo hind

vanud kütusehinnad pakkumise esitamise ajaga võrreldes 29% ja prognooside kohaselt kasvab 2018. aastal kütuse hind veelgi. Samuti rakendas Maanteeamet sel aastal veokite teekasutuse maksu. Omniva poolt on kasvanud ka postiteenuse tasud, mistõttu on kasvanud arvete postitamise kulu üle 10%,” selgitas Tammaru.

Veelgi enam on käitlushinna tõusus mänginud rolli Iru jäätmete põletustehase strateegiamuudatus. Eelmise aasta suveni oli vedajal võimalik Rapla, Kohila ja Juuru vallast kogutavaid segaolmejäätmeid seal põletada. „Iru põletustehas lõpetas meile ootamatult ja teadmata põhjusel kahepoolsete lepingute sõlmimise ja uusi mahutusi hangitakse edaspidi Iru tehasesse minihangete tulemil ja põhimõttel, et kes pakub oksjonil kõrgeima hinna Iru tehase värvast, saab piiratud mahus ja ajaperioodil jäätmeid põletustehasesse tarnida,” rääkis Tammaru. Selline muudatus ei olnud arusaadavalt vedajale teada, kui hankeleping siinses piirkonnas sõlmiti.

Eelmisest suvest saati on jäätmed tulnud suunata Väätsa prügilasse ladestamisele. Sellega kaasneb aga riigi poolt määratud saastetasu 30 eurot ühe tonni ladestamise kohta. „Samuti on Iru põletustehase poolt korraldatavate minihangete tulemil kasvanud põletustehases käitlushind prügilate hinnaga samale tasemele, sest alternatiivseid soodsama hinnaga käitluskohti ju enam turul pole,” ütles Tammaru.

Kõigi nende asjaolude tõttu oli EKT sunnitud esitama taotluse uute teenustasude kehtestamiseks. Tammaru toonitas, et ka sõlmitud jäätmeveo leping näeb ette hinnatõusu võimaluse, kui esinevad objektiivsed asjaolud, mis oluliselt mõjutavad jäätmete veokulusid. Sellega arvestatakse juba riigihanke pakkumise esitamise ajal ning teenustasude muutmine on tavapärane praktika.

„Reeglina sõlmitakse jäätmeveolepinguid viieks aastaks ja sedavõrd pika ajaperioodi jooksul muutuvad paratamatult jäätmeveoga seotud kulud olulisel määral. Kentsakaks teeb olukorra aga see, et kõik hinnatõusu põhjused on sel korral valitsuse enda esile kutsutud,” ütles Tammaru. Tammaru lisas, et kui omavalitsused korraldaks hankeid tingimusel, et teenuse hind peab jäigalt viis aastat kehtima, siis

loobuksid võitjad lepingust kohe, kui muutuvad hanke ajal kehtinud algtõingimused, sest uute maksude tekkimist või aktsiisitõusu ei saa alati prognoosida.

Kuna maksumuudatused ja hinnatõus on puudutanud kõiki jäätmeveo piirkondi, on EKT 2017. aastal ja 2018. aasta alguses taotlenud kõikides oma jäätmeveo piirkondades teenustasude muutmist. „Täna on läbirääkimised pooleli meil veel kolmes veopiirkonnas. Ülejäänud omavalitsused on uued teenustasud juba ära kinnitanud ja rakendanud,” ütles Tammaru.

Teenuse hind on soodne

Tammaru sõnul ei ole teenustasude võrdlus Raplamaa erinevates veopiirkondades kuigi objektiivne, sest hind sõltub erinevatest asjaoludest. Tema sõnul tarbivad Rapla, Kohila ja Juuru piirkonna jäätmevaldajad tänase seisuga jäätmeveo teenust kindlasti turul pakutavaist soodsaima hinnaga, sest 2016. aastal toimunud hankel esitas soodsaima pakkumise EKT.

Mille alusel siis hind kujuneb? „Näiteks Rapla, Kohila ja Juuru valdade jäätmete kogumise hankel tuli pakujatel lisaks jäätmeveoteenusele pakutava hinnaga katta Kohila valla jäätmejaama halduskulud 100% ulatuses ja Mäepere jäätmejaamas suurjäätmete käitluse ja veo kulud. Samas Raplamaal teistes jäätmeveo piirkondades pakutava jäätmeveo hinna sees jäätmejaamade haldamisega seonduvaid kulusid pole. Samuti mõjutab olulisel määral teenuse hinda veopiirkonna kaugus käitluskohast, hanke raames kogutavate jäätmeliikide paljusust jm,” selgitas Tammaru.

Kõne all oleva piirkonna populaarseim jäätmemahuti on 80-liitrine. Koos kõikide riigimaksudega maksab selle tühjendamine täna 67 senti. EKT taotles selle tühjendamise uueks hinnaks 90 senti, mis oleks teinud hinnatõusuks 23 senti.

„On keeruline ette kujutada, et jäätmeveoteenuse hind saaks olla väga palju veel soodsam kui kirjeldatud tasu - juba täna ei maksa see sisuliselt midagi võrreldes sellega, kui palju maksab näiteks üks kohvitass kiirsöögikohas või 1 liiter kütust tanklas,” ütles Tammaru.

EKT pakub jäätmeveo teenust ka endistes Raikküla ja Vigala vallas ning Märjamaa vallas. Erinevatest tingimustest hoolimata on Rapla-Juuru-Kohila veopiirkonna 80-lii-

trise mahuti tühjendustasu kõige soodsam. Märjamaa ja Raikküla piirkonnas maksab sama mahuti tühjendus 1,43 eurot ja Vigala veopiirkonnas 1,86 eurot.

Tammaru ei ole kuigi optimistlik, et uue hankega õnnestub omavalitsustel soodsam pakkumine leida. Ta on veendunud, et uue hanke korraldamisel teenustasud kasvavad, sest eelpool viidatud põhjused teenustasude muutmiseks on olemas. „Samuti kaasnevad iga uue hanke korraldamisega olulised lisakulud teavitusele, uute lepingute sõlmimine ja vedaja vahetuse korral ka kontainerite teisaldus- ja laialiveokulud,” ütles Tammaru.

Pigem kompromiss

Paljud omavalitsused on jäätmeveo mugavamaks korraldamiseks astunud MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmeks. Selle tegevjuht **Arvo Rosimannus** ütles, et teenustasude tõstmine oli nii

EKT kui ka Ragn Sellsi puhul üleval eelmise aasta alguses. Tookord otsustas juhatus hinnatõusuga nõustuda, sest tingimused turul olid nende hinnangul tõesti piisavalt muutunud. Eriti suurt rolli mängisid muutused Iru põletustehases. See hinnatõus puudutas tol ajal 33 omavalitsust, kelle hulka kuulusid ka Raikküla ja Kaiu vald. Otsus langetati ettevaatlikult ning seda menetleti kolm kuud.

Rosimannus lisas, et tänavuse aasta hinnatõusu osas vastati vedajatele eitavalt. Alles hiljuti palus Ragn Sells juhatusel otsus uuesti üle vaadata ja hinnatõusu veel kord kaaluda. Rosimannuse sõnul anti neile paar päeva tagasi teada, et juhatus jääb esialgse otsuse juurde hinda tänavu enam mitte tõsta.

Sel korral oli juhatuse seisukoht, et üks kord tõsteti kõigil hinda ning vahepealse aasta jooksul ei ole turutingimused enam nii suures mahus muutunud. Rosimannus lisas, et osa riske tuleb vedajatel ka endil kanda ja

kõike ei saa omavalitsuste peale panna.

Üldiselt on Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus Rosimannuse sõnul püüdnud alati kompromissile jõuda ja lepingu lõpetamine on pigem viimane väljapääs. Seda lihtsalt sellepärast, et lepingu lõpetamine, uue hanke korraldamine ja uute lepingute sõlmimine toob endaga kaasa üksjagu segadust ja ebamugavusi. Samas on Rosimannus realist ja arvab, et praeguses olukorras ei pruugi Ragn Sells juhatuse antud eitava vastusega leppida ning seetõttu tuleb hakata uuesti läbirääkimisi pidama.

Kaiu ja Raikküla lepingud lõppevad järgmisel kevadel. Rosimannus leiab, et Rapla oleks võinud lepingu lõpetamise asemel teha kompromissi, kus vedaja osutab teenust kevadeni. Seejärel oleks terve vald saanud ühise hanke korras oma jäätmeveo korraldada. „Hea meelega ootaksime Rapla valda oma liikmeks,” lisas Rosimannus.

Fotod: pixabay.com

Otsime oma meeskonda

OPERAATORIT

kelle peamiseks tööülesandeks tootmisliini häireteta töö tagamine ja kvaliteedi nõuetest kinnipidamine.

Ootame kandideerima

kohusetundlikku ja töökat meest või naist, kes oleks valmis graafikuga tööks (12 tunnised vahetused sh. öised vahetused).

Omalt poolt pakume

- Bussitranspordi;
- Sooja, puhast ja valget töökeskkonda 2016. aastal valminud tootmishoones;
- Võimalust kasutada massaaži, taastusravi või endale sobivat sportimisviisi ettevõtte kulul;
- Võimalust kasutada ettevõtte poolt pakutavat kohapealset toitlustust (lõuna osaliselt kompenseeritud, öisel ajal supp tasuta);
- Võimalust kasutada ettevõtte koostööpartnerite poolt pakutavaid soodustusi;
- Võimalust puhata kaks nädalat suvel ning ühe nädala jõulude ajal (ülejäanud aja osas on võimalik ise valida);
- Töögraafikut 3 töö, 3 vaba (päevased ja öised vahetused, vahetuse pikkus 12h). Tööpäeva algus vastavalt, kas 8:00 (päevane) või 20:00 (öine).

KOHILA VINEER

Kandideerimiseks saada oma CV personal@kohilavineer.ee. Täiendav info tel. +37256 888517 Anu Õun

Häid asju tasuta pakkuda ei saa

Tavo Kikas,
Raplamaa Omavalitsuste Liidu
arendusjuht

Raplamaa omavalitsusjuhid tervitavad lisaraha eraldamist maakondliku ühistranspordi korraldamiseks, aga leiavad, et minister Simsoni allkirjaga määrus, milles lubatakse tasuta bussisõitu, ei lahenda probleeme.

10. mail kogunes Raplamaa Omavalitsuste Liidu (edaspidi ROL) laiendatud juhatus arutama majandus- ja taristuministri 30.04.2018 määrust nr 24 ja tänaseks kujunenud olukorda, kus kohalikke omavalitsusi ja ühistranspordikeskusi survestatakse selle alusel kehtestama tasuta sõitu maakonnaliinidel. Näiliselt on tegemist positiivse sammuga, aga tegelikkuses ei lahenda see ROL-i juhatuse hinnangul ei tänaseid probleeme ega paranda sõidu kvaliteeti maakonnas.

Millised ühistranspordi probleemid ootavad Raplamaal lahendamist? Peamine mure seisneb selles, et praegune avalik liinivõrk ega busside liikumis-

graafikud ei vasta enam inimeste liikumisvajadustele. Eriti puudub see töölkäijaid ja õpilasi, kellel on näiteks hommikuti ja pärastlõunati suurem liikumisvajadus.

On aga ka konkreetseid probleeme. Näiteks Märjamaa asub küll kohe Via Baltica maantee ääres, aga korralikku ühendust Tallinna või Pärnuga ei ole suudetud tagada. Kohila vald avas oma doteeringu abil mõni aasta tagasi avalikud bussiliinid, mille toetamiseks riik tollal vahendeid ei leidnud. Majandus- ja taristuministri määruse alusel eraldatava raha abil saaks valdade ebavõrdse kohtlemise lõpetada ja liinidele leida riigi toe.

Riik on langetanud ka otsuse, et selle aasta lõpus suletakse Lelle-Pärnu raudteelõik ja asendatakse bussiliiklusega. Vallajuhtidel ei ole aga selgust, kuidas liiklus korraldatakse, kui pikal liinil buss sõitma hakkab või kust leitakse raha selle jaoks. Kindlasti ei ole Raplamaa vallad nõus, et selleks kasutataks maakondliku ühistranspordi korraldamiseks mõeldud vahendeid.

Kas tasuta sõidu rakendamine riigi doteeritavatel maakonnaliinidel viib meid lähemale nende ja

teiste probleemide lahendamisele? ROL-i juhatus näeb, et tasuta ühistranspordiga kaasnevad mitmed mõjud, mida ei ole ministri poolt piisavalt arvesse võetud: tekib surve nii kommertsalustel tegutsevatele bussiliinidele kui ka riigi toetatavale reisirongiliiklusele. Kommertsliine võib see viia sulgemiseni, mis tähendab, et need tuleb asendada riigi toetatud liinidega, mis nõuab lisaraha.

Ebavõrdsetes tingimustes tegutsedes võib ka kiire, mugav ja keskkonnasõbralik raudteetransport hakata kaotama reisijaid, mis omakorda võib viia sõidugraafikute kokkutoimamiseni ja investeringute edasilükkamiseni Tallinna-Rapla-Viljandi suunal. Rongide möödasõidukohti Sakus ja Hagudis ei ole siiani suudetud välja ehitada ning tulevikus võib see kirjeldatud muutuste valguses muutuda veelgi küsitavamaks.

ROL-i juhatus arvab, et maakonna ühistranspordivõrku peab käsitlema ühtse tervikuna, milles peab olema ruumi kõigile avalike liinilubade alusel tegutsevatele vedajatele. Oluline on sõitjatele pakkuda kvaliteetset ühistransporti – nii riigi kui ka valdade toetatavatel bussiliinidel, kom-

mertsliinidel ja raudteeliinidel.

Raplamaa omavalitsusjuhid on ühisel arvamusel, et ühistranspordivõrk peab olema hästi toimiv ja tänapäevane ning rahuldama kõigi elanikegruppide vajadusi. Muuhulgas tuleb selle nimel tänast riigi toetatavat liinivõrku kohati laiendada ja tõsta väljumiste arvu, et tulla vastu eeskätt igapäevases haridus- ja töörändes osalevatele inimestele. Tööandjate kulutusi töötajate veo korraldamiseks tuleb oluliselt vähendada. Selisteks ümberkorraldusteks on tarvis lisaraha. Ministri määrus pakub praegu lisavahendeid 10% mahus. Tegelikult vajaksime tänase teadmise juures vähemasti 2-3 korda enam.

Ühistransporti teeks mugavamaks ka nüüdisaegne ja Tallinna ning Harjumaaga ühtne maakonna piletisüsteem, mis tulevikus laieneks nii busse kui ka rongiliiklusele. Praegu ei ole aga ka selleks vahendeid eraldatud.

Kas tasuta sõidu rakendamine maakonna bussiliinidel aitaks meid lähemale neile eesmärkidele? Kahjuks mitte, sest see ei võimalda koguda lisavahendeid piletitulust ega kasutada liinide

ümberkorraldamiseks riigi eraldatavat raha suuremas mahus kui nimetatud 10%.

Loomulikult annavad Raplamaa omavalitsusjuhid endale aru, et on olemas teatavad ühiskonnagrupid, kelle jaoks tasuta sõidu võimalus ühistranspordis on oluline, eeskätt need, kel sisetulek puudub või on see väga väike. Näiteks võiks õpilaste, pensionäride ja sotsiaalsete riskirühmade puhul rakendada tasuta sõitu. Kahjuks ministri määruse põhjal sellist erisust riigi raha eest teha ei ole lubatud.

Raplamaa omavalitsusjuhid teevad Põhja-Eesti Ühistranspordikeskusele ühise ettepaneku ühtlase tasuta bussisõidu asemel laiendada maakondliku ühistranspordi korraldamiseks eraldatavate vahendite arvelt ühistranspordi liinivõrku ja lisada väljumisi, koheldes võrdsest kõiki maakonna omavalitsusi. Kuna riigi kavandatud vahenditest ei piisa, tuleb leida lisaraha piletimüügist, samas peab olema võimalus eristada sõitjate grupe (näiteks õpilased, pensionärid, sotsiaalsed riskirühmad), kelle puhul rakendatakse sõidusoodustusi kuni tasuta sõiduni välja.

Koogitükid prügikastis

Haldi Ellam

Tulin just kuulamast zero waste ehk nullprügi kodaniku liikumise eestvedaja Bea Johnsoni Tallinnas toimunud inspireerivat loengut, kui astusin pojaga Viru tänaval asuvasse Vertigo Gourmet kohvikusse. Tellisin ehk otsustasin „päästa“ kaks 50% allahindlusega koogitükki ja neid süües jäin mõtlema, mis ülejäänud allahinnatud toodetest seal kogiletil edasi saab.

Küsisin müüjalt ja sain vastuseks, et need loetakse üle ja visatakse prügis. Isegi müüjad ei või neid endale võtta, tasuta annetamisest rääkimata. Ettevõtte olevat ka kaalunud toidupangale annetamist, kuid mõtetest kaugemale see ei jõudnud.

Kuna olen ka ise parasjagu kokandushuviline ning minu nõrkus on koogid ja küpsised, nende maitsmine ja ise järele tegemine, on mul ettekujutus,

kuidas need koogid valmivad ning kui palju ressursse nende valmistamisele ja toorainete tootmisele kulub (nagu ka kõik-sugu teiste toitude valmistamisele). Seda enam hakkas mul neist letil ostmist oodanud 50 protsendile alla hinnatud koogitükkidest ja nende tootmisele kulutatud ressurssidest kahju, alates heinamaal rohtu söövatest piimalehmadest ja lõpetades arengumaades kakaoube korjavatest naistest ja lastest. Otsustasin „päästa“ ka ülejäänud tordiviilud, plaaniga need kodus kasvõi sügavkülmikusse panna. Kogu kohviku realiseerimistähtajani jõudnud toodetest tühjaks ostmise kaalumisel hakkas aga rahast kahju.

Teadagi kaasneb mahakantud toodete annetamisega ettevõtetele ka paras asjaajamine ja lisatööjõukulu ja nii ongi mugavam ja odavam toid lihtsalt prügikasti visata. Arvata võib, et arvukate kohvikute ja söögikohtade tagahoovides, kauplustest rääkimata, on kümneid prügikaste, täis mahakantud tooteid, mis oleks võinud jõuda kellegi toidulauale ja millel on olemas rahaline väärtus. Mahakantud toodetel on väärtus! 2.80 eurot maksnud koogitükk peaks katma

Foto: Fotolia

kulutused koogi toorainetele, küpsetamisele, transpordile, hoiustamisele, kohviku rendile, kommunaalmaksetele, samuti selle valmistajate, transportijate ja müüjate tööjõukulud.

Lisaks ei kujuta ma ette, et selle koogi retsepti väljatöötaja ja disainija, valmistaja jt kujutaksid ette, kuidas nende

pühendumuse ja töö tulemused vedelevad hiljem kõik ühtse plögana kuskil prügikastis. Kui glamuurne! Tõeline gurmeetoi! Milleks see kõik?

Toidu raiskamine ON suur probleem! Osalt peituvad selle põhjused seadusega kehtestatud reeglites, osaliselt aga tarbijate ootustes. Praegune seadusand-

lik kord pigem soodustab toidu äraviskamist ja ressursside raiskamist annetamise asemel, seades toidu hügieeninõuded kõige tähtsamale kohale. Samas, kuni kohviku sulgemiseni kell 20 oleksid need koogitükid olnud hügieeninõuete kohaselt tarbimiskõlblikud, pärast 20 enam mitte!

Ehk oleme tarbijatena muutunud ülimalt nõudlikuks – soovime igal ajal ja igas kohas võimalikult laia valikut, mis vastaks igapäevase maitse-eelistustele ning toidutalumatusele. Lisaks oleme huvitatud sellest, et saaksime neid tooteid iga kell kaasa osta ning tarbida kasvõi matkarajal.

Võtaks ehk hoogu maha ja mõtleks paremini läbi, kuidas toota, tarbida ja müüa nii, et ressurssidest võimalikult vähe raisku läheks!

Kui teil veel puudub ettekujutus raisku mineva toidu kogusest, soovitan vaadata filmi „Lauake, kata end!“ (Just Eat It. A Food Waste Story, Kanada 2014). Toidu raiskamisest Eestis saab lugeda Harri Moora, Evelin Urbel-Piirsalu ja Kerlin Õunapuu 2015. aasta uuringust „Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti kodumajapidamistes ja tootlustusasutustes“.

Kohila gümnaasium - lootusrikkalt tulevikku

Neeme Lumi,
Kohila gümnaasiumi direktor

Tänane päev on Kohila kogukonna jaoks kindlasti tähendusrikas ja tulevikku vaatav. Toimub pidulik nurgakivi paigaldus Kohila gümnaasiumi rajatavale algklasside majale ning kõiki koolihoone tiibasid ühendavale vaheehitisele.

See on aastaid oodatud suur sündmus piirkonna hariduselus. Olemasolev hoone ehitati mitmes etapis. Tänane algklasside tiib koos kooli sөөklaga valmis 1961. aastal ning uuem osa aastal 1977. Viimane suurem investeering õpikeskkonna parendamisse leidis aset aastal 2004, kui valmis spordihall, mis lõi täiesti uue kvaliteedi treeninguteks ja sportimiseks.

Kohila vald on arenev omavalitsus. Seda nii elanike arvu kasvult kui ka elukeskkonna mõttes. Õpilaste arv meie koolis on viimase kahe aasta jooksul tõusnud peaaegu 100 õpilase võrra. Uuel sügisel on õpilaste arv eeldatavasti taas poole saja võrra suurem. On tõenäoline, et sügisel 2018 õpib meie koolis juba 900 õpilast. Oleme ületanud punase joone, kus klassiruumide arv on juba vähem kui moodustatud õpperühmi. Kasutusele on võetud aula toolid ruum, isegi kooliköögi laoruum.

Olgu need näited värvikaks selgituseks, miks meil on tarvis paremat ja avaramat õpikeskkonda. On ütlemine, et füüsilisest õpikeskkonnast olulisem on kooli sisuline tegevus ehk õppe- ja kasvatus töö ise. Tegelikult on rumal sellist vastandamist esile tõsta. Kohila gümnaasium on viimastel aastatel teinud jõupingutusi kaasava kooli põhimõtete elluviimisel. Meil õpib erivajadustega lapsi, kelle areng eeldab individuaalset lähene mist ja toetust. Moodustatud on väikeklasse, loodud on õpiabi- ja logopeedirühmasid. Õpilased on harjunud saama tuge psühholoogilt ja sotsiaalpedagoogidelt.

Suurem õppeprotsessi paindlikkus seab kõrgemad ootused ka kooli ruumilahendusele. Tavasuurusel klasside kõrval on tarvis juurde väiksemaid

ja rahulikumaid õppekohti. Seepärast tulebki kooli sisu ja vormi ikka käsikäes arendada. Suurepärane koostöö kooli ja haridusmeelse vallavalitsuse vahel on aidanud meid soovitud eesmärgile päris lähedale. Juurdeehitus käib ja hiljemalt juulis 2019 saame loodetavasti võtmed kätte. See on investeering, mis koos sisustusega nõuab valla rahakotist enam kui 4,2 miljonit eurot. Summa on kahtlemata suur, kuid panustamine haridusse, meie lastesse, on kindlasti tulevikku vaatav ja uut lisaväärtust loov tegevus. Olen selles veendunud.

Suunanäitaja

Mie kogukonna identiteedi üheks osaks viimase poole sajandi jooksul on kujunenud keskhariduse võimaldamine piirkonna noortele. See on prioriteet nii kooli kui ka valla tasandil ning selgelt fikseeritud mõlemas arengukavas. Tugeva gümnaasiumi juured peavad alguse saama vähemalt esimesest klassist. Miks mitte juba lasteaiast. Olen kindel, et nüüdisaegse õpikeskkonna loomine juba algastmes annab täiendava impulsi gümnaasiumi potentsiaali tõstmiseks. Seda muidugi eeldusel, et me üheskoos ja pidevalt õppe- ja kasvatus töö arendamise nimel pingutame.

Oleme seadnud palju positiivseid sihte kooli uuenenud õppekavva: rohkem loovust, sporti või teadust koolipäeva, lähtuvalt õpilaste huvidest. Enam katsetamist ja isetegevust. Kolmandas kooliastmes ja gümnaasiumis väljendub see laiemalt ettevõtlikuks olemises ning õppe- ja huvitöö lõimimises igapäevaeluga: loovtööd, akadeemilised uurimistööd, õpilasfirmad, projektõppe tegemised, erinevad aine- ja projektipäevad ning mõistagi huviringide mitmekülgne töö.

Täna kooli lahutamatuks osaks on kujunenud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine. See on kiiresti arenev ja pidev protsess, millest võib kergesti maha jääda, kui ei pinguta. Meie oleme reel. Investeeringud on nii taristusse kui ka õpetajate koolitusse. Õpilaste tegemised on seotud järgmiste märksõnadega: nutiring, robotika, droonindus, 3D-modelleerimine ja printimine, programmeerimine, multimeedium. Rajamisel on loodusteadustele mõeldud tänapäevane labor koos digitaalsete katsevahenditega ja mõõteriistadega. Projektist saavad osa kõik piirkonna koolid. Loodusained, keskkonnahoid

Kohila gümnaasium aastal 2018.

Foto: SIIM SOLMAN

ning roheline mõtteviis laiemalt on aktuaalsed teemad juba täna. Kindlasti on need tulevikualad, sest kliimamuutused, mida näeme, sunnivad meid jätkusuutliku elukeskkonna nimel loodust säästvaid lahendusi otsima. Tugeva koolina tahame selles valdkonnas olla suunanäitajad. Meie kooli põhiväärtusteks kajastub keskkonnahoid selgesõnaliselt. Oleme kirja pannud kuus märksõna, väärtust, mida tahame oma meeltes hoida ja kanda: tervis, eetilisus, isamaalisus, ettevõtlikkus, keskkond ja koostöö.

Kitsaskohad

Kuid milliseid väärtusi kannab riigi hariduspoliitika tänases ühiskonnas? Mis on meie kitsaskohad?

Kindlasti on meie suureks rikkuseks ühtlaselt tugev koolisüsteem ehk ühtluskool. Rahvusvahelistes testides figureerime maailma mõistes esimese kuue seas, Euroopas lausa esikolmikus. Positiivsena saab välja tuua erivajadustega laste integreerimist tavakooli, rakendades muidugi erinevaid meetmeid nende arengu toetamiseks. Meie haridussüsteemi lipulaevaks on kahtlemata infotehnoloogia mitmekülgne ja nutikas rakendamine nii õppetöös kui ka koolielu korraldamises laiemalt. See on silma jäänud ka kõige enam arenenud riikidest pärit külastele ja kooliõpilastele.

Üldjoontes võib rahule jääda meie koolide füüsilise keskkonnaga, millesse samuti on viimase tosina aasta jooksul palju investeeritud. Meie koolid

on turvalised ja hubased. Kõigi nende positiivsete muutuste ja heade õpitulemuste arhitektideks ning loojateks on tublid Eestimaa õpetajad. See on täna meie tugevus, kuid ühel hetkel võib see muutuda kogu haridussüsteemi kõige põletavamaks probleemiks. Noored ei vali õpetaja elukutset. Need vähesedki, kes kutse omandanud, ei tule kooli tööle.

Tugeva õpetajaskonna järjepidevuse hoidmine on muutunud küsitavaks. Näiteks meie kooli õpetajate keskmine vanus on täna 49 aastat. Vaatamata sellele, et oleme saanud tööle päris mitu noort õpetajat. Õpetajaamet on raske, stressirohke ning nõutud normkoormuse eest madalalt tasustatud. Siin on tarvis radikaalseid muudatusi, mille nimel peavad pingutama nii seadusloojad, ülikoolid, loomulikult koolid ise. Õpetajale tuleb ühiskonnas ka päriselt tagasi anda tema teine nimi – maa sool.

Erivajadustega laste kaasamine tavakooli eeldab tugispetsialistide suuremat võrgustikku. Meil napib eripedagooge, logopeede. Selleks et iga abivajajani tunnis jõuda ja õpet diferentseerida, tekib vajadus abiõpetajate järele. Vastasel juhul meie aineõpetajad lihtsalt põlevad läbi suure vastutuse ja koormuse all. Siinkohal on mainimata jäänud töö andekate õpilastega, kes samuti vajavad tunnis õpetaja tähelepanu ning suunamist. Ühiskonna arengu seisukohalt on töö tippudega meie koolisüsteemile väga tõsine väljakutse.

Veelgi tõsisem ja palju üldisem probleem ühiskonnas on meie laste vähenenud liikuvus. See on moodsa

infoajastu tulem. Kindlasti saab siin kool palju ära teha, kuid seda koostöös ja üksteisemõistmises kodudega. Tervislike eluviiside aktsepteerimine ja neist kinnipidamine peaksid kuuluma iga kooli väärtusruumi.

Viiimane kriitiline märkus tänasel haridusmaastikul seostub gümnaasiumivõrgu optimeerimisega. Keskvõim on võtnud eesmärgi rajada igasse maakonda riigigümnaasium. Munitsipaalgümnaasiumi juhina olen selles küsimuses kahtlemata erapoolik. Kuid mitte see pole oluline. Häiriv ja murettekitav on asjaolu, et gümnaasiume koheldakse ebavõrdselt. Pean silmas eeskätt investeeringutoetusi koolihoonete renoveerimiseks, millest kohaliku omavalitsuse koolid täna välja on jäetud. Nii olemegi sunnitud rajatava juurdeehituse finantseerima omavahenditest. Kapitaalset renoveerimist ning uut ruumilahendust vajavad veel ka olemasolevad õppehoone tiivad. Loodan väga, et seegi unistus lähiaastatel täitub. See eeldab loomulikult vastavate toetusmeetmete avanemist meie kooli sarnastele tugevatele piirkonnagümnaasiumidele.

Sellised said minu mõtted täna, 16. mail 2018, Kohila gümnaasiumist, meie kooli juurdeehitusest, kooli arengutest ja suundumustest ning hariduspoliitikast ühiskonnas laiemalt. Käesolev leht rändab kindlasti nurgakivi silindrisse. Mine tea, võib-olla mõne aastasaja pärast leitakse see tore ürik. Ehk osatakse isegi mõni infokild kirjatükist lahti kodeerida ja saadud sõnum sellele ajastule mõistetavaks muuta.

Purila pelletitehas linnulennult.

Fotod: SIIM SOLMAN

Siin käib pelletite laadimine veoautole. Edasi läheb sõit Muuga sadama poole.

Purila pelletitehas kandideerib aasta äriteo tiitlile

Kui sõita iga päev Tallinna ja Rapla vahet, ei pruugi teadagi, et kõigest paari kilomeetri kaugusel maanteest asub pelletitehas. Tegemist on Purilas asuva tehasega, mis kuulub Warmeston OÜ-le. Alles hiljuti hinnati selle tehase olulisust Raplamaal sedavõrd kõrgelt, et see on üks nomineeritud parimate ettevõtete valimisel kategoorias “Aasta äritegu 2017”.

Siim Jõgis

Purila on tegelikult üks neljast Eestis asuvast Warmeston OÜ pelletitehasest. Teised kolm on Sauga tehas Pärnumaal, Järvere tehas Pärnumaal ja Sõmeru tehas Lääne-Virumaal. Aga mis üldse on puidupelletid ehk teisisõnu puidugraanulid? Lühidalt öeldes on tegemist biokütusega, mis on kokku pressitud peenestatud puidust. Purila tehas toodab kuuemillimeetrise diameetriga tööstuspelletide kvaliteedimärgisega ENplus A2 ning suurem osa toodangust läheb ekspordiks Põhjamaadesse.

Jõudes Purila tehase territooriumi lähistele, saab autost välja astudes kohe aimu, kuhu sattunud oled. Ninna jõuab spetsiifiline puidulõhn, mõneti magus ning pisut kirbe. Kohe hakkavad silma ka suured hunnikud saepuru, ümarpuitu ja puiduhaket. See on tooraine, millest pelletid valmima hakkavad. Kui kogu protsess kulgeks sujuvalt, võiks saepurust ja hakkematerjalist valmida pelletid 45 minuti kuni ühe tunniga.

Raplamaa Sõnumeid võttis Purila tehase värava juures vastu kogu kompleksi juht Argo Tõnuri. Esimese asjana selgitas ta,

et ükski veoauto ei sõida tehase territooriumile või sealt minema, ilma et oleks esmalt kaalu peal käinud. Kaal asub otse sissepääsu juures. Tegelikult saab ka ümber sissepääsu, aga see on ennekõike mõeldud päästeameti masinatele, kui nende abi peaks vaja minema. Tõnuri rääkis, et tegelikult on päästeametile antud luba, et kui tõesti on vaja, võivad nad territooriumile sisenedes ka tõkkepuu puruks sõita. “Selle asendamine ei ole nii kallis,” sõnas ta. Õnneks pole selliseid meetodeid veel vaja läinud.

90 000 tonni aastas

Praegune tehas endise Purila saeveski asukohas valmis 2015. aastal. Sama aasta sügisel hakkas pihta ka töö. Seega on praeguseks selja taga kaks täispikka tööaastat (2016 ja 2017) ning lisaks jupikesed 2015. ja 2018. aastast.

Tõnuri teeb meile ringkäigu Purila tehases ning selgitab, mismoodi kulgeb protsess, mille tulemusena valmivad lõpuks

Korstnatest tuleb välja veeaur, mis saepurust välja kuivatatakse.

Operaatoril on terve tehase töö pidevalt silme ees.

pelletid. Kõik saab alguse loomulikult toorainest. Suurem osa sellest on kodumaine, kuid Tõnuri sõnul on seal sees ka vähemal määral hõõvlilaastu Lätist, Valgevenest ning mujaltki. Sissetulev toormaterjal on enamasti niiske. Tehases on olemas aparaadid, mis oskavad öelda nii sissetuleva saepuru kui ka hiljem valminud pelleti niiskuse protsenti. Seda on oluline teada üsna täpselt.

Oletame, et tehase territooriumile saabuv toormaterjal kaalub 24 tonni. Selle niiskuse sisaldus on umbes viiskümmend protsenti. Esiialgu see nii olema peabki. Kuivem toormaterjal lendleks lageda taeva all lihtsalt mine-ma. Kuid pelletite tootmiseks läheb vaja tunduvalt kuivemat materjali. Kui keegi on sattunud Purila tehasesse mööda sõitma ja märganud suitsevaid korstnaid, siis see, mis sealt välja tuleb, on puhas veeaur, mis tekib tooraine kuivatamisel. Tulemus on see, et valminud puidupelletite niiskuseaste on ligikaudu viis protsenti.

Autojuhid, kes tulevad kaupa peale võtma, peavad veenduma, et nende autokastis ei oleks tükikesi niisket toormaterjali või veel vähem vett. Kui panna

niiskem toormaterjal ja pelletid ühte kohta kokku, siis head nahka sellest ei tule. Warmeston OÜ Purila tehase tootmisvõimus on 90 000 tonni pelletide aastas. Päril nii palju küttematerjali seal siiski ei valmi. Palju sõltub toormaterjali kättesaadavusest. Näiteks praegu, kui metsateed on märjad ning läbitavus veoautodele kehv, jõuab ka Purila tehase platsile vähem saepuru ja hakkematerjali. Hiljuti pidigi tehase nädal aega seisma, sest polnud lihtsalt materjali. Ometi on selline seis pigem haruldane kui tavapärane.

Inglismaa

Veebilehel kirjeldab Warmeston OÜ oma tegevust nii: “Oma tegevuses mõtleme iga päev tulevikule. Oleme keskendunud protsessile ja arengule, mis tagavad jätkusuutlikkuse. Perfektsed detailid, pikaajalised kogemused, uuenduslik ja efektiivne tehnoloogia – toodete kaudu pakume seda kõike ka oma partneritele.”

Üheksakümmend viis protsenti toodangust läheb välismaale – enamasti Rootsi ja Taani. See jätab viis protsenti kodumaisele turule. Argo Tõnuri rääkis,

et täiesti vabalt võivad ka era-klendid tulla tehasesse väiksematele kogustele ise oma autoga järele. Veebilehel apellet.ee asub Warmeston OÜ kauplus, kust saab pelletide osta. Sealjuures on võimalik neid soetada nii lahtiselt kui ka pakendis. Ka kohaletoomise võib tellida, kui ise järele minna ei saa.

Mis puudutab veel ekspordiks mõeldud kaupa, siis see läheb Rootsi ja Taani poole tee Muuga sadamast. Warmeston OÜ rendib seal ühte ladu, kus pelletide hoiatakse. Kui täis saab piisav kogus, laetakse need kaubalaevale, mille mahutavus on neli kuni kuus tuhat tonni. Arvestades, et ühe veoauto peale mahub 24-25 tonni pelletideid, näitab kiire arvutus, et kuus tuhat tonni mahutava laeva täitmiseks läheb vaja 240 autokoormatäit materjali. Argo Tõnuri rääkis, et läbi on käinud ka mõtted laiendada eksporditriikide ringi Inglismaale. Üks kord prooviti oma pelletideid sinna saata. Ometi oli see pikaajaline ettevõtmine ning lõpuks ennast ei õigustanud. Selleks tuli vajaminevat kogust pelletide koguda neli kuud, sest laeva maht oli 25 000 tonni. Terve tehase võimsus läks selle plaani täitmiseks.

Raplaama Sõnumite jalutus-

käik Purila tehase territooriumil võttis aega umbes pool tundi. Selle ajaga jõudsimise üle vaadata kõik faasid, mille puit läbib, et sellest valmiks pelletid. Kõik põnevam neist oli tõenäoliselt toormaterjali kuivatamine. Sai-me läbi klaasi heita ka pilgu ahjudesse, kus valitses kaheksasajakraadne kuumus, mis puidust niiskuse välja tõmbab. Olgugi et terve jalutuskäigu aja andis päike meile täistuld, oli kuivatusruumi temperatuur veelgi kõrgem kui väljas. Tõnuri ütles, et kargel talvel on just see koht kõige mõnusam, kus olla.

Purila tehas töötab 24 tundi ööpäevas ning ilma seisakuteta. Seadmeid poleks lihtsalt mõtet seisma jätta ning siis mõne aja pärast uuesti sisse lülitada. Tehases töötab kokku kaheksateist inimest. Tõnuri rääkis, et enamik neist on kohalikud Rapla valla elanikud. Vaid kolm käivad tööl kaugemalt. Ka kohalikke Purila elanikke käib tehases tööl, ent neid on vaid mõned.

Oma ringkäigu lõpus nägime ka seda, kuidas valmis pelletid veoauto peale laaditakse. See võttis üllatavalt lühikese aja, kõigest kümme kuni viisteist minutit ning 25 tonni küttematerjali oligi ümber laaditud. Edasi

võis sõit alata Muuga sadama poole. Üks oluline tähelepanek selle ringkäigu ajal oli see, et kui pelletid kokku surutakse ning valmis saavad, siis niisama ilma jahutamata neid jätta ei saa. Tõnuri selgitas, et vastasel juhul lagunevad need tagasi saepuruks ning kokkupressimisest pole mingit kasu. Seetõttu tuleb neil enne auto peale laadimist jahtuda.

Tulevased põlvkonnad

Kui ei teaks, et Purila külas asub puidupelletide tootev tehas, oleks sellest väga lihtne märkamata mööda sõita. Ometi käib seal pidev sagimine, mille käigus tuuakse saepuru ja puiduhake sisse ning välja lähevad kvaliteetsed tööstuspelletid. Warmeston OÜ hüüdlause ehk slogan kõlab nii: “We value future generations”. Eestikeelne vabatoõlge inglise keelest kõlaks umbes sedasi: “Me väärtustame tulevase põlvkondi”.

Seda võib mõista mitut moodi. Üks viis on see, et pelletitehase sisendiks on muude puiduga seotud tööstuste jäägid (näiteks sae- või mööblitööstus). Nõnda jääb jääkaineid alles vähem ning seeläbi puhtam keskkond tulevastele põlvkondadele.

Warmeston OÜ Purila tehase juht Argo Tõnuri.

Sedasi saabub tehase platsile saepuru. Kui kogu protsess kulgeks sujuvalt, valmiks tund aega hiljem sellest juba pelletid.

Katrin Kurjama on oma lastele pühendunud

Laupäeval, 12. mail oli Kohila lastepargis traditsiooniline põnnide paraad, mille käigus õnnitleti eelmisel aastal sündinud laste vanemaid ning kuulutati välja Kohila valla aasta ema 2018, kelleks sai Katrin Kurjama.

Helerin Väronen

Katrin on oma pühendumise ja abivalmidusega eeskujuks kõigile teistele emadele, ütles Kohila valla kultuurinõunik Sigrid Põld aasta ema tutvustades. Kogu oma aja pühendab ta lastele ja pole hetke, kus Katrin ei naerataks. Nii Katrin kui ka tema abikaasa teevad omalt poolt kõik, et nende kolm last, Alex, Helena ja Katariina saaksid pühenduda koolile, oma hobidele ja unistustele.

Kõike, mida Katrin teeb, teeb ta suure armastuse ja pühendumisega. Lisaks laste kasvatamisele on Katrinil mitmeid hobisid, näiteks meeldib talle sisekujundus, ehitamine, õmblemine, lumelauasõit, ujumine ja kui aega jääb, loeb ta raamatuid ja käib kinos.

Katrin enda jaoks oli aasta ema tiitel väga ootamatu, kuid selle saamine tekitas väga hea tunde. Tema lapsed Alex ja Helena teevad kaasa noortebändis Blue Hearts, esinedes bändiga ka Kaparockil. Bänditegemist on võetud lausa nii tõsiselt, et koju on selle tarbeks omaette bändiruum ehitatud.

Katrin sõnas, et nad on laste bänditegemisel igati toeks ja samuti on nad olnud Alexile abiks eelmisel aastal alguse saanud Augustirocki korraldamisel. Teistele vanematele paneb Katrin südamele, et oma lapsi tuleb aidata ja toetada nii palju kui vähegi võimalik.

„Ei tasu mõelda ainult enda peale, oma karjääri peale. See pole nii oluline. Emaks olemine on ka karjäär, see on suur töö. Kui sa tahad, pead oskama ka kodus kõike.“ Katrinil on vedanud sellega, et tänu mehele on ta saanud oma lastega kodune olla, kolmest lapsest ükski pole lasteaias käinud. Kuid selle eest alustasid lapsed varakult trennides ja ringides käimist.

„Kõik lapsed on tublid ja ma olen selle üle väga rõõmus. Vahel mehega ütleme, et nad on tegelikult meist tublimad. Kui sa elad nii, et sa ei mõtle ainult enda peale, siis ongi nii, et lastel tekib rohkem võimalust ennast arendada ja näidata.“

Kohila valla aasta ema 2018 Katrin Kurjama koos Kohila vallavanema Heiki Hepneriga.

Foto: MERLE BELJAEV

Varakult iseseisev

Oma olekult on Katrin selline, kes midagi käsile võttes teeb seda pühendunult ja hästi ning pole olukorda, mille puhul ta kardaks uue asja proovimist. „Mul on selline iseloom, et mulle meeldib kõike proovida. Ükskõik mida pakutakse, ma võtan selle kahe käega ja proovin. Siis on endal ka hea tunne, et jälle sain mingi asjaga hakkama,“ sõnas Katrin.

Lapsed iseloomustavad Katrinit kui nõudlikku ema, kuid Katrin ise naerab, et eks nad ütle seda naljaga. Katrin suhtub oma lastesse kui sõpradesse, kes võivad

talle kõigest oma probleemidest rääkida. Selleks, et laste muredest ja rõõmudest paremini osa saada, on Katrin peres traditsiooniks saanud igal hommikul koos hommikusööki süüa. See annab lastele võimaluse oma muredest rääkida. „See on väga tore traditsioon, et vähemalt kord päevas, kas hommikul või õhtul saaks pere kokku, kus nad saavad rääkida omavahel. Sest elutempo on tõesti nii kiire ja muidu lihtsalt alles hiljem märkad, et lapsed on suureks kasvanud, aga sa ei tunnegi neid nii hästi.“

Emadepäeva tähistamise kohta sõnas Katrin, et mingit kindlat plaani pole paika pandud, kuid

kindlasti tähistatakse seda päeva. Tähtsatel päevadel on tema pere teda ikka üllatanud ja Katrin kiidab oma meest, kes teda jätkuvalt oskab lilledega üllatada. Meeste roll naise kõrval on Katrini arvates üldse ülioluline. Õige mees märkab naist ja toetab teda vääriliselt.

Oma mehe leidis Katrin Kohilas, kui oli sinna kolinud. Katrin käis varem vene koolis, kuid peale üheksandat klassi otsustas oma elus kannapöörde teha. Selle kandiga sidus teda varasemast perekonna suvila Hageris ja seal kunagi oma mehega elanud vanem õde. Tahtmine ennast uutes olukordades proovile panna kasvatas Katrinist iseseisva naise. Gümnaasiumi ajal elasid ta vanemad eemal ja nii elas Katrin üksinda, saades aga kenasti hakkama nii majapidamistöodega kui ka koolitöödega. „Siit võib-olla hakkaski mu iseseisev ja julge elu. Ma julgustan ka oma lapsi, et peab olema iseseisev, ei tohi olla arg. Tuleb julge olla oma elus ja kõike proovida.“

Aktiivne kogukonna liige

Mingeid eesmärke ei ole Katrin ega ta mees endale seadnud, kuid märkamatult on uued pakkumised ja võimalused ise nende ellu oma tee leidnud. Nii kuulub Katrin valimisliitu Parem Kohila ja on nüüd kultuurikomisjoni liige. Katrin on ka aktiivne kaasaitaja kogukonna muusikalide lavastamisel. Hetkel on laste bänditegemine, mis on tõsisemaks muutunud, see valdkond, kuhu Katrin rohkem panustada tahab.

Kuna üks Katrini lastest läheneb täiseale, võiks arvata, et varsti lendab see laps pesast välja, kuid selgub, et Katrini lastel sellist kihku kodunt lahkuda, nagu tal endal teismelisena oli, ei ole. Katrini arvates on seda isegi meeldiv kuulda, et lapsed lahkuda ei taha. „Nad ilmselt tunnevad, et me elame nende jaoks, ja nad tunnevad seda armastust, mis kodus olemas on. Seepärast ei kiirustagi nad lahkuma.“ Samas on Katrin veendunud, et kui mõni ta lastest tahab tiibu kaugemale sirutada, siis on tal ema järgitu toetus olemas.

Näiteks on tema tütre soov proovida teist kooli, minna vahelduseks vene kooli. Katrin on seda meelt, et kui Eestis on selline võimalus keskkonda vahetada olemas, siis miks mitte seda proovida. „Ma alati toetan seda, ma ei keela lapsi. Muidugi ma mingeid lollusi ei luba teha, kuid seda, mis puudutab laste arengut, seda ma luban ja toetan,“ sõnas Katrin.

Terje Teekivi on viie lapse kõrvalt saanud teha kõike, mida on soovinud

Märjamaa vald kinkis oma valla aasta ema aunimetuse tänavu Lümändu külas elavale viie lapse emale Terje Teekivile, kes on oma vanaemalt pärinud kannatliku meele ja tööka loomuse.

Stina Andok

Terje on läbi ja lõhki Märjamaa inimene ning käis koolis Märjamaa gümnaasiumis. Ta kasvas pere vanima lapsena nelja õevenna kõrval ning on tänaseks ka ise just viie tubli lapse ema. Terje ja tema abikaasa Aguri loodud perekonnas kasvavad Anni (15), Taavi (12), Lauri (9), Hardi (6) ja Paul (1).

Terje sõnul on nad paar olnud juba üle kahekümne aasta. Ta meenutab, et ei olnud enam verinoor, kui esimene laps otsustas tulla. Terje oli siis 28-aastane. Esimese lapse sündimine perre ei olnud planeeritud. „Lapsed tulid sel ajal, kui oli õige hetk,” ütleb Terje. Teine oli kohe plaanis, et lastel oleks väike vanusevahe ja hea koos kasvada. Kui Anni oli neljane ja Taavi kahene, otsustati senisest Tallinna kodust ära kolida ning asuda elama maale.

Terje usub, et Tallinna kiires elutempos elades ei oleks nad tõenäoliselt nii palju lapsi saanud. Märjamaal Lümändu külas elades tundis Terje, et siinkandis on hea ja vaba lapsi kasvatada. „Maal ei ole tempot taga, ei ole sundi, et peaks tingimata tööle minema,” selgitab ta. Enne lastega koju jäämist töötas Terje pealinnas reisibüroos. Pärast maale kolimist mõtles ta, et linna enam tööle minna ei tahaks. Ta ei pidanud mõistlikuks, et mõlemad vanemad sõidavad iga päev pealinna vahet, samal ajal kui lapsed on maakodu lähedal koolis ja lasteaias.

Täiskohaga ema

Nii juhtuski, et Terje oli järjest kolmteist aastat täiskohaga ema oma lastele. Ta kirjeldab, et sel perioodil käis ta lastega laulu- ja mänguringides, tegi koduseid toimetusi ja tegeles käsitöoga. Selle viimasega tegeleb Terje praegugi aktiivselt. Talle ei valmista raskusi ei õmblemine, kudumine ega heegeldamine. Praegu tegeleb ta käsitöoga hobikorras peamiselt oma pere ja tuttavate tarbeks.

Terje jaoks ei ole emaks olemine kunagi takistanud tal iseennast teostamast. „Olen saanud kõike

Värskest õnnitlused kätte saanud ema Terje koos oma abikaasa Aguri ning laste Anni (15), Taavi (12), Lauri (9), Hardi (6) ja Pauliga (1).

Foto: ANNE AASPÖLLU

teha, mida soovinud olen,” ütleb ta. Kuigi naise sõnul on ta alati püüdnud pigem ise hakkama saada, küsib ja saab ta vajadusel abi oma emalt, ämmalt, õdedelt-vendadelt ja kodukandis elavatelt sugulastelt. „Olen tänulik neile, et nad on mul olemas,” sõnab ta.

Kui Terje Märjamaa valla aasta ema aunimetuse vastu võttis, sõnas ta kuulajaskonnale: „Ma tean, et on raske, te peate tublid olema.” Seda talle meenutades Terje noogutab. „Ikka on raske. Kõik ei saagi kerge olla, kas peabki? Suurt peret omada on luksus ja paratamatult käivad käsikäes nii rõõmud kui ka mured,” räägib ta. Kuidas sellest tundest siis üle olla, küsin ma. „Hingad sügavalt sisse, kui vaja, lahkud paariks minutiks ruumist. Tagasi tules on kõik rahulik. Tuleb lihtsalt aeg maha võtta. Lülitad ennast kasvõi hetkeks välja. Igale olukorrale on lahendus,” jagab Terje õpetussõnu.

Viie lapse ema sõnul on ka hea, kui on sõbrannad, kes vahepeal kodukeskkonnast välja toovad. Terje pere on selles osas mõistev ja lubab ema lahkelt aeg-ajalt eemale puhkama.

Kuigi praegu on Terje taas kodune ema väikese üllatuslapse Pauliga, jõudis naine siiski vahepeal ka natukene tööle käia. Nimelt

kui Hardi sai kolmeaastaseks ja hakkas lasteaias käima, tekkis Terjel tunne, et võiks midagi teha, ning asus Haiba lasteaeda õpetaja assistendina tööle. Poolteise aasta pärast jäi Terje taas lapseootele, aga ka see lühike periood, mis ta jõudis lasteaias töötada, näitas Terjele, et see töö talle sobib ja meeldib.

Last peab märkama

„See on hoopis teistmoodi kui ise kodus lapsi kasvatada,” räägib Terje tööst lasteaias. Ema sõnul õpetab lasteaias töötamine oskust märgata ka oma lapsi uuest vaatenurgast. Paraku on ta täheldanud ka mõningaid erinevusi selles, kuidas vanemad oma lastesse suhtuvad. „Meil kõigil on kiire ja oma mured, aga peab märkama ka last,” ütleb ta tõsimeelselt.

Terje räägib, et lisaks sellele reaalsusele, kus sa hetkel viibid, käib ajus justkui filmilint lapsepõlvest, mis meenutab ja loob seoseid praegusega. See meenutab mulle sõnu, mida kunagi keegi kuskil on öelnud, et oma lapsi kasvatades me justkui tohterdame seda pisikest last iseendas, püüdes vältida neid asjaolusid, mis meile kunagi lapsepõlves valu põhjustasid. Igaüks kahjuks oma sisemise lapsega

niivõrd hästi kontaktis ei ole.

Kui ma küsin Terjelt, mis ta arvab, miks just temale aasta ema aunimetus kingiti, mõtleb ta veidi, kuid pakub siis, et ehk seetõttu, et ka tema ise oskab märgata ja tunnustada teisi nende töö eest, mis nad on teinud. Ta toob näite, et tema lapsed on kõik käinud Varbola lasteaias, ning tõdeb, et seda tööd, mida lasteaias õpetajad teevad, ei saagi õieti sõnadega kirjeldada. Samas usub ta, et on suutnud oma lapsi ka ise päris hästi suunata. „Mis siis, et me metsas elame, silmaring on meil tegelikult lai,” ütleb Terje lahkelt naeratades.

Pere vanima lapse, tütar Anni puhul on hea vaadata, kuidas teismeliseeas neiu instinktiivselt ja leebelt pidevalt oma pilguga pere pesamunaga tegeleb. Ka ema Terje kinnitab, et tütar on ilma palumata võtnud enda ülesandeks nooremate pereliikmete eest hoolitsemise. Oma lastele soovibki Terje edasi anda just kannatlikkust ja töökust. Need on omadused, mida ta tunneb, et on pärinud vanaemalt, kes kasvatas omal ajal üles üheksa last.

Oma emalt on Terje kaasa võtnud õpetuse olla elurõõmus, mitte asjatult viriseda, ja nautida seda, mis on.

Ly Vaikmets-Vain ei lase oma lastel alustatut pooleli jätta

Rapla valla 2018. aasta ema on Ly Vaikmets-Vain. Oma õnnitlusi läksid reedel üle andma vallavanem Piret Minn, avalike suhete spetsialist Katrin Kruusimägi ja sotsiaalnõunik Maiu Kalmus.

Katri Reinsalu

Ly peres kasvab neli last – 17-aastane Gregor, 11-aastane Liseth, 9-aastane Marko ning 5-aastane Melinda. Perikonna kodu on abikaasa Tarmo vanaisa talu rahulikus Keo külas. Igapäevaleiba teenib Ly Kabala lasteaias-põhikoolis lasteaiatoimetajana. Selle kõrval kuuluvad naise hobide hulka toidutegemine, maalimine, tantsimine, laulmine ning käsitöö.

Vana talumaja

Ly ise on Tallinnas sündinud, kuid suurema osa oma elust Raplas elanud. Ligi 15 aastat tagasi tulid nad perega Keo külla vanasse talumaja elama. Tarmo vanaisa oli samal aastal siit ilmast lahkunud ning vastu talve langetas perekond otsuse maja enda hoole alla võtta.

Ly ütleb, et otsus ei tulnud tege-likult raskelt. „Kuidagi rahulikult ja loomulikult,” meenutab naine. Aktiivse inimesena ei jätnud ta muidugi kasutamata võimalust külaelule uut hingamist sisse puhuda. Soovist küla identiteet paika panna ning selle arengule kaasa aidata koondati kokku tegusamad inimesed ning loodi MTÜ Keo Küla Selts, mille juhatuse liige Ly on. Üheskoos on peetud vastlapäevi, jaanipäevi, jõulupidusid ja koristustalguid.

Paratamatult käivad inimesed aga väljaspool küla tööl ning aega on tihtipeale napilt. Aega on napilt ka Lyl endal. Oma põhitööd teeb ta Kabala lasteaias-põhikooli Lipa rühmas lasteaiatoimetajana. Ly meenutab, et selline elukutsevalik tuli asjade kokkulangemise tulemusel. Aastal, mil ta oma haridusteed jätkas, ei võetud lavakasse uusi õpilasi vastu. Järgmine variant oli hakata iluaednikuks, kuid ei saanud sisse. Lõpuks osutus valituks hoopis lasteaiakasvataja ametikoht, mis istus naisele kui valatult. Hiljem on ta oma oskusi erinevatel kursustel lihvinud.

Perekonna loomine ja lasteaiatoimetaja haridus on üksteist toetanud. Ly usub, et kogemus oma lapse kasvatamisel annab õpetajale lisaväärtuse. Ta meenutab oma karjääri algusaegu, kui juhataja tuli ta tööd kontrollima, ja mäletab siiani, kuidas nutma hakanud lapse käsu peale puiselt sülle võttis.

Pärast oma pere loomist tekkis ka emainstinkt ning see

Rapla valla 2018. aasta ema on Ly Vaikmets-Vain.

Foto: SIIM SOLMAN

pani kõiki lapsi uutmoodi tajuma. Tagantjärele oleks ta selle olukorra hoopis teisiti lahendanud.

Iga laps on indiviid

Samamoodi on haridus toetanud oma laste kasvatamist. Ly ütleb, et konkreetset reeglite kogumikku tal laste kasvatamiseks ei ole. Pigem on ta alati oma sisetundest lähtunud, sest see ei peta kunagi. Ta tõdeb, et emaks olemine on teda palju muutnud. Elu on hea õpetaja. Kõik neli last on täiesti erinevad inimesed oma iseloomu ja huvidega. Ema ütleb, et lapsi ei saa joonlaua järgi kasvatada.

See mõistagi ei tähenda, et reegleid üldse ei oleks. Ly jaoks on oluline toetada oma laste huvisid ja andeid. Ta on võtnud südameasjaks õpetada oma lastele, et alustatu tuleb alati lõpule viia. Olgu selleks siis muusikakool või rattamaraton.

Ly meenutab, kuidas sõitis oma vanima pojaga 13. Tartu rattamaratoni pooldistantsi. Pereisa Tarmo oli juba ammu rattasõidupisikuga nakatunud, kuid emale ja pojale oli see esimene kord. Stardis lepitati kokku, et vaatamata raskustele sõidetakse lõpuni. Ly meenutab, kuidas korra oli poeg metsa all pikali ja soovis sõidu väsimusest pooleli jätta. Ema ei andnud järele ning ajas poja jalgele. Finišijoone ületasid mõlemad ning poeg sai sellest hea õppetunni terveks eluks.

Kolm Ly vanemat last on juba väikesest peale muusikakoolis käinud. Naine arvab, et sellega tuleb alustada varakult kas lasteaias viimasel või kooli esimesel aastal. Gregor on Rapla

muusikakooli juba trompeti erialal lõpetanud. Noorem õde Liseth õpib saksofoni ja Marko klaverit. Pere kõige pisemal on see tee alles ees.

Ly ütleb, et emal tuleb tajuda, millal oma last innustada. Ta mäletab, kuidas poeg talle kord ette heitis, et peab muusikakoolis käima. Lõpuklassis ta juba tänas ema, kes tal seda pooleli jätta ei lubanud.

Uurin, milliseid väärtushinnanguid Ly veel oma lastesse süstida soovib. Ta toob välja selle, et lapsed tööd ei kardaks. Töid on erinevaid. On selliseid, mida tõesti üldse teha ei tahaks, ja samas ka selliseid, mis lausa lendavad käes. Ema jaoks on oluline, et sellest hoolimata saaksid kõik tööd tehtud.

Veel on Ly jaoks oluline, et tema lapsed teistele haiget ei teeks. Ta meenutab vanaonu, kes nägi oma elus palju valu. Onu põhimõte oli alati, et inimestest tuleb samamoodi nagu viljapõllultki läbi käia, ühegi viljapea peale astumata. See mõte on Lyga alati kaasas käinud ja seda on ta ka oma lastele õpetanud.

Neljalapselisel perekonda peetakse Eestis paljulapseliseks. Paljud perekonnad nii suure lastehulgani ühel või teisel põhjusel ei jõua. Ly tunnistab, et ka tema on endaga sisemist heitlust pidanud, kui palju lapsi peres kasvatada peaks. Nooremana oli tal pidevalt hirm, et ta ei suuda oma lastele majanduslikult head elu võimaldada. Just kolmanda lapse saamine nõudis kõige suuremaid sisemisi läbirääkimisi. Ühel hetkel tuli aga sisemine kindlus, et saadakse hakkama, ja nii lisandusid perre nii kolmas kui ka neljas laps.

Ly on tugevalt seda meelt, et kui

tahtmist ja tervist vähegi on, võiks peres rohkem kui üks laps kasvada. See paneb lapsed üksteisega arvestama ja kasvatab vastutustunnet. Selle kõige kõrval tuleb emal aga kahtlemata arvestada sellega, et ta peab kõikide oma laste jaoks kohal olema.

Muud huvid

Suure perekonna kõrval on Ly peaaegu kõike siin elus katsetada jõudnud. Ta on proovinud kätt nii korvpallis, kergejõustikus, laskespordis kui ka laulmises, tantsimises ja käsitöös. Ta hindab vaheldust ja võib end rahulikult paariks kuuks raamatute rüppe unustada ja pärast seda ennast unustavalt maalima asuda.

Eriline koht naise südames on kokakunstil. Ly nendib naerdes, et kord öeldi talle, et tema elutöö on lapsed ja kokakunst. Eelmisest aastast alates ongi ta vaikselt asunud catering-teenust pakkuma. Selleks on perel soetatud ka spetsiaalne kiosk.

Ly isa oli sõjaväekokk. Kokaametit pidas kaua ka Ly ämm. Nii on naine ka ennast ikka ja jälle köögist avastanud uusi asju katsetamas. Ühtemoodi naudib ta nii liha valmistamist kui ka keerukate tortide kaunistamist. Ta vaimustub samal ajal oma uuest grillist ja lähenevast suhkrumassi voolimise kursusest.

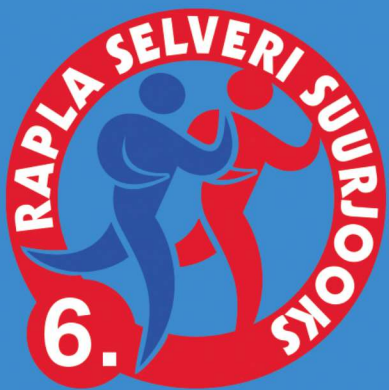
Ly tõdeb kõikide oma hobide kohta, et talle meeldivad loomingulised tegevused, kus sein ette ei tule. Alati on võimalus edasi areneda ja kaugemale püüelda. Naljatomise ütleb ta, et ju on maa-aura tema loomingulisust toinud.

LAOAUODE SOODUS- PAKKUMINE!

Iv Pluss AS Pärnu mnt 556, Laagri
677 9060 myyk@ivpluss.ee www.ivpluss.ee

Iv Pluss AS
Iveco esindaja aastast 1993

VI RAPLA SELVERI SUURJOOKS

Pühapäeval, 27. mail 2018

10 KM JOOKS • 5 KM JOOKS JA KEPIKÖND
LASTEJOOKSUD • LASTELE TEGEVUSI LASTEALAL
PARTNERITE PAKKUMISED VÕISTLUSKESKUSES

Esineb
ansambel
**THE
NOTES**

KÕIGILE 5
JA 10 KM
OSALEJATELE
MEDAL JA
VIKING LINE
KINKEKAART!

OLE KOHAL! JOOKSEME KOOS!

Miss Raplambiaa 2018 Anni Velks

Registreerimine: raplaselverijooks.ee

Zero waste guru jagas Tallinnas nippe prügivabaks eluks

San Francisco elav prantslanna Bea Johnson, kes on üks tuntumaid zero waste (nullkulu) elustiili eestvedajaid maailmas, rääkis Tallinna Ülikoolis seminaril, kuidas tema neljaliikmeline pere on oma tarbimisharjumusi muutes vähendanud kodus tekkiva prügi kogust nii, et kogu pere aasta jooksul tekkinud jäätmed mahuvad pooleliitrisesse klaaspurki.

Haldi Ellam

Johnson käis Eestis seoses oma Euroopa turneega. Kuigi see polnud tal esimene kord Eestis käia – ta on siin käinud ka varem, muuseas perega Soomaal kanuutamas. Eesti aga pälvis tema tähelepanu tänu „Teeme ära!“ prügikoristuse liikumisele.

Eestis on pakendivabalt ostmiseks paremad võimalused kui USA-s

Ühepäevase visiidi käigus käis ta „Osooni“ saatemeeskonnaga Rimi hüpermarketis katsetamas oma pakendiga ostmise võimalusi. Johnsonit üllatas poe erakordselt lai lahtiselt müüdava kauba valik. Näiteks ei olnud ta kuskil mujal seni näinud lahtiselt müüdavat sushit, tema poja lemmikut, suitsulõhet, tuunikala, leiba-saia. Lisaks osales ta koos tippkokk Peeter Piheliga toidujääkidest valmistatud õhtusöögil.

Johnsonite pere elumuutused said alguse 2006. aastal, kui nad kolisid eeslinnas asuvast suurest majast kesklinnale lähemale, kus kõik vajalikud kohad oli jalgikäigu-rattasõidu kaugusel ning aega jääb ka muude tegevuste jaoks peale maja korrashoidmise ja muruniitmise. Kolimise käigus võtsid nad vahepeelses üürikoju kaasa vaid kõige vajalikumad asjad ning hoiustasid ülejäänud konteineris. Aasta pärast leidsid nad uude elamisse kolides, et ei olnud neist asjadest puudust tundnud ning hakkasid neid tasapisi vähendama ning oma vajadusi läbi mõtlema.

Johnsoni sõnul oli ta abikaasal kõige keerulisem loobuda aegade jooksul soetatud spordivarustusest, millest enamik oli kasutatud leidnud vaid mõned korrad.

Tootmispraktikast elustiilini

Zero waste mõistest ei olnud Johnson varem kuulnud muud kui seda, et tegemist on tootmispraktikas ning jäätme-halduses kasutatud terminiga, millel aga ei olnud igapäeva-

elu tasandil seost. Nii hakkas ta uurima, kuidas igapäevases elus jäätmeid vähendada ning nende teket ära hoida.

Lisaks oma kodus olevatest ebavajalikest asjadest loobumisele ja vajaduste ümberhindamisele oli teekonnal oluliseks versta-postiks ka oma pakendiga sisseostude tegemine, et vähendada koju jõudva prügi hulka.

Nii püüdis ta mitmeid tooteid, sh kosmeetikat, mida pakendivabalt saadaval polnud, ise teha või leida neile loodussäästlikumaid alternatiive. Ta kirjeldas, kuidas ta püüdis huuli suurendava efektiga kreemi kasutamise asemel sama tulemust kellegi soovitatud nõgesega saavutada. Töölt koju saabunud abikaasa aga leidis kodust punetavate, paistes huultega naise ja küsis üllatunult, mis juhtunud oli. „Kõige parem viis selliste huulte saamiseks on suurte huultega sündida,“ leidis ta.

Samuti ei õnnestunud tal WC-paberit millegi muuga asendada – näiteks soovitus kasutada selle asemel samalt ei olnud tulemuslik, kuna sammal kuivas ära ja kriipis! Ka sooda ja õunasiidriäädikaga juuste pesemine ei lõppenud hästi.

Seevastu nii mõnedki alternatiivid pakendiga müüdavatele toodetele õnnestusid. Näiteks mõtles ta alternatiivina välja mustaks röstitud mandlite baasil koduse ripsmetuši, mida ta siiani kasutab. Lisaks on ta seni jäänud kasutama mesilasvaha ja toiduõli segu, mis täidab nii universaalse kreemi kui ka kingavaha ülesannet. Multifunktsionaalsus ilmneb ka näiteks pesemisvahendite osas – pere kasutab tavalist tahket või castile (oliivilõpõhine) vedelseepi nii raseerimiseks kui ka enda pesemiseks, nõudepesuks, põrandapesuks, WC-poti puhastamiseks, selle asemel et osta iga tegevuse jaoks erinev toode.

Johnsoni kodus on oluline roll klaaspurkidel. Neid kasutab naine nii poest erinevate toiduainete ostmiseks kui ka toidujääkide hoiustamiseks, kuna need paistavad hästi

Prantslanna Bea Johnson näitab purki, kus on tema pere aasta jooksul tekkinud jäätmed.

Foto: erakogu

läbi; samuti koera söögi- ja jookideuks, riidest taskurätikute hoiustamiseks ja muuks. Samuti soetavad nad veini ja õlut oma klaastarasse, sageli otse tootjatelt. Johnson väldib muuseas ka plasti, kuna peab seda toksiliseks. Ainus pakendatud toit, mida nad ostavad, on või.

Toidujäätmete osas Johnsoni sõnul nad toitu minema ei viska, toidujäätmete vähendamiseks koorivad nad aga vaid neid asju, mida koorega süüa ei saa. Nii ei koori nad porgandeid, kartuleid, õunu jm.

Riided mahuvad käsipagasisse

Johnsoni sõnul kasutavad inimesed üldjuhul oma kapis olevatest riidest vaid viiendikku. Ülejäänud rõivad ootavad erilisi olukordi või kaalulangust. Johnson luges üle, kui palju temal ja tema pere meesliikmetel riideid on. Igaühe riided mahuvad väiksesse käsipagasisse. Muuseas olid Johnsonil peaaegu kõik tema riided Tallinnas kaasas.

Minimaalne hulk omavahel hästi kombineeritavaid riideid tagab ka selle, et ei pea pikalt juurdlema selle üle, mida kuskile selga panna. Lisaks on igal pereliikmel kaks rätikut, üks komplekt voodipesu, mõni paar jala-nõusid, üks-kaks ülerõivast või üks multifunktsionaalne mitmekihiline jope, mille iga kihti saab ka eraldi kanda. Kõik riided on kasutatult ostetud!

40% kulude kokkuhoidu

Oma vajaduste läbimõtlemine ning tarbitavate asjade miinimumini vähendamine

on viinud selleni, et nüüd ostavad nad asju vaid selleks, et asendada parandamatuid ja lõplikult kasutuskõlbmatuks muutunud asju, ning neid ka üksnes kasutatult. Sealhulgas

eelistavad nad võimalusel kvaliteetseid ja eluaegse garantiiga tooteid – näiteks vihmavarjude, seljakottide, jopede jm osas.

Johnsoni sõnul on elustiili-

liga kaasnenud suur muutus see, et vähem tarbides saavad nad rohkem lubada endale elamusi, millest poleks kunagi osanud unistadagi. Samamoodi on ka kingitustega – asjade asemel kingivad nad üksteisele elamusi. Näiteks sai üks poegadest sünnipäeva puhul langevarjuga hüpata, teine benjit hüpata.

Johnsoni abikaasa oli alguses naise elustiili suhtes kahtlev, aga pärast mõningate arvutuste tegemist, kui selgus, et zero waste elustiil on nende kulusid 40% vähendanud, oli ta kahe käega poolt samas vaimus jätkama.

Nüüdseks on Bea Johnsonist saanud üks tuntumaid zero waste elustiili eestvedajaid maailmas ning ta on inspireerinud tuhandeid inimesi nii oma elustiili kui ka ärivalikuid muutma, avama pakendivabu poode ning töötama välja väiksema keskkonnamõjuga kauakestvaid tooteid jm ning eelkõige vähendama oma tarbimist.

JUURED MULDA!

Tule 18. mail üle-eestilistele RMK istutustalgutele ja aitame koos metsal uued juured mulda saada.

Pane end kirja:
rmk.ee/juubelimets

Muuseumid ja ajarännak Järvamaal

Paide ja Järvamaa on olnud tuntud mitme asja poolest. Näiteks selle poolest, et järvakad on alati olnud hästi seltskondlikud ja on öeldud, et kui juba kolm järvakat koos, siis oli kuus ühingat loodud. Paidet on tuntud ka suure laadapealinnana, eriti äritseti seal hobustega.

Helerin Väronen

Eelmisel reedel, 11. mail sai teoks Raplamaa muuseumitöötajate õppereis Järvamaale. Ilm oli ilus ja ekskursioon muuseumides ja teistes põnevates Järvamaa paikades möödus meeleolukalt. Paides alustasime muuseumidega tutvumist Järvamaa muuseumist, mis avati aastal 1905 ja kuulub seetõttu Eesti viie kõige vanema muuseumi hulka. Meie giidiks sel päeval sai ajaloolane ja muuseumi teadusjuht Ründo Mültis.

Esimesena võtavad muuseumis külastajaid vastu topised. Laste lemmikud on hunt ja

karu ning tõesti, kaasavõetud viieaastane tütar oleks hea meelega jäänudki mesikäpa karva siluma. Topiste seas on aga ka loomi, keda lapsed ei pruugi tunda. Mägra kohta on nad näiteks arvanud, et tegemist on kas skungi või pesukaruga. Looduse teema juures on ka arheoloogia osa, mis on koos loodusega püsinaäituse uuem osa.

Kunagine tiku-, laada- ja õllelinn

Paide on ajalooliselt olnud hea koht, mida vallutada. See on Mültsi sõnul kujundanud ka kohalike identiteeti ja meelt. Tolle kandi rahvas oli näiteks

esimene, kes end ristida lasi. See aga ei olnud meeldinud saarlastele, kes siis Paide rahvaga taplema tulid.

Kuna muuseum on alguse saanud Muinasasjade Alalhoidmise Seltsist, on seal mitmeid arheoloogilise väärtusega leide nagu odaotsad Rikassaarest ja Vallimäel asuvast ordulinnusest pärit esemed.

Üks muuseumi loojatest, Oskar Brasche annetas muuseumile kunagise Paide apteegi sisu, mis on muuseumi ilmselt hinnalisim kogu. Purkidel on näha ladinakeelsed sildid ja sisuks olid neil enamasti ravimtaimed. Kuid leidis ka teistsugust sisu. Näiteks müüdi omal ajal apteegis suhkrut, kuna suhkruveesi on ju rahustava toimega. Samuti müüdi apteegis alkoholi ja isegi mürki. Kunagist apteegi sisu valvab tänasel päeval Brasche ise, seda küll vahakujuna.

Järgmises ruumiosas saavad julgemad proovida musta rongi rohtu ja seltskonnaga kaasas olnud teine laps pandi

uhmerdama vihmaussipulbrit. Pärast seda saame näha arvatavat Eesti kõige vanemat fotot ja jalgratast, mis kuulub vanimate hulka ja meenutab Onu Tik-Taki jalgratast.

Järgmine ruum sisaldab lugusid baltisakslaste ajaloost ja sellest järgmine tutvustab talurahva esemeid, näiteks saanitekke, mida võiks Mültsi sõnul võrrelda tänapäeval autoga.

Paide on eriline koht selle poolest, et tal on suur roll olnud Eesti Vabariigi väljakuulutamisel. 25. veebruaril loeti seal ette manifest ja see oli üks kolmest kohast, kus manifest ka trükiti.

Veel enne, kui Viljandi tikulinna tuntuks sai, oli Paide tikkude tootmise poolest tuntud. Tsaariajal oli aga Paide tuntud õllelinn.

Järvamaa on aga selles suhtes huvitav kant, et seal on kaks linna, mis on omavahel läbi aja konkureerinud. Omal ajal oli Paide rohkem arenenud, kuid kui tuli võimalus raudtee saada, olid paidelased selle vastu, kuna arvati, et see

Ründo Mültis näitas väljatrükitud Eesti Vabariigi iseseisvusmanifesti.

toob kaasa pätid, kaabakad ja rongi lärm ehmatas lehmadel piima kinni. Kuid kui Türi omale raudtee sai ja seeläbi arenema hakkas, saadi aru, et rong polegi midagi halba. Nüüdsel ajal on Paides küll uhke raudteejaam, kuid rongi seal enam ei käi.

Ajamasinaga läbi ajaloo

Pärast Järvamaa muuseumi külastust ja enne ajakeskusesse jõudmist saime läbi põigata mitmest huvitavast kohast. Üks neist oli Paide muusika- ja teatrimaja, kus parajasti on üleval näitus "Paekivi - rahvuskivist rahva kiviks". Meiega oli ekskursioonil kaasas Ehalill Halliste, kelle gobeläänvaibad "Pae peal" samuti sellel näitusel üleval on ja kelle soovitusel me neid kive ja seda, mida neist teha saab, vaatama läksime. Põikasime läbi ka Paide linnavalitsusest, Paide infopunkti ja Wabalinna majast, kus asub üliarmas kohvik.

Selles majas saime natuke rohkem teada Paide päritolu kirjaniku Herman Hesse kohta. Tema vanaisa Carl Hermann Hesse oli Paide maakoonaarst ja temalt pärineb mõte, kuidas elada vanaks - tehke aiatööd, siis ei saa surm teid kätte. Korra astusime sisse ka Wittensteini Loomemajja, mis on tõeline maiuspala gooti stiili ja käsitööarmastajatele.

Vaikselt jalutades olime jõudnud Vallimäel asuvasse torni rajatud Ajakeskus Wittensteini juurde. Nii-öelda ajamasinaga, milleks on lift, saab seal läbi aja rännata ja tutvuda eestlaste ajalooga muinasajast kuni tänapäevani välja. Kõike seda aga läbi huumori. Nii mõnigi on selle ajakeskuse kohta öelnud, et

see on isegi põnevam kui Eesti Rahva Muuseum. Meie seltskonnal oli küll aega ajakeskuses viibida napilt, kuid juba nähtu põhjal võib tõesti öelda, et sinna tasuks tagasi minna, kuigi enne aratulekut ohkas laps sügavalt ja sõnas, et ajas rändamine ei olnud hea mõte. Ajakeskus pakub erinevaid võimalusi ajarännaku tegemiseks, näiteks võib seal läbi Eestimaa ajaloo rännata nii, et saab igale ajastule omaseid suupisteid proovida.

Ilmselt kõige sügavamale mälestuse jättis ajarännakust esimene ruum, mis oli justkui koobas. Sealne Ilmapuu ja tähine taevas avaldas muljet nii väikestele kui ka suurtele. Orduajal ilmus laua seest välja linnuse makett ja kaks külastajat pandi proovima, kuidas kunagi üks rüütliturniir välja võis näha. Mida edasi aga ajas läksime, seda kiiremini tuli iga korrus läbida, kuna lõunasöögiaeg surus end vägisi peale.

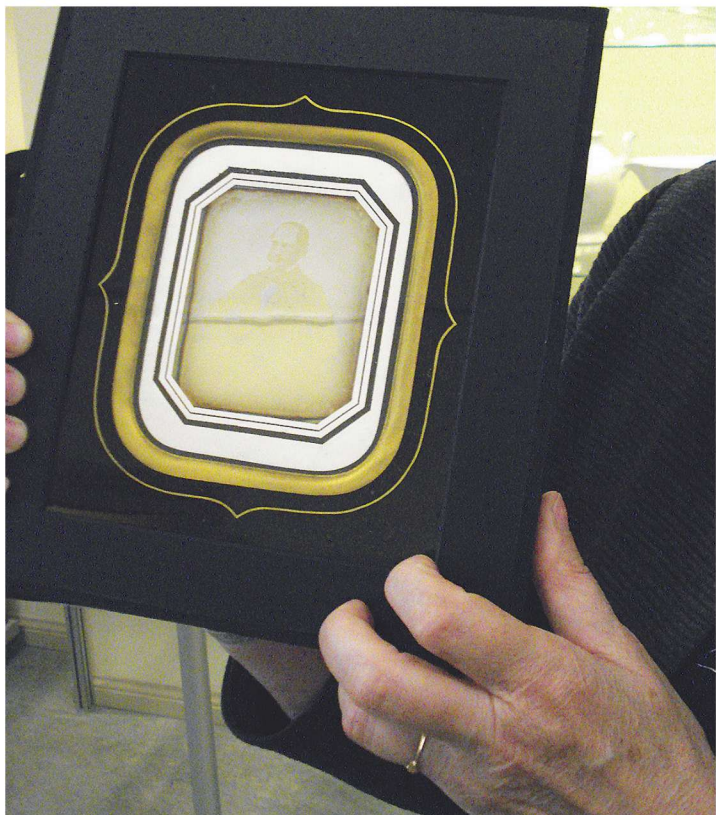
Vanadel raadiotel on kõigil oma lugu rääkida

Vahepealsel kohvipausil jõuti kiiresti rääkida sellest, milline on hetkel olukord Eesti muuseumidega. Riigipoliitika on selline, et muuseumid peavad olema sihtasutused ja teenima ise raha. Ajakeskuse kohta, mis moodustab ühise sihtasutuse Järvamaa muuseumiga, saab öelda, et suurüritused küll toovad tulu, kuid maakonnaga seotud üritused on siiski kuluartikkel.

Lõunat sööma sõitsime tagasi Türi poole Veski-Silla restorani. Kunagine vesiveski on saanud omale uue funktsiooni, samas on säilitatud võimalikult palju vana. Tegemist ei ole vaid söögikohaga, näiteks saab seal ise endale

AK kunagine laud on Juhan Sihveri sõnul populaarne nii väikeste kui ka suurte seas.

Arvatavalt Eesti kõige vanem foto.

Eesti Ringhäälingumuuseumi algusaegadest ja tegemistest rääkis direktor Juhan Sihver.

Fotod: HELERIN VÄRONEN

söögiks kala püüda või hoopiski kanuumatkale minna.

Meie viimaseks sihtkohaks Järvamaal jäi Eesti Ringhäälingumuuseum Türil. Muuseumi direktor Juhan Sihver rääkis muuseumist ja eksponaatidest pikalt ja põhjalikult ning ilmselt olekski rääkima jäänud, kuna igal esemel muuseumis on ju oma lugu.

Muuseum avati 2001. aastal ja aastast külastab seda 5000 inimest, pooleks lapsi ja täiskasvanuid. Peale tavapärase viidituri on muuseumis võimalik pidada näiteks sünnipäeva, kuid seda erilisel moel, salvestades kuuldemängu või uudistesaadet.

Muuseumi esimene huvi oli Eesti raadiovastuvõtjate kogumine. Suurem osa on saadud kingitustena ajal, kui need ei olnud veel kogujate hulgas väärtuslikuks muutunud. Sihver sõnas, et tegelikult on muuseumitöö tõeline pidu, kui ootamatult helistatakse ja pakutakse mõnda väärt eset. Kõigil raadiotel, mis muuseumis näha, on rääkida oma lugu. Need aparaadid pärinevad siiski sellest ajast, kui esemed ei olnud anonüümsed. Tänapäeval on raadioid küll ja need mängivad ka, kuid rääkida ei ole neist midagi. Vanasti ehitati raadiod niimoodi, et need peaks 50 aastat vastu, ja nagu selgus, suudab nii mõnigi eksponaat veel täiesti korralikku häält teha.

Muuseumis on raadiote kõrval ka televiisorid, neid on küll vähem, kuid nendegi seas on tõelisi pärleid. Eriti uhke on Sihver televiisori eelkäija, peegelkraviga kaugnagemise aparaadi üle, mis on korra nüüdse ajal ka tööle saadud ja suudab kuvada tikutoosi suuruse pildi.

Muuseumi kõige popimaks kohaks võib aga pidada AK

Ehalill Halliste rääkimas paenäitusest.

lauda, mille taga istudes näeb ennast kaamerast. Kui omal ajal Sihver selle laua omandas, ei uskunud ta, et see nii popiks võib saada. Kuid millegipärast meeldib nii väikestele kui ka suurtele end läbi kaamera vaadata. Lõpetuseks sõnas Sihver, et eks ole selline kaamera ees olemise

harjutamine tänapäeval aina olulisem, käib ju nüüd tööle kandideeriminegi ennast tutvustava video saatel.

Kodu poole sõites tõdesime, et ilmaga meil vedas, ajakeskus on tõesti põnevam kui ERM ja kõik käidud kohad väärivad kunagi põhjalikum tutvumist.

3.juulil Võru Kandle Aias
4.juulil Lihula laululaval
5.juulil Rapla laululaval
8.juulil Põltsamaa Lossihoovis
Pidu algab kell 19.00

EESTI PIDU OMAS MULLIS

PEO PANEVAD KÄIMA

PEOPEREMEES OLIVER

Erich Krieger

Boriss Lehtlaan

Eesti Mees

Jaama

Sunlight

Respekt

Uudis!

MULL

eesti käsitöölimonaad

TULE! TANTSIME JA MULLITAME ÜHESKOOS!

2000
records 2000

www.recors2000.ee

Sooduspiletid müügil kuu lõpuni Piletilevis!
Mai kuus ostetud piletiga tuuri CD vaid 1.- € eest!

Piilupardi Mängutoa fassaad on juba peaaegu valmis

Rapla perekondade seas tuntud Piilupardi Mängutoa hoone on renoveerimisel. Maikuu lõpuga saavad valmis hoone välistööd, sisetööd jätkuvad veel vähemalt sügiseni.

Stina Andok

Õpetajana töötav Jane Schelejev on Piilupardi Mängutoa Raplas vedanud koos oma abikaasaga juba üksteist aastat. Umbes viis viimast aastat on tegutsenud Rapla keskraamatukogu vahetus läheduses nurgapealses kolases puumajas. Schelejevi sõnul oli hoone küll kasutuskõlblik, aga vanale majale kohaselt tõmbas tuul läbi, toad olid külmad ja ruumid jäid peredele kitsaks.

Seetõttu otsustati teha Rapla Leaderisse taotlus toetuse saamiseks. Schelejevi sõnul oldi valmis, et kui toetust ei tule, siis tegevusega ei jätkata. Õnneks tuli positiivne vastus, kuigi mitte päris sellele summale, mida küsiti. Naine nendib, et nii riigihange kui ka ehitustööd läksid protsessi käigus kallimaks ning sisetöid arvestamata on hoone osaline

Jane Schelejev rääkis, et sisetööde lõpule viimiseks on tema hinnangul puudu veel 70 000 eurot.

Foto: SIIM SOLMAN

renoveerimine ja osaliselt uuesti ülesehitamine maksma läinud kokku 200 000 eurot. Toetuse summa ületanud kulutuste katmiseks on Schelejev nii ettevõtjana kui ka eraisikuna pidanud laenu võtma ning sisetööde lõpule viimiseks on naise hinnangul puudu veel 70 000 eurot.

Jooksvalt on MTÜ kogunud ka annetusi ning eelmisel aastal osaleti Rapla valla kaasava eelarve konkursil. See valla rahaline toetus oleks Schelejevi sõnul olnud vajalik, et tagada parim võimalik kvaliteet. Lisaks sellele, et sisetöid teeb Schelejev ise oma sõprade ja tuttavate

toel, on abikäe ulatanud ka mõned ettevõtted, seda nii tööjõu kui ka abivahendite näol. See näitab Schelejevi sõnul, et keskuse loomine on inimestele oluline. Ka Schelejev ise tajub tugevalt, et Raplas on vajadus perekeskuse järele.

Uuenenud hoone fassaad valmib lõplikult mai lõpuks. Sisetöödest on esmane eesmärk hoone vana osa renoveerimine, kuhu tulevad väikelaste mänguruum ja söögituba. See peab valmima projekti järgi augustiks. Ülejäänud ruume hakatakse ükshaaval tasapisi tegema. Plaanis on lisaks väikelaste ruumile

luua oma ruum noortele ja ka täiskasvanutele. Ruume saaks tulevikus rentida kõik huvilised koolituste, sünnipäevade ja muude ürituste tarvis. Samuti jätkuksid senised Piilupardi Mängutoa traditsioonilised üritused nagu beebi- ja põnniklubi kohtumised ja vestlusringid. Hoonesse tuleb ka söögitegemisvõimalus ning teisel korrusel hakatakse plaani järgi läbi viima pere- ja paarinõustamisi.

Tulevase perekeskuse suur pluss saab kindlasti olema asjaolu, et hoone ise ja esimese korruse tualett on ligipääsetavad ka ratastoolis inimestele.

Muinsuskaitsekuul on õige aeg pöörata tähelepanu hoonetele ja ehitistele, mis restaureerimise käigus uue hingamise saanud. Hiljuti said Kabala mõisas korda kogukonnaruumid, valmis on saanud keraamikatuba ja konserveeritud seintel välja tulnud maalingud.

Helerin Väronen

Kabala mõisas võtsid meid vastu Raikküla piirkonnajuht Anne Leht ja restauraator Vaike Pungas. Alustame mõisaga tutvumist kogukonnaruumist, kus osa maalinguid on restaureeritud. Selle toa kohta sõnas Pungas, et neil ei olnud algul plaanis seal midagi restaureerida. Kuid ehitaja oli millestki valesti aru saanud, pealmised lateksikihid maha võtnud ja siis oli näha, et peaaegu igal pool olid maalingud. "Ühest küljest oli hea, et saime sellise väärtuse avastada," sõnas Pungas.

Kõiki maalinguid restaureerima ei hakatud. Eesmärgiks võeti restaureerida üks, mis asub uksest vasakul pool. Maalingu puhastamine käis skalpelliga ja pisikeste fragmentide haaval hakkas pilt välja joonistuma. See osa, mis säilinud ei olnud, taastati sümmeetria põhimõttel. Kogu taastamine võttis aega mitu kuud ja Pungas sõnaski, et lõpuks oli vald ilmselt juba kannatust kaotamas.

Kabala on ajalooliselt teada kui tagasihoidlik mõis ja jäänud omaniku teise mõisa, Kehtna varju, kuid nüüd, mil need maalingud välja tulid, võib ette kujutada, et ei olnud Kabala midagi nii tagasihoidlik.

Ruumis on ka näha, et kunagi on seal aknaid ümber ehitatud. Pööningult aga leiti uks, mille võib dateerida 1750. aastasse. Selles kohas, kuhu uks pandi, seda küll ajalooliselt ilmselt polnud, kuid avaus oli olemas. Anne Leht ütles naerdes, et tegelikult ei vii maja kõige ilusam uks mitte kuhugi, ja näitas, et selle uhke ukse taga on vaid väike seinarv. Pungas lisas, et nad lootsid selle ukse puhul, et alt tuleb välja marmoreering, kuid uks oli võrdlemisi põlenud. Ühest nurgast on puidurestaator välja puhastanud ukse algse pinna. Pungas sõnas, et kuigi uus, värvitud uksepind on puhas ja ilus, saab öelda, et see vana pind elab.

Vanad ukSED ja uued laed

Restaureerimine ise algas tegelikult volikogu ruumist, kus tulid samuti maalingud välja. Medaljonid kummaldi pool ukseava kujutavad ilmselt jahistseene. Hea tahtmise korral võib ühelt lehviva rüü ja koera jala. Kogukonnaruumis kattis maalinguid kaheksa värvi- või tapeedikihti, volikogu ruumis tuli maalingud kätte saada lausa

kolmeteistkümmne kihi alt.

Leht sõnas, et kui ta Kabala mõisa Raikküla vallavane-manana tööle tuli, sadas katus läbi ja mõis oli võrdlemisi halvas seisukorras. Siis tuli otsustada, kas hakata seal midagi tegema või mitte.

"Ühelt poolt oli kohaliku rahva surve, nemad tahtsid seda maja hirmsasti kasutada, nad on harjunud seda põlvest põlve kasutama. See on alati olnud inimeste kasutuses ja nad eeldasid, et nii see ka jääb. Kuid sellisesse olukorda ei saanud maja jätta," sõnas Leht. Nii alustati katuseremondiga. Leht sõnas, et õnneks on igale ruumile olemas otstarve ja inimesed, kes seda kasutama hakkavad. Nüüd on vaja veel leida viimase ruumi remondiks raha. Üht-teist on seal tehtud, maalingud on restaureeritud, kuid üldelhitustööd vajavad veel tegemist. Muinsuskaitseametilt saadi vaid toetust maalingute restaureerimiseks, kuid Leht lubas, et nad taotleavad edasi. "Taotleme juba sellepärast, et selle remondi ja katendite eemaldamisega muutus ruum jälle kasutuskõlbmatuks ja natuke ka varisemisohtlikuks."

Pungas sõnas, et restaureerimise ajal käisid nii mõnedki tema juures rääkimas, kuidas nende ajal mõis välja nägi. Kõigil kohalikel on selle majaga seotud mälestusi. Leht ise sõnas, et tema esimene töökoht oligi 35 aastat tagasi just selles majas. Ja kohalikele inimestele annab palju väärtust juurde see, et nad on nii suure kunstiväärtusega hoones õppinud ja käinud. See, et mõisal on korralik katus peal, on hoone jaoks kõige olulisem, kuid maalingud on Pungase sõnul justkui kirss tordil.

Edasi viib ringkäik meid keraamikatuppa, kus on natuke näha algupärast põrandat, mis oli praegusest madalam ja laiade laudadega. Siin ruumis oli varem lagi peaaegu alla kukkunud, pikalt läbi jooksnud. Pungas rääkis, et rahva jutu järgi olevat ikka käidud ämbreid alla panemas, kuid nähtavasti jäi mõni ämber kuhugi panemata. Kui remondiga alustati, vaadati alguses, et laudlage annab säilitada, kuid lae eemaldamisel selgus, et talad on mädanenud ja vajavad vahetamist. Nüüd on praktiliselt kogu katus ja lagi uus. Alguses oli plaan panna laastukatus, kuid selle hooldus oleks olnud kulukas ja valik langes valtsplekkkatuse kasuks.

Üks mõisa väärtusi on tema ukSED ja ka selles ruumis näeb huvitavat ust, mis samuti

Kohapeal kogutud annetused anti üle Jane Paberitile, kes kandis selle Janno Puusepa fondi.

Foto: TOIVO MATKEVICIUS

Raplas toetati ALS-haigeid

Olga Sokk

Kuidas tulla toime teadmise, et su keha lülitub süsteemi kaupa välja ja surm astub iga päev suure sammu lähemale? Amüotroofiline lateraalskleroos (lühendatult ALS) on haigus, mille korral tekib seni teadmata põhjustel lihaskõhvimine ja lihaste kõhetumine.

See oli suur ehmatus, kui tantsuringkond sai teada, et haigestunud on tantsija ja õpetaja Jane Paberit. Veel aasta tagasi juhendas ta tantsutruppi, kuid täna on ta ratastoolis ja haigus muudkui süveneb. Praegu on Jane pühendunud ALS-i teavitamisele. Loodud on kodulehekül, kust saavad erinevat teavet ja nõu need, kes on saanud ootamatu sõnumi selle kohta, et haigus on neid tabanud. Samuti vajavad teavet ja nõuandeid

lähedased.

Kõige rohkem siin ilmas vajab iga inimene sõpru ja lähedasi inimesi. Head sõna. Kätt, millele toetuda. Ka õlga, mille najal nutta. Inimlikku mõistmist. Ka ALS-i puhul on kõik samamoodi. Rahaga tervist ei osta. Küll on aga võimalik raha eest osta füsioterapeudi ja massaažiteenust, ravitoitu, abivahendeid, põetusteenust jne.

Rapla tantsustuudio Lootos korraldas 6. mail Rapla kultuurikeskuses heategevusliku tantsuõhtu ALS-haigete toetuseks.

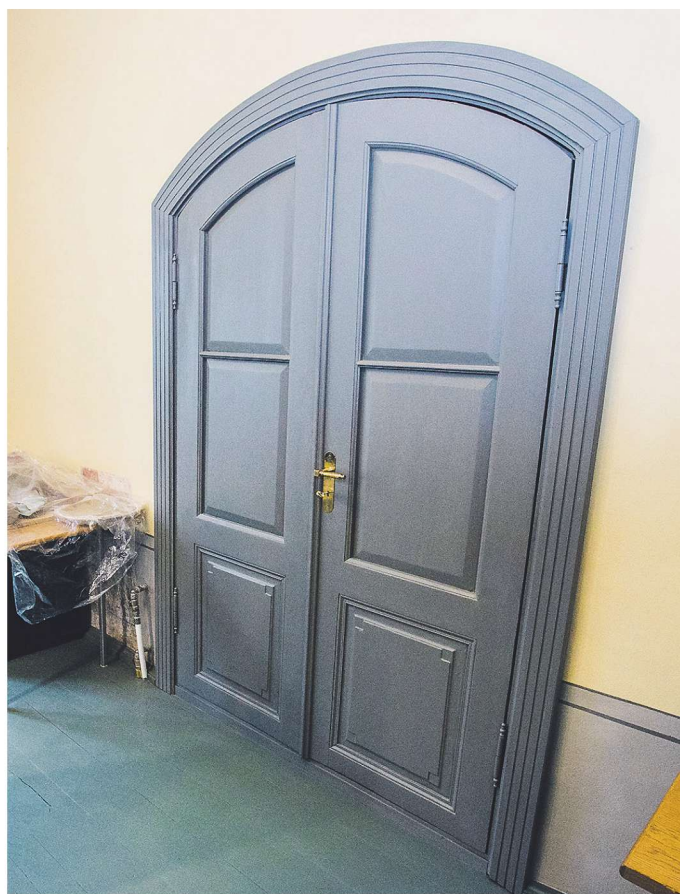
Kohapeal kogutud annetused anti üle Janele, kes kandis selle edasi Janno Puusepa fondi arvele. ALS-i kohta saad nende kodulehel teavet ka selle kohta, et haigeid saab toetada annetusega <https://alseesti.wordpress.com>.

Kabala mõisa maalingud on kui kirss tordil

Raikküla piirkonnajuht Anne Leht ja restauraator Vaike Pungas näitavad kogukonnamajas osaliselt restaureeritud maalinguid.

Fotod: SIIM SOLMAN

Üks mõisa väärtusi on tema ukseid ja ka selles ruumis näeb huvitavat ust, mis samuti kuhugi ei vii, selle taga on hoopis kunstitarbed.

kuhugi ei vii, selle taga on hoopis kunstitarbed.

Hoone ajaloo kohta rääkis Pungas, et põhjaliku ajaloolise

õiendi on Kabala mõisale teinud Ants Hein. Lühidalt kokku võttes saab öelda, et 1240-ndate aastate paiku oli

see Varbola linnuse piirkonna üks suuremaid külasid. Mõisa asutas Zoegede suguvõsa, kellele kuulusid ka Kuusiku, Lagedi ja Anija mõis. Esimest korda on mõisa mainitud aastal 1469. Nii varane asutamisaja annab alust arvata, et Kabalas oli kindlustatud mõisasüda. Seda väidet toetavad ka teistest palju paksemad seinad ruumis, kus praegu maalingute restaureerimine alguse sai.

Kabala pole kunagi olnud peamõis, tegemist oli majandusmõisaga, millele viitab ka suur karjakastelli koht. Enam-vähem praegusel kujul ehitati mõisa peahoone aastatel 1750-60. Aastast 1797 läks Kabala Kehtna mõisnikule Fromhold von Vietinghoffile ja sellest ajast saadik on need kaks mõisa olnud koos. Viimaseks mõisahärraks jäi Otto von Lilienfeld.

Kasutajad on olemas

Anne Leht arutles, et huvitav on tegelikult mõelda, kuidas omal ajal öeldi mõisnikule, et pane käed tasku ja mine minema, kuid nüüd otsime nende järglasi mööda Saksa-

maad taga, öeldes neile, et su mõis on hävinemisosus, tule anna raha. Tänapäeval on

küll võimalik leida raha, et üks mõis uuesti üles ehitada, kuid enamasti jääda hädta majandamisega. "Ainult kohvikust ja turistidest meie kliimatingimustes ei piisa. Kabala mõisa õnn on see, et ta on nii väike, me saame igasse ruumi mingi tegevuse panna. Praegu on meil raamatukogu siin, külaseltsi ruumid tulevad siia ja tervisekeskuse ruumid. Teha on siin veel palju ja ilmselt kõike päris korda ei saagi, kuid hea oleks, kui saaks tööd nii kaugele, et kõiki ruume saaks kasutada," sõnas Leht.

On olnud ka neid ütlejaid, kelle meelest pole mõtet hoonet korda teha, kasutatagu koolimaja kogukondlike kooskäimiste jaoks, kuid koolihoone on vaid 25 aastat vana ja Lehe sõnul puudub vanematel inimestel sellega oma side. Näiteks toob ta eakate laulukoori, kellele oli vaja asendusruumi ja pakuti koolimaja, kuid nemad läksid ikka ehitusprahi otsa volikogu ruumi ja leidsid, et nemad tahavad seal olla.

Pungas lisas, et palju räägitakse sellest, kuidas selline restaureerimine ei tasu end ära, aga tegelikult pole kunst olnud kunagi see, mis väga ära tasub. Selle tasuvus on

hoopis teistmoodi mõõdetav. Selliseid maalinguid, nagu on Kabala mõisas, ei leia mitte kusagilt mujalt. Kuigi kõiki maalinguid ei ole restaureeritud, on need kenasti konserveeritud ja Leht sõnaski, et südamega tunnistus on puhas, pärand on säilitatud. Ta lisas, et me küll tahame muudkui kõik ülesanded panna kogukonnale, kuid kus ja kes see kogukond on, sellesse sageli ei süüvita. Samuti ei

raatsita panustada sellesse, et kogukonnal oleks toredad kohad, kus koos käia.

"Kui hoone on olemas, siis siin käigugi koos, kuidas muidu see kooskäimise tunne tekib. Me ei saa eeldada, et kõik tehakse vabatahtlikult, ilma rahata, põlve otsas.

Me tahame ka ilusaid puhtaid ruume ja kultuurset keskkonda. Meil on selleks õigus. Maal on elu veel!" ütles Leht.

Purku mälestussambal taastati tähed ja nüüd näeb see välja nagu uus.

Foto: SIIM SOLMAN

Purku Vabadussõja mälestussammas on restaureeritud

Mõni aeg tagasi oli Purku Vabadussõja mälestussammas kehvast seisusest. Õnneks ei olnud see katki, kuid sellel olevad tähed olid täiesti sammaldunud. Viimane Raikküla vallavalitsus otsis võimalust samba kordategemiseks ja see võimalus leiti. Muinsuskaitseametile esitati taotlus ja saadi toetus, natuke pandi ka omalt poolt juurde. "Tegime selle korralikult korda, taastasime tähed ja nüüd näeb see nii uus välja, et ei suuda uskudagi, et see on see sama sammas," ütles endine Raikküla vallavanem ja praegune piirkonnajuht Anne Leht.

Leht on õnnelik, et kohalikud inimesed samba juures käivad ja sinna lilli istutavad. Kui Purku kool kinni pandi, ei käinud seal peale kohalike keegi enam pärgi viimas. Leht sõnas, et nad siis võtsid asja ette, kaasasid Kaitseliidu ja hakkasid vabariigi aastapäeval samba juures käima. "Inimestele on vaja meelde tuletada, et need olid inimesed meie hulgast ja meie pärast."

Samba restaureeris Silur OÜ, kes kaasati ka Kabala mõisa restaureerimisse.

Raamatukogus kõlas **Ehinite tõlgitud luule**

Maikuine teetund Rapla keskraamatukogus oli pühendatud Ly Seppel-Ehinile, kes tähistas tänavu 75. juubelisünnipäeva.

Inge Põlma

Eelmisel teisipäeval, 8. mail kogunesid kirjandushuvilised Rapla keskraamatukokku. Tavaliselt on sel traditsioonilisel inglise teejoomise ajal tutvustatud uumat kirjandust, aga seekord oli kokkusaamine pigem veidi tavatul ajal peetud luulelõuna. Võõrustaja Ly Seppel-Ehin pakkus kuulata luulet, mida on tõlkinud ise ja koos Andres Ehiniga.

Pärastlõuna algas juubilari õnnitlemisega. Rapla keskraamatukogu direktor Õie Paaslepp luges ette kultuuri-ministri tänukirja. Eesti Kirjanike Liidu tänukirja oli tulnud üle andma kirjanike liidu büroo juhataja, tõlkija Ingrid Velbaum-Staub. Rapla valla

Ly Seppel-Ehin (paremal) võtab vastu õnnitlusi Helgi Sussilt. Nende taga on Rapla vallavanem Piret Minn ja Milvi Panga, Karl Eduard Söödi lasteluule aastaauhinna laureaat. Foto: raplark.e

nimel õnnitles vallavanem Piret Minn. Raamatukogu poolt õnnitlesid oma nõukogu liiget ja paljude ettevõtmiste initsiaatorit Õie Paaslepp ja teenindusjuht Kaja Tammar.

Ly Seppel-Ehin, Rapla aukodanik, on õppinud türgi keeli nii Bakuu kui ka Moskva ülikoolis. Aastal 1965 ilmus tema esimene luulekogu („Igal hommikul avan peo“) ja

esimene luuletõlkekogumik – türgi luuletaja Nazim Hikmeti valikkogu „See punane õun“ (koostöös Ain Kaalepiga).

Ly meenutas kirjandusprofessor Karl Muru, kes

1950-ndail aastail oli eesti keele ja kirjanduse õpetaja Rapla keskkoolis. Õpetaja innustusel hakkas Ly juba koolitõlkekoguna sõnaraamatute abil luulet lugema ja sellest ajast on ta soovinud saada just luuletõlkijaks, mitte ise luuletajaks, rääkis ta. Tartu Ülikoolis soovitas keeleteadlane, polioloog ja idamaiste keelte õpetaja Pent Nurmekund Lyl minna õppima türgi keelt ja nii jõudis ta Bakuusse ja Moskvasse. Ta meenutas rasket algust, mil venelannast õpetaja ei soovinud kuidagi täielikku algajat varem alustanute gruppi võtta, aga siin aitas välja eesti ja türgi keele mõningane sarnasus – nimelt on mõlemas keeles ö, ä ja ü ehk häälikud, mis näiteks vene keeles puuduvad.

Ly Seppel-Ehin on koos Andres Ehiniga tõlkinud eesti keelde selliseid klassikuid nagu 13.-14. sajandi türgi sufi müstik Yunus Emre ja tänapäeva Afganistanist pärit tsagatai keeles kirjutatud 15. sajandi poeet Ališer Navoi. Samuti on koos tõlgitud vene

klassikuid, nt Afanassi Fet, ja väga palju soome luulet. Ly kirjeldas ühist tõlkeprotsessi nii, et kui Andres kippus „lendu“ minema, oli tema ülesanne Andres algteksti juurde tagasi tuua.

Vaatamata sellele, et nõukogude ajal tuli tõlkida ka nn vennakesi ehk vennasvabariikide (vähemtuntud) luuletajaid, oli luule tõlkimine siiski lihtsam kui praegu, tõdes Ly Seppel-Ehin. Tänapäeval kahjuks tõlkijaid ei väärtustata ja eriti luule tõlkimine ja tõlkeluule avaldamine muutub üha haruldasemaks. Isegi suurtele kirjandussündmustele nagu hiljutine Londoni raamatumess läks küll hulgaliselt ametnikke ja kümnekond kirjanikku, kuid ei olnud kutsutud ühtegi tõlkijat. Nii võib peagi juhtuda, et Eestis hakatakse originaalis rütmilist või riimilist luulet südamerahuga vabavärssi tõlkima, nii nagu see juba ingliskeelsetes maa-des kombeks on, nentis Ly kurvalt. Luuletusi esitasid raamatukogus Ly ise ja Margus Mikomägi.

Milvi Panga pälvis Karl Eduard Söödi lasteluule auhinna

Eelmisel reedel, 11. mail oli Luunja kultuurikeskuses 29. kirjanduspäeva aktus, kus anti üle tänavune Karl Eduard Söödi lasteluule aastaauhind. Teist korda pälvis selle Võrumaa juurtega Raplamaal elav lasteluuletaja Milvi Panga oma eelmisel aastal ilmunud üheksanda värsikoguga „Mesikäpa esikäpad“.

Helerin Väronen

Kuna Söödi arvates oli oluline, et lasteraamat peab ka ilus olema, tunnustatakse auhinnatud luulekogude puhul ka kunstniku tööd. Kunstnikupreemia sai „Mesikäpa esikäpad“ illustraator Mare Hunt.

Luuleraamatu väljaandmiseks loodi lausa oma kirjastus - OÜ Pisitasa ja raamatu väljaandmisel tegi Milvi koostööd oma tütardega. Kunstnikupreemia kuulub samuti sugulaste hulka. Raamatu valmimisele aitasid kaasa toimetaja Rutt Panga, koostaja Jaanika Palm, keeletõlkmetaja Anne Panga (kes sai eraldi kiita vigade puudumise eest) ning kujundaja Katrin Kaev.

Esimest korda pälvis Milvi Panga Söödi auhinna aastal 1992, kui ta jäi žüriile silma lasteajakirja Täheke veergudelt. Tema teos „Mesikäpa esikäpad“ on valitud ka konkursi „25 Eesti kaunimat raamatut 2017“ võitjate hulka.

Milvi Panga sõnas, et preemia saamine on väga tore. Ta oma tööd nii oluliseks ei peagi, kui

seda olid tema arvates Mare illustatsioonid ja ainult tema olekski võinud preemia saada, leidis Milvi Panga. Ennast ei taha ta luuletajaks nimetada ja sõnas preemia kohta, et „see on avansiks“. Ta on uhke, et saab olla samas reas teiste Söödi auhinna saanutega, kes on tema arvates tõelised luuletajad Eestis.

Luuletusi hakkas Milvi Panga kirjutama siis, kui vanem tütar oli 15-aastane ja pakkus, et ema võiks oma luuletusi avaldada. Luuletusi kirjutab ta vanal trükitud luuletused tütar Ruti kätte ja edasi tegutsesid juba teised. Kirjanduspäev on Milvi arvates väga tore traditsioon ja ta ise kutsub seda luulepeoks. Aktus oli tema sõnul väga südantliigutav ja soe.

Illustraator Mare Hunt sõnas, et preemia saamine oli tema jaoks üllatav ja tal on hea meel Milvi üle, kuna tema luuletused on suurepäraseks. „Mesikäpa esikäpad“ oli nende esimene ühine suu-

rem koostööprojekt, mis tundub meeldivat nii neile endale kui ka kõigile teistele. Illustatsioonide puhul on kunstnikku enim inspireerinud luuletused ise. Pildid on erinevates tehnikates, näiteks hoolega vaadates näeb, et kõik lapsed on joonistatud harilikult pliatsiga. Osa luuletusi läksid Marele endale väga hinge ja neid oli kergem illustreerida. Marele meeldivad Milvi sõnamängud, mis võimaldas tal ka piltidega nalja teha. Armastus vanade asjade vastu, mis kumab läbi Milvi luuletustest, ühendab mõlemat naist lisaks sugulussidemetele.

Pärast preemia saamist tegi Mare Hunt kingituse žürii esimehele Toivo Ärtisele. Kingitusega on seotud oma lugu. Nimelt õppis Mare aastal 1988 üliõpilasena graafikat praeguses kunstiakadeemias. Kuna tema soov oli saada illustraatoriks, joonistas ta koolitööna kolm pilti Söödi luuletuste põhjal. Nüüd aastaid hiljem otsis ta need pildid välja, vormistas ilusamaks ja kinkis Ärtisele, kes on üks Söödi preemia idee autoritest.

Karl Eduard Söödi lasteluule auhinda annavad välja Luunja vallavalitsus ja Luunja keskkool ning seda toetab Eesti Kultuurkapital. Koostöös Luunja valla lastega valib žürii eelmisel aastal ilmunud luulekogude ja perioodikas ilmunud luuletuste seast välja auhinnasaajad.

Ultima Thule pakub läbilõiget oma loomingust

Helerin Väronen

Kaparocki peaesineja on sel aastal bänd, mis tegutsenud juba 31 aastat ja mida peetakse üheks Eesti mõjukamaks rockibändiks. Ultima Thule sai alguse aastal 1987 ja kogus oma isamaaliste lauludega enim populaarsust laulva revolutsiooni ajal.

Nende jõud ei ole raugenud ja 2. juunil panevad just nemad suve esimesele muusikafestivalile väärrika lõpunoodi. Bändi basskitarrist Raul Vaigla rääkis sellest, mida neilt Kaparockil oodata on.

Kas Ultima Thule on varem Kaparockil esinenud?

Statistika küll puudub, kuid ilmselt Kaparocki algusaegadel esinesime. See toimub juba mitmendat korda ju, Elari Lend ilmselt oskaks täpsemalt öelda, millal tema meid sinna kutsus. Ma jään aastaarvu ütle misega jänni.

Mida publikul teilt oodata on? Kas midagi uut on ka tulemas?

Uut ja erilist meil tulemas pole. Meie kontsert on kokkuvõtte 31 aasta tegemistest. Kindlasti tulevad esitamisele uue plaadi lood. Või mis uus ta on, tegelikult juba viis aastat vana. Kõige uuem lugu on eelmisel aastal valminud „Patrioot“. Ei pääse me ka vanade lugude esitamisest, nii et saab öelda, et see on läbilõige meie loomingust.

Mida ootate ise Kaparockilt, kas kuulata ka teisi esinejaid?

Raske lubada, ei jõua tavaliselt teisi vaadata. Oma esinemisjärjekorra ootamine on sageli väsitav, nii et lihtsam on vahetult enne lavale minekut kohale tulla.

Kus teid sel aastal veel esinemas näha saab?

Ikka esineme siin-seal. Näiteks 23. juunil oleme Rocca al Mare Vabaõhmuuseumis Seitsmenda Meelega nostalgikontserti andmas. Juulis esineme ka, tuleb lihtsalt jälgida reklaami.

Juuni alguses jõuame ka stuudiosse paari laulu lindistama. Mine sa tea, ehk jõuab aasta lõpuks uue plaadi välja anda. Meil on igatahes olemas lugusid, mida hakata lindistama, osa ootab küll teksti. Kaparockiks ei jõua uusi lugusid valmis. Aeg on näidanud, et uue looga kontserdile minnes on lugu endale veel toores ja publik ei mõista. Paremini on, kui lugu saab omale näo ja seda on eelnevalt raadiotes natuke kuulnud.

Te olete tegutsenud 31 aastat. Kauaks veel rammu jätkub?

Kui ansambel on laval, ei tundu, et me oleks väsinud. Meil on ka head eeskujud, näiteks Rolling Stones, kes läheb nüüd tuurile. Peab neist eeskujus võtma.

Millised on teie fännid, kas on nooremaid ka peale tulnud?

On tulnud uusi ka. Ja seda on tore vaadata, et on ka nooremaid fänne, mitte ainult vanad mehed. Eks see motiveerib meid ka. Publik pole otsa saanud ja me tahame seetõttu edasi tegutseda.

Miks teie arvates teie laulud nii populaarsed on?

See teksti osakaal on meil väga oluline ja mingil ajajärgul mõjusid need publikule eriti. Eks me alati pöörame tähelepanu tekstile. Hea muusika ja hea tekst teevad kokku hea laulu ja siis on ka kuulajaid.

Raplamaa säravamad lauljad on valitud

Maakonna tublimate lauljate seast valis auväärne žürii välja need säravamad ja kõlavama häälega esinejad, keda tunnustada oma vanusegrupi esikoha tiitliga. Kolm neist saavad võimaluse üles astuda ka ETV saates „Laulukarusell“.

Stina Andok

Möödunud nädalavahetusel, päev enne emadepäeva, 12. mail oli Raplamaa laulukaruselli finaali, kuhu pääsesid varasematest eelvoorudest edasi üksnes parimad lauljad. Nagu varasemateski voorudes, võistlesid lauljad kuues vanusekategorias. Sel korral tuli neil aga esitada ühe laulu asemel kaks. Lisaks saatis lauljaid finaalis ansambel koosseisus: kitarrist Vahur Vessart, basskitarrist Toivo Nilson, löökpillid Andrus Lillepea ja klahvpillidel saatsid lauljaid erinevad juhendajad.

Esinejate sooritust hindasid žüriiliikmed: lauluõpetaja, koorijuht ja muusikaõpetaja Heli Karu, muusikaõpetaja Eve Olgo, noor ja andekas muusik Patrik Sebastian Unt, koorijuht ja muusikaõpetaja Janne Fridolin ning koorijuht ja muusikapedagoog Arne Saluveer. Päeva juhtis Reti Lisett Rebel.

Kokku tuli Rapla kultuurikeskusesse esinema kaks-kümmend üks noort lauljat, kellest noorim oli seekord suisa kolmeaastane. Peab tõdema, et kogu laulukaruselli esinemiste jada oli otsast lõpuni liigutav ja armas. Kui esimesed pisikesed laululapsed noote ritta seavad, liigutab

Osalejad koos žürii ja juhendajatega ühispildil.

Fotod: STINA ANDOK

nende julgus ja kuskilt sõrmetest kiirgav häbelikkus. Mida kõrgemaks läksid aga vanusenumbrid, seda liikuvamaks ja elavamaks muutusid esitused ning liigutama hakkas häälesügavus.

Juba kogenumad lauljad, kuigi siiski veel lapsed, näitaks seitsmeaastane Minna Mikson, paistsid silma muretu ja vaba lavalolekuga ning isegi muusikakauge kõrv tabas ära, et üheksa-aastase Marie Kala kõlav hää ja tabamatult kohalolev lavalolek olid kuidagi erilisel silmapaistvad ja kordumatud.

Alates kümnendast eluaastast läks hea laulja paremast ja veel paremast eristamine lihtkuulajale juba üsna raskeks. Oli selge, et määravaks saab usutavus, kuivõrd suudetakse oma laulu sõnumit kuulajale edasi kanda ning kui mugavalt julgetakse end ka kehakeeles laval väljendada. Juba pisut vanemate noorte seas tuli esitusele ka ingliskeelseid lugusid, kuigi meelde kippusid jääma siiski need eestikeelsed. Nii näiteks särasid Kendra Piirimets lauluga „Koos on hea“, Kirke Teder „Nukitsamehe“ filmist

pärit kuulsale „Valulauluga“ ja Egle Pärnik palaga „Lumevärv“.

Ainsateks eranditeks keelisel kujunesid aga Marten Põldmets, kelle rokilik ja hoogne „The final Countdown“ tõstis ilmselt kõigi saalisviibijate meeleolu, ning Kadi Poom, kelle „Phantom of the Opera“st pärinev lugu „Think of me“, mida olen varemgi tema esituses kuulnud, liigutab mind iga kord nii tugevalt, et oleksin ka ise iga kell just selle loo ja Kadi esituse ükskõik mis konkursil võitjaks valinud.

Sel aastal said esikoha vastavalt vanusegruppide:

Kuni 4-aastased: Kirke Erg, juhendaja Pilvi Pärnapuu, Rapla
5-7-aastased koolieelikud: Minna Mikson (ETV), juhendaja Astrid Õigemeel, Kohila
7-9-aastased: Marie Kala (ETV), juhendaja Merit Männiste, Kohila
10-12-aastased: Paul Mihkel Maasalu (ETV), juhendaja Triin Saarela, Kohila
13-15-aastased: Egle Pärnik, juhendaja Monica Arme, Märjamaa
16-aastased kuni keskkooli lõpetajad: Kadi Poom, juhendaja Thea Paluoja, Rapla

www.kaparock.ee

KAPA ROCK

2. JUUNI 2018 KOHILA

ULTIMA THULE / MILJARDID
 MICK PEDAJA / METSAKUTSU
 INDREK VENTMANN
 RAINER ILD / THE BOONDOCKS
 LAIME PILNIGA (LV)
 THE QUEEN OF SPADES
 BLUE HEARTS / LIGHTS OUT

ERIBUSSID
TALLINNAST
FESTIVALI
PÄÄSLASSE
JA TAGASI

LASTELE
AVATUD
MÄNGUALA

PÄEVA JUHIB
INDREK
VENTMANN

PILETI LEVI

KOHILA VALD
Sõnumid
RAPLA MAASALU
Reklaamitoode
mobicom systems
AMENDERO
Adelante Tellingud
SELVER
ARTIST
NÄRRI-
VABRIK
Public TV
myfitness
FOLGER
VESIROOS
ROCK

Juristi nõuanne

Alaealiste töötamisest kemikaalidega

Lugeja küsib: Soovime suvel koristaja puhkuse asenda- jana tööle võtta ühe 14-aastase noore. Koristaja kasutab oma töös ka erinevaid puhastusvahendeid. Kas ka puhkuse asendajana töötav noor võib samu puhastusva- hendeid kasutada või mitte? Lugesime seadusest välja, et alaealisele on kemikaalidega töö keelatud.

Vastab Marika Liiv, Töö- inspektsiooni peajurist: Töökeskonna ohutegurite ja tööde loetelus on toodud ära keemiliste ohutegurite kriteeriumid, mille esinemisel ei tohi alaealisega töölepingut sõlmida ega lubada teda tööle (Vabariigi Valitsuse määrus nr 94, 11.06.2009).

Infot selle kohta, kas alaealine tohib teha tööd, kokku puutudes konkreetse kemikaaliga, tuleb alustuseks uurida kemikaali ohutuskaar- dilt. Kemikaali ohutuskaardil on kirjas, kuidas ohtlikku kemikaali ohutult käidelda. Esmalt peategi võrdlema ohu-

tuskaardi 2. jaos toodud infor- matsiooni määru- ses toodud informatsiooniga. Kui kemi- kaalil esineb üks või mitu omadust, mis on määru- se loetelus esitatud, siis ei tohi alaealist selle kemikaaliga tööle lubada.

Kui alaealised kasutavad töös kemikaale, mida ei ole määru- se loetelus toodud, tuleb enne töötaja tööle lubamist viia läbi töökeskonna ris- kianalüüs, kus hinnatakse muuhulgas kokkupuudet keemilise ohuteguriga. Kui kemi- kaali ohutuskaardil on ette nähtud isikukaitsevahendite kasutamine (ohutuskaardi

8. jaos), tuleb ette nähtud isi- kukaitsevahendid ka töötaja- tele väljastada. Samuti tuleb järgida teisi ohutuskaardil toodud nõudeid. Näiteks võib ohutuskaardil olla kirjas, et toote kasutamise järel tuleb kindlasti käsi pesta. See eel- dab, et töötamiskohal peab olema kätepesuvõimalus.

Paneme südamele, et ala- ealise töötaja puhul on eriti oluline võtta aega põhjalikuks juhendamiseks ja väljaõppeks. Siis on nende esimene tööko- gemus hea, millele toetada edasine ohutut ning tervist hoidev töökarjäär.

Rohkem infot alaealiste töötamisest leiab Tööelu por- taalist: <http://www.tooelu.ee/et/tooturule-sisenejale/noor-voi-alaealine-tootaja/mida-ma-pean-teadma-toosuhetest/noore-tootaja-meelespea>

Hinnavõrdlus

Foto: STINA ANDOK

Toorjuustukook rabarberi-ingverimoosiga

Stina Andok

Kevadel on rabarber üks esi- mesi värskeid kodumaiseid toiduaineid, mida on hea oma aiast otse toidulauale tuua. Ilmselt igauhe lapsepõlves on mälestused mahlakest, hapu- katest puna-rohekirjutest ra- barbaritest, mida sai suhkru sisse kasta ja seejärel isukalt magustoiduna krõmpsutada.

Vanarahvas teadis öelda, et rabarberit süüakse enne jaanipäeva. Sellel on oma põhjus. Nimelt teatakse ka tänapäeval, et rabarberivarsi tulekski toiduks tarvitada just siis, kui nad on veel noo- red. Seda nendes sisalduva oksaalhappe ehk oblikhappe tõttu, mille kogused on noor- tes vartes veel väikesed.

Väikestes kogustes ei ole oksaalhappe inimesele kuidagi ohtlik, aga suurtes kogustes või seda pidevalt tarbides võib see osutuda kahjulikuks. Nimelt seob oblikhappe kalt- siumit, mistõttu võib tekkida kaltsiumipuudus ja häired kaltsiumiainevahetuses. Sel- le vältimiseks soovitatakse rabarberi juures kasutada kaltsiumirikkaid toiduaineid nagu piim, kohupiim jms.

Oblikhappe on ka see aine, mis annab rabarberile ise-

loomuliku hapu maitse. Li- saks hapule maitsele on aga rabarberi lehevartes peidus palju, mida keelel ei tunne, näiteks fosforit, rauda, B-rüh- ma vitamiine, C-vitamiini ja karotiini. Seega tasub kevadi- si rabarbreid tuppa tuua küll.

Kuigi rabarberit on võima- lik toidus kasutada väga mit- mel moel, saab rabarberist minu hinnangul ka väga hea moosi. Eriti, kui hapukale rabarberile lisada särtsakat ingverit. Kuna toorjuustukoo- gid on nii või naa ühed minu lemmikud, tundus ainuõige jagada teiega üht retsepti, mis ühendab need head asjad omavahel mõnusaks pidupäe- vakoogiks. Mina serveerin seda näiteks emadepäeval.

Vaja läheb: Põhi: 150 g Digestive küpsi- seid, 50 g sulatatud võid, 1 tl jahvatatud ingverit.

Täidis: 500 g rabarberit, 4 cm jupp ingevrijuurt (rii- vitud), 3 dl suhkrut, 450 g toorjuustu, 400 g magusat kohupiimapastat, 4 muna, 2 sl tärklis.

Kate: 2 dl hapukoort, 4 sl suhkrut, 1 tl vanillsuhkrut, maasikaid kaunistamiseks.

Tee nii: Purusta küpsised köögikombainis või muul

moel peeneks puruks ning sega sulavõi ja jahvatatud ingveriga ühtlaseks massiks. Kata 24-sentimeetrise läbi- mõõduga lahtikäiva vormi põhi küpsetuspaberiga ja suru küpsisepuru vormi põhjale. Pane külmkappi tahkuma. Lõika rabarber tükkideks, koori ja riivi ing- ver ning keeda neid koos suhkruga umbkaudu 15 mi- nutit, kuni saad moosilaadse massi. Jahuta.

Nüüd sega või vahusta omavahel toasoe toorjuust ja kohupiim. Lisa ükshaaval munad ning seejärel rabar- beri-ingveri moos ja lõpuks sõelu hulka ka tärklis. Jälgi, et tärklis ei jääks tükki. Vala segu põhjale ja küpseta kooki 175-kraadises ahjus umbes 1 tund ja 20 minutit. Kui kook hakkab liialt pruunistuma, alanda kuumust, aga ära võta kooki liiga vara välja.

Katte jaoks sega hapukoort suhkru ja vanillsuhkruga. Vala segu koogile ja aseta kook veel 5-10 minutiks ahju. Võta kook välja ja lase jah- tuda. Võimalusel hoia kooki enne serveerimist ka mõ- ned tunnid külmkapis ning vahetult enne serveerimist kaunist kook maasikatega.

Retsept: www.toidutare.ee

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 16.05.2018

Tööpakkumise nimetus	Asukoht	Tööandja	Kandid tähtaeg	
Laborant	Rapla linn	Solbritt AS	25.05.2018	
Sotsiaaltöötaja	Rapla linn	Raplamaa Haigla SA	20.05.2018	
Seadistaja	Rapla linn	Solbritt AS	31.05.2018	
Testklient	Rapla linn	Dive Eesti OÜ	27.05.2018	
Turvatöötaja	Rapla linn	USS Security Eesti AS	23.05.2018	
Pulbrimeister	Rapla linn	Solbritt AS	25.05.2018	
Tootmistööline	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	31.05.2018	
Suveabiline	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	31.05.2018	
Toiduvalmistaja	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	31.05.2018	
Komplekteerija	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	31.05.2018	
Vanemkomplekteerija	Kalevi küla	Saarioinen Eesti OÜ	31.05.2018	
Tootmistööline	Kalevi küla	Leigoter Puit OÜ	18.05.2018	
Puusepp	Juuru alevik	Arca Nova Element OÜ	31.05.2018	
Hooldaja	Juuru alevik	Juuru Hooldekodu	31.05.2018	
Metallitöö lukksepp	Alu alevik	RAPLA METALL OÜ	31.05.2018	
Müüja-klienditeenin- daja	Varbola küla	RRLektus AS	25.05.2018	
Autoremondilukksepp	Märjamaa alev	I&R Märjamaa OÜ	03.06.2018	
Kassapidaja-müüja	Märjamaa alev	Maxima Eesti OÜ	04.06.2018	
Tehase juhataja	Kasti küla	Estpanel OÜ	31.05.2018	
Elemendikoostaja	Kasti küla	Estpanel OÜ	31.05.2018	
Farmitööline	Haimre küla	Orgita Põld OÜ	10.06.2018	
Tootmistööline	Kohila alev	EcoBox OÜ	03.06.2018	
Tõstukijuht	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	27.05.2018	
Operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	20.05.2018	
Ümbrikute tootmisliini juht-seadistaja	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	25.05.2018	
Ümbrikute tootmisliini pakkija	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	18.05.2018	
Tugiisik	Kohila alev	Linnupojad OÜ	18.05.2018	
Tehnik-elektrik	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	03.06.2018	
Elektrik	Kehtna alevik	Triger-E OÜ	02.06.2018	
Vasikatalitaja	Kehtna alevik	Kehtna Mõisa OÜ	31.05.2018	
Tõstukijuht	Keava alevik	Vindor OÜ	19.05.2018	
Tootmistööline	Keava alevik	Vindor OÜ	19.05.2018	
Hooldaja	Kalbu küla	Elupuu MTÜ	30.05.2018	
Mehaanik	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	29.05.2018	
Klaasivormimismasina operaator	Järvakandi alev	O-I Production Estonia AS	31.05.2018	
Müüja-klienditeenin- daja	Järvakandi alev	RRLektus AS	25.05.2018	
Höövelpingi operaator	Inglise küla	IR Puit OÜ	25.05.2018	
Katusepaigaldaja	Rapla maakond	TK Katused OÜ	31.05.2018	
Tänavakivi paigaldaja	Rapla maakond	Leokivi OÜ	31.05.2018	

	Rabarber, 1 kg	Ingver, 1 kg	Kohupiimakreem, vanill, 300 g	Toorjuust, Farmi, 150 g
Rapla talupood	2,50	-	-	-
Silver	4,49	2,49	0,79*/1,09	1,79
Mini-Rimi	-	2,49	0,99	1,29*/1,61
Maxima	-	2,49	0,79*/1,05	1,55
Konsum	-	2,49	1,05	1,70
Meie Toidukaubad	-	3,59	0,99	-
*Soodushind/ tavahind				
Hinnad on seisuga 15.05.18				

Kehtna Liud tõi kokku Eesti paremad noored maadlejad

Siim Jõgis

Kehtna Liud on oma kolmekümneaastase ajalooga jätnud maha tõelise pärandi. Võib liialdamata öelda, et see on tõusnud võistluseks, mis toob kokku noorte Eesti kreeka-rooma maadlejate paremiku. Möödunud aastal peeti võistlus Valtu spordimajas ning juba toona oli tunda, et ruumid jäävad kitsaks. Sel aastal oli Kehtna Liud Sadolini spordihoones ning kohal oli 187 võistlejat.

See on märkimisväärselt suur number. Ka võistluste korraldaja ja Kehtna maadluskubi Hammerlock vedaja Leon Reitsak tõdes, et sellise numbri üle võib uhkust tunda. Tavaliselt jääb noorte kreeka-rooma maadlusvõistluste osalejate arv saja kanti, aga Kehtna Liua puhul on see arv püsivalt suurem olnud. Võistlejaid oli kõigist Eesti suurematest maadlusklubidest – Aberg, Korrus3, Palusalu SK, MK Nelson, MK Juhan, MK Hammerlock, Englas, Tapa ja mitmest teisest veel. Neile tulid konkurentsi pakkuma noored maadlejad Cesise linnast Lätist.

Kehtna Liua eelis on muidugi ka see, et võistlused toimuvad Kesk-Eestis. Igalt poolt jõuab mõistliku ajaga kohale. Võistlused kestsid laupäeval, 12. mail hommikust õhtuni. Maadlejaid kaaluti võistluspäeva hommikul. Esimesed matšid hakkasid pihta kell 11. Seekord tehti selline uuendus, et kõigepealt võistlesid nooremad võistlusklassid ning kohe pärast seda oli autasustamiseremoonia. Sellega said nooremad oma võistluspäeva lõppenuks lu-

geda. Õhtul viidi läbi teine autasustamiseremoonia, kus oma auhinna said vanemad poisid. Ja need kõik olid tõepoolest poisid. Tütarlapsed Kehtna Liual ei võistelnud.

Võistluspäev kestis päris pikalt õhtul kella kuueni. Korraldajakubi ehk MK Hammerlock jaoks kujunes kõige edukamaks vanusegrupiks 2010. a sündinud ja nooremad. Sealt võideti ka mitu Kehtna liuda ehk auhinda, mille said võistlusklasside võitjad. Näiteks võitis Hammerlock kaksikvõidu 2010 ja nooremate seas 18 kg kaalukategoorias. Esikoha tõi Kehtnasse Daniel Samuel ning teise koha sai Kristof Kasepõld. Kaalukategoorias 27 kg võitis esikoha Dominik Samuel Hammerlockist. Iga võitja sai lisaks kuldmedalile Kehtna liua, teise koha omanik sai hõbemedali ning lisaks anti välja kaks pronksmedalit. Maadlusvõistlus Kehtna Liud toimus tänavu kolmekümendat korda. Kõige parema tehnikaga maadlejaks valiti Marcus-Evert Uhtjärv Valga spordiklubist. Kõige edukam treener oli Tanel Renter (Aberg), kelle hoolealused teenisid viis kuldmedalit.

Esikoha tõi Kehtnasse Daniel Samuel (sinises trikoos).

Foto: SIIM SOLMAN

Treener Leon Reitsaku kommentaar:

Juubeliturniir oli osavõturohke. Meie praegustest esimaadlejatest oli tasemel vaid Nikita Mezov, kes võidult võidule sammudes kordagi ei vääratanud ja viis meie kõigi rõõmuks võitjaliua koju. Siinkohal väike paus ja pöörame siis pilgud veelgi rõõmustavama tuleviku poole. Tekkimas on uus „kuldne trio“ Dominik Samuel, Daniel Samuel ja Kristof Kasepõld, nende võidetud n-õ taldrikud võib hea tahtmise juures juba väikeseks serviisiks arvata.

Matšieelsed täiesti profiilikud soojendusharjutused, silmis säramas võidutahe, tegevus matil - maksimaalne oma tahte peale surumine – see on tee võiduni. Olen rõõmus. Loodan isadele, emadele, kes kodus spordile soodsa õhkkonna loovad ja on ka tegelikult huvitatud oma järglaste heast käekäigust.

Parimad murdmaajooksjad selgusid Vesiroosi terviserajal

Laine Rokk

Maakonna koolinoorte murdmaajooksu meistri-võistlus peeti 10. mail Rapla VG terviserajal. Osales 173 noort jooksuhuvilist 11 koolist. Vanuseklasside kolmele paremale anti üle medalid ja diplomid ja neis vanuseklassides, kus osales 30 ja rohkem võistlejat, autasustati ka 4.-6. kohale jõudnud diplomi ja maiustusega. Võitjad koolid said karika.

C-klass (2005-2006)

Tüdrukud (osales 31), 500 m

1. Berit Täpsi, Rapla ÜG, 1.34
 2. Keit Liis Kõiv, Rapla ÜG, 1.38
 3. Ave Kotka, Märjamaa G, 1.39
 4. Ruth Hansar, Kohila G, 1.41
 - Maiaandra Pitkanen, Rapla ÜG, 1.41
 6. Elisabeth Pikani, Märjamaa, 1.42
 - Annika Arro, Valtu PK, 1.42
- Poisid (osales 34), 1000 m
1. Rasmus Piisang, Kohila G, 3.31
 2. Fridebert Võrk, Järvakandi kool, 3.37

3. Björn Gregor Ool, Kohila G, 3.38
4. Kaspar Krill, Rapla ÜG, 3.39
5. Janar Loorents, Rapla VG, 3.42
6. Artur Zink, Valtu PK, 3.46

B-klass (2002-2003)

Tüdrukud, 500 m

1. Mari-Ly Talas, Kohila G, 1.32
 2. Elis Vahtmäe, Kohila G, 1.33
 3. Paula Lään, Rapla ÜG, 1.34
- Poisid (osales 35), 1000 m
1. Taavi Kala, Kohila G, 3.06
 2. Karl Erik Strandberg, Rapla VG, 3.17
 3. Genri-Roland Stepanjuga, Rapla VG, 3.19
 4. Jaan-Johannes Randla, Järvakandi kool, 3.20
 5. Arto Kivisild, Järvakandi kool, 3.22
 6. Virgo Trommel, Järvakandi kool, 3.23
- ### A-klass (2000-2001)
- Neiud, 1000 m
1. Lisandra Tomson, Eidapere kool, 3.59

2. Anette Hannele Näkk, Rapla ÜG, 4.00
 3. Carmen Melts, Järvakandi kool, 4.12
- Noormehed, 2000 m
1. Kalev Hõlpus, Kehtna KHK, 5.56
 2. Germo Pikani, Märjamaa G, 6.33
 3. Hendrik Peterson, Rapla VG, 6.46

J-klass (1998-1999+19-aastased)

Neiud, 1000 m

1. Catherine Randlaht, Rapla VG, 3.33
 2. Diana Tall, Rapla ÜG, 3.53
 3. Sigdi Mägi, Kohila G, 4.12
- Noormehed, 2000 m
1. Eero Välik, Kohila G, 6.56
 2. Rauno Smirnov, Kaiu PK, 7.09
 3. Marten Põldmets, Kohila G, 7.34

Võistkondlikus arvestuses oli gümnaasiumide esikolmik: 1. Kohila G, 2. Rapla ÜG, 3. Rapla VG. Suurte põhikoolide esikolmik: 1. Järvakandi kool, 2. Valtu PK, 3. Kaiu PK ja väikestel põhikoolidel: 1. Eidapere kool.

Maakonna meistriks korvpallis krooniti BC Rapla

Siim Jõgis

Laupäeva, 12. mai õhtul selgus Alu spordihoones Raplamees meister korvpallis. Finaal kujunes Rapla siseasjaks, sest üksteiselt võtsid mõõtu BC Rapla ja Rapla korvpallikool.

Mäng oli võitluslik ning kohati väga jõuline. Oli näha, et mõlemad meeskonnad soovivad maakonna meistriks tulla. BC Rapla suutis siiski hoida pidevalt nelja- kuni kaheksapunktilist edumaad ning võita finaali tulemusega 68:60 (34:31).

BC Rapla esindaja Andres Paas ütles, et meeskond seadis juba turniiri alguses jaanuaris eesmärgiks tulla maakonna meistriks. Lõpuks tõid tema sõnul võidu meeskonnamäng ning pidev mängukogemus Eesti teisest liigast. Samal päeval toimus Alu spordihoones ka kolmanda koha mäng. Kolmas koht kuulub Märjamaa SK meeskonnale, kes pronksilahingus võitis Juuru meeskonna 107:76.

Poolfinaalid peeti kolmapäeval, 9. mail samuti Alus. BC Rapla võitis esimeses poolfinaalis Märjamaa SK-d 89:68. Teises poolfinaalis oli Rapla KK tulemusega 90:68 parem Juurust.

Maakonna meistrivõistlustega tehti algust juba jaanuaris.

BC Rapla koosseisus mängisid Tanel Küttis, Andres Paas, Garel Erm, Henno Meidla, Kenno Kokk, Taavi Tuisk, Mart Sõmer, Sven Muldmaa, Ott Krusell, Karl-Gustav Soo, Marek Einama, Agur Paluoja, Jordan Kivi ja Samuel Rõigas.

Finaalmäng oli võitluslik ning kohati väga jõuline. Oli näha, et mõlemad meeskonnad soovivad maakonna meistriks tulla.

Foto: SIIM SOLMAN

Küsimustele vastab BC Rapla mängija Ott Krusell

Kas BC Rapla seadis juba turniiri alguses jaanuaris omale eesmärgiks võita maakonna meistritiitel?

Eks meie peamine keskendumine oli ikka II liigale, aga kui see tekkond meil ootamatult vara lõppes, oli juba siht maakonnaliiga ära võita. Lisaks oli meid täiendamas Paide esiliiga meeskonna liider Saamuel Rõigas.

Käisin vaatamas nii poolfinaalmängu Märjamaa vastu kui ka finaali. Kumb kohtumine mängijatele raskem tundus?

Kuna ma ise finaalis ei osalenud (mängisin ragbit Eesti koondise eest), arvas meeskonna üks eestvedajatest Henno Meidla, et finaali oli ikka raskem, kuna korvpallikooli poisid mängisid agressiivsemalt. Samas Märjamaa mehed tabasid väljakult viskeid väga hästi.

Millised tugevused BC Raplale võidu töid? Kui palju aitas kaasa teise liiga mängukogemus?

Eks meie tugevus oligi, et oleme nii palju kokku mänginud. Enamik on ikka korvpallikoolist nii hea põhja alla saanud, et vana rasva pealt kannatab mingil tasemel mängida. Kindlasti aitas ka poolfinaalis see, et saatsime Rait Viarti endi seast Märjamaa satsi spioneerima.

Põhiturniiri paremusjärjestus:

1. BC Rapla 19 punkti
2. Rapla KK 17punkti
3. Juuru 15 punkti
4. Märjamaa SK 15 punkti
5. Ruudus Ehitus Kohila 13 punkti
6. Arca Nova Juuru 10 punkti

Karl Robert Saluri.

Foto: YOUTUBE

Karl Robert Saluri täitis Euroopa meistrivõistluste normi

Siim Jõgis

Kuimetsast pärit kümnevõistleja Karl Robert Saluri täitis Ameerika Ühendriikides Knoxville'is toimunud võistlusel Euroopa meistrivõistluste normi. Kümne alaga teenis ta 7934 punkti ning see andis võistlusel esikoha.

Selle tulemusega sai Salurist neljas Eesti kümnevõistleja, kes on Berliinis toimuva EM-i normi täitnud. Teised kolm on Maicel Uibo (8407), Johannes Erm (8020) ja Taavi Tšernjavski (7873).

Saluri tegemisi kajastavast veebipäevikust "Kuimetsa kuld" võis lugeda, et Georgia osariigis Knoxville'is toimunud kümnevõistlust pidas Saluri ise säästuvõistluseks. Ometi tuli tulemus piisavalt hea, mis lubab võistelda ka augustis Euroopa meistrivõistlustel.

Saluri tulemused alade kaupa: 100 meetrit 10,52, kaugushüpe 7,54, kuulitõuge 14,04, kõrgushüpe 1,85 ja 400 meetrit 48,52. See andis esimese päeva lõpuks tulemuse 4200 punkti. Oma isikliku rekordi graafikust oli Saluri seega ees 38 punktiga. Ka teine võistluspäev algas lootusrikkalt. 110 meetri tõkkejooksus püstitas Saluri isikliku rekordi 14,82.

"Kuimetsa kuld" kirjutab, et kunagi varem pole Saluri jooksnud 110 meetrit tõkkeid alla 15 sekundi. Kettaheitel sai 24-aastane noormees kirja 41,05 meetri pikkuse heite. Suurema tagasilöögi osaliseks sai eestlane teivashüppes, kus kümnevõistlejal tuli piirduda kõrgusega 4,30. Selle ületas ta teisel katsel. Seejärel üritas ta ületada ka kõrgust 4,50, kuid see ebaõnnestus. Odaviskes lennutas Saluri oda enda parimal katsel 59,67 meetrit ja 1500 meetri jooksus kujunes eestlase ajaks 4,30,35. Saluri lõplikuks punktisaagiks jäi 7934, 174 silma vähem kümnevõistleja isiklikust rekordist, mis on 8108.

Euroopa meistrivõistlused toimuvad 7.-12. augustini Berliinis.

Rapla kardirajal sõideti Eesti meistrivõistluste teine etapp

Hetk stardist.

Foto: SIIM SOLMAN

Siim Jõgis

Laupäeval, 12. mail toimus Rapla kardirajal Eesti meistrivõistluste teine etapp. Kvalifikatsioonid said alguse kell 10, eelsõidud 11.30 ning finaalsõidud kl 15.

Päeva kiireimas KZ2 klassis näitas parimaid aegu soomlane Henri Kokko (Hemet Racing). Tema võttiski KZ2 klassis esikoha. Kokko parimaks ajaks 1035 meetri pikkusel Rapla kardirajal märgiti protokoll 40.768. Suurimat konkurentsi suutsid soomlasele pakkuda Georg Kõss (TGT Racing), Karl Johan Rass (TARK Racing) ja Mattias Erik Rass (TARK Racing), samuti soomlanna Kaisa Eiristö (Hemet Racing). Pärast kahte etappi juhibki meistrivõistlusi Kokko, kellele järgnevad Georg Kõss, Karl Johann Rass, Kaisa Eiristö, Mattias Erik Rass ning kuuendana Kaspar Korjus (AIX Racing).

Rotax Senior klassis jätkus oodatult Ragnar Veeruse (TGT Racing) ülekaal, kes pärast kahe esimese etapi võitmist juhib ka Eesti meistrivõistlusi. Hooaja kolmas etapp peetakse 16. juunil Lange kardirajal.

Pronksiseeria esimene lahing oli sama kuum kui esmaspäevane ilm

Rapla korvpallikool

Esmaspäeval, 14. mail sai alguse Alexela korvpalli meistri-liiga pronksiseeria, kus medalite peale läksid lahingusse Avis Utilitas Rapla ja Pärnu Sadam. Pärnu osutas kõva vastupanu ning mäng muutus lõpus väga põnevaks, kuid kodupubliku toega õnnestus esimese mängu võit 84:77 saada kirja Rapla korvpallimeeskonnal.

Seeria käib kolme võiduni, mis tähendab, et juba kolmapäeval, 16. mail peame võõrsil andma sama kõva lahingu ja seerias edu hoidma.

Avis Utilitas Rapla algviisikus jooksid väljakule Gert Dorbek, Domagoj Bubalo, Indrek Kajupank, Nolan Cressler ja Sven Kaldre. Mäng algas tasavägise punkt punktis mänguga. Veerandi keskel õnnestus Raplal teha 5:0 vahespurt ja minna juhtima 14:10. Vastaste tabavate kolmepunkti viset järel oli minut enne veerandi lõppu seis taas viigis 19:19. Upsoni pealtpaneku järel sai Rapla taas juhtima 21:19, kuid mõned sekundid enne veerandi lõppu tabasid vastased veel kolmese ja võitsid esimese veerandi 22:21.

Teist veerandit alustas Pärnu kohe kolmesega, millele õnneks oli Dorbekul kohe vastus olemas. Järgnesid mõlema meeskonna kahesed, kuid siis õnnestus vastastel teha omakorda 5:0 vahespurt ja minna juhtima kuue punktiga 32:26. Kajupanga kaks vabaviset ja Kaldre pealtpanek vähendasid kaotusseisu kahe punkti peale 30:32. Pärast vastaste kahest jätkasid Kajupank ja Kaldre punktide toomist ning raplakad olidki läinud juhtima 35:34. Pärnul õnnestus enne veerandi lõppu veel kord ise juhtima minna, kuid Upsoni kolmese ja pealtpaneku järel oli kodumeeskond teise veerandi võitnud 23:20 ning läinud mängu juhtima 44:42.

Kolmanda veerandi esimese viie minutiga õnnestus Rapla meeskonnal teha 9:0 vahespurt ning minna juhtima 53:42. Vastaste kahesele järgnes veel 7:0 vahespurt ning Rapla edu oli nüüd 16 punkti 60:44. Enne veerandi lõppu tegid aga vastased 10:0 vahespurdi ning edu oli nüüd vaid 6 punkti 60:54. Kolmanda veerandi lõpetas Cressleri kahene, mille järel oli Rapla kolmanda veerandi võitnud 18:12 ning juhtis mängu 8 punktiga 62:54.

Avis Utilitas Rapla edu püsis ka viimase veerandi algul stabiilselt 8-11 punkti peal. Veerandi keskel õnnestus Pärnul hetkeks kaotusseisu vähendada 6 punkti peale 66:72. Kaldre tabas järjest kaks kahest ning Bubalo veel vabaviske ja edu oli taas 11 punkti 77:66. Pärnu kolm tabavat kahest töid aga nad mängu tagasi ning Rapla edu oli vaid 5 punkti 77:72. Mäng muutus nüüd

Sven Kaldre vigastas küll pisut jalga, kuid suutis panustada 17 punkti. Foto: SIIM SOLMAN

eriti põnevaks, kuid väiksemaks seda vahet Pärnul saada ei õnnestunud ning kuigi neljanda veerandi Rapla kaotas 22:23, olid nad pronksiseeria esimese mängu võitnud 84:77.

Avis Utilitas Rapla resultatiivsemad olid Indrek Kajupank (23 p), Sven Kaldre (17 p, 6 rs), Devonte Upson (15 p, 7 lp), Domagoj Bubalo (9 p, 14 lp, 3 rs) ja Gert Dorbek (8 p, 5 lp, 3 rs). Järgmine mäng toimub täna, 16. mail Pärnu spordihallis.

Raplamaa koolinoorte esimesed sulgpallivõistlused

Ülle Laasner,

Rapla sulgpalliklubi Valge Hani juhatuse esimees, võistluste peakohtunik

Eelmise aasta 24. oktoobril korraldas Eesti Sulgpalliliit projektiga "Sulgpall kõigile" koolituse Raplamaa kehalise kasvatuse õpetajatele. Kõik koolid said ka Yonexi sulgpallivarustuse – kotitäie sulgpallireketeid ja muud varustust. Toona lepidi kokku, et kevadel saavad lapsed juba sulgpallis omavahel mõõtu võtta.

Reedel, 4. mail viis Rapla sulgpalliklubi Valge Hani läbi Rapla maakonna koolinoorte esimesed sulgpallimeistrivõistlused Sadolini spordihoones. Võisteldi kahes vanusegrupis – 1.-6. klass ja 7.-9. klass, gümnaasiuminoori võistlustele ei registreerunud. Poisid ja tüdrukud mängisid eraldi arvestuses. Võistluspäevale saabus sulgpallimängijaid viiest koolist

Kõik matšid võitis Karl Mattias Pedai (keskel). Foto: erakogu

– kokku 37 õpilast Järvakandi koolist, Eidapere koolist, Alu lasteaiast-alkkoolist, Rapla Vesiroosi gümnaasiumist ja Rapla ühisgümnaasiumist. Kuna sulgpallivõistlused peeti esimest korda, alustasime päeva võistlusreeglite tutvustamisega. Lastevõistlusel mängisime ainult ühe geimi, ehkki tavaliselt mängitakse kahe geimivõiduni.

Mängupäev kestis peaaegu neli tundi ja selle aja jooksul

mängiti 112 mängu. Tulemused: nooremaid tüdrukuid oli kõige rohkem - 16, kellest moodustati kolm alagruppi. Välja mängiti kõik kohad. Esikolmik on kõik Järvakandist: 1. Kristina Eiland, 2. Mirtel Pärnpuu, 3. Denerin Laur. Nooremaid poisse oli võistlemas kuus. Kõik mängud võitis kõige noorem osavõtja, 2. klassis õppiv Karl Mattias Pedai, kes käib ka Tallinnas sulgpallitreeningutel. Karl

Mattias õpib Rapla ühisgümnaasiumis. 2. ja 3. koha saavutasid jällegi Järvakandi kooli õpilased Fridebert Vörk ja Lennart Lega.

Vanemaid tüdrukuid võistles seitse, kes mängisid turniirisüsteemis. Kõik kohtumised võitis Anna-Liisa Mikkor Rapla Vesiroosi gümnaasiumist, teine oli Liisa Aasaväli Eidapere koolist ja kolmas Katre Paeorg Rapla VG-st. Vanemaid poisse oli kokku kaheksa ja kõik Järvakandi koolist. Mängiti turniirisüsteemis ehk kõik kõigiga läbi. Esikolmiku moodustasid Arto Kivisild, Vilibert Vörk ja Egon-Marten Anto.

Eesti Sulgpalliliit korraldab igal kevadel ka üle-eestilisi sulgpalli meistrivõistlusi koolidele. Järgmisel aastal saame juba ka Raplamaa õpilastega osaleda. Lapsi õpetasid kehali- se kasvatuse õpetajad Margus Sepp, Luule Sulg, Virve Pärn ja Ingrid Lenk, kes on lastes tekitanud huvi sulgpalli vastu.

Nüüd juubelipäeval
me ühisel meelel
sul soovime kõike,
mis üllas ja hea,
nii tervist kui õnne
su tegude teel,
veel kaua me perega
sammu sa peal!

ANTS
SEPP

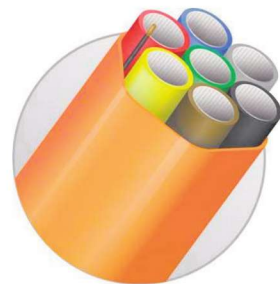
Palju õnne!

Soovivad lapsed, lapselapsed,
lapselapselapsed peredega

HÖHLE

HÖHLE OÜ on plastist mikrorotorusid tootev ettevõtte Järlepa (Jalusel). Turustame oma toodangut nii Eestis kui ka Skandinaavia riikides.

Seoses mahu suurenemisega otsime oma toredasse meeskonda tehnilise taibuga

VAHETUSEVANEMAT,

kes on eestööliseks tootmisliinidel, organiseerides nii enda kui ka 3-4-liikmelise meeskonna tööd. Töögraafik vahetustega. Väljaõpe kohapeal.

Kontakt: Toomas Koobas, telefon 508 2862, toomas.koobas@hohle.ee

Võta meiega ühendust ja tule vaatama!

Äntu Mõis müüb esmaspäeval, 21.mail pruune Lohmann Brown augusti algul munemist alustavaid noorkanu Raplamaa bussipeatustes: 7.30 Eidapere, 7.45 Lokuta, 8.00 Järvakandi, 8.30 Valgu, 9.00 Päärdu, 9.15 Kivi-Vigala, 9.30 Vana-Vigala, 9.45 Paeküla, 10.00 Märjamaa, 10.30 Vaimõisa, 10.45 Varbola, 11.00 Ohukotsu, 11.15 Kodila, 11.30 Rabivere, 11.45 Hageri, 12.00 Kohila turg 12.15 Lohu, 12.30 Hagudi, 12.45 Juuru, 13.00 Kaiu 13.15 Ingliste, 13.30 Rapla turg, 13.45 Kaerepere, 14.00 Keava, 14.15 Kehtna, 14.30 Lelle, 14.45 Kärü
Info 327 0206, 326 1353
ringil:5664 3113
kodulehel <http://www.antumois.ee>

Rapla Vallavalitsuse 14.05.2018 korraldusega nr 215 algatati Rapla valla Uuskülas Matsi maaüksuse (katastritunnus 66801:001:0164) detailplaneering eesmärgiga sätestada tingimused kütusetankla rajamiseks kinnistule, lahendada planeeringuala liikluskorraldus, haljastus ja heakord ning anda tehovarustuse põhimõtted. Planeeringuala piirneb kirdest Teramatsi maaüksusega, kagust ja edelast riigimaanteedega ning loodest Aranküla peakraavi ja Sildema maaüksusega. Detailplaneeringu koostamise vajadus tuleneb Rapla valla üldplaneeringust ja planeerimisest. Planeeringu koostamise käigus tuleb teha ehitusgeodeetiline ja –geoloogiline uuring. Planeeringu kohta lähemalt: <http://rapla.kovtp.ee/algatamine>.

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvavat metsa, metsamaad, palki ja paberipuitu, küttepuitu ja võsa-raiejäätmeid.

Metsä

Metsä Forest Eesti AS

Tel: 5148238, 5038777 e-mail: eesti@mitsagroup.com

TÖÖPAKKUMISED

Hea tulevane Hagudi Põhikooli ÕPETAJA! Ootame sind oma toredasse meeskonda, kui soovid õpetada matemaatikat, vene keelt, inglise keelt, eesti keelt ja kirjandust või kui oled klassiõpetaja.

Kui üleskutse sinu silma särama löi, vaata täpsemat infot meie kodulehelt http://www.hagudi.ee.

Võtame tööle kogemustega AUTOJUHI Eesti-sisestele vedudele poolhaagisega veokiga. Tel 518 2908, e-mail: ruutalgrupp@gmail.com

RUDOTEX OÜ pakub tööd ÕMBLEJALE Raplas. Vajadusel väljaõpe kohapeal. Info tel 5648 6166 või margus@rudotex.ee

VALGU PÕHIKOOI pakub konkursi korras tööd alates 2018/2019. õppeaastast

KEEMIAÕPETAJALE (osalise koormusega) FÜÜSIKAÕPETAJALE (osalise koormusega) MATEMAATIKAÕPETAJALE (osalise koormusega, 5.-9. klass)

Avaldus ja CV palun saata 12. juuniks valgu.kool@marjamaa.ee Info telefonil 522 7167 (direktor)

Märjamaa Haigla AS pakub tööd KOKALE. Töögraafik paindlik. Palk alates 700 € kuus. Lisainfo tel 509 4801 mrhaigla@estpak.ee

Rapla Metall OÜ otsib oma kollektiivi ABITÖÖLIST suveks, kes tegeleks meie tootmishoonete ümbruse trimmerdamisega ja muude samalaadsete töödega. Tööaeg kokkuleppel. Töö on sobilik õpilasele koolivaheajaks. Võta ühendust info@raplametall.ee või tel 5629 9910

Rapla Metall OÜ otsib seoses töömahu suurenemisega oma kollektiivi METALLITÖÖ LUKKSEPPE. Tööülesandeks on metalli eeltöötlus. Palun CV saata aadressile info@raplametall.ee. Lisainfo tel 5629 9910

SOLBRITT AS pakub tööd SEADISTAJALE Raplas. Töö sisu: seadmete hooldus, seadistamine, tehniliste rikete kõrvaldamine. Töö graafiku alusel, ka öösel. Väljaõpe kohapeal. Info tel 489 0400, 489 0412, 524 8998 või tulla kohale aadressile Viljandi mnt 91e, Rapla (Piimatehas).

TEENUS

OÜ KÜLMALINE

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinade ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

KAANI- JA KUPUTERAAPIA Raplas tel 5689 1193, FB: kaani- ja kuputeraapia Raplas

Vannitubade, saunade renoveerimine, plaatimine. Terrasside ehitus. Tel 5341 9932

KATUSETÖÖD (viilkatused, lamekatused). AlvekoEhitus@gmail.com Tel 5698 4470

Korstnapühkimistööd, kütteseadmete remont. Töödele akt ja garantii. Tel 5692 1395

Fassaadi-, katuse- ja üldehitustööd. Tel 508 4828, info@raplaehitus.ee, http://www.raplaehitus.ee

Kasutatud mööbli, olmetehnika, vanaraua jms (autod, akud) ära vedu. Liiva, mulla, kruusa ja killustiku vedu 1-10 tonni. Veo- ja tõsteteenus tõstukiga autoga, noole pikkus kuni 10 m, tõstejõud 2,5 t. Tel 5595 6016

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helistel 5330 7447, sivaauto2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Jürna tn 2. Hinnad väga soodsad. Rehvivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Hoonete soojustamine puistevillaga. Konsultatsioon objektis tasuta. Tel 501 6689, ken@puistemees.ee, www.puistemees.ee

Teostame vihmaveesüsteemidega seotud teenuseid. Valtsimismasinaga valmistame rennid otse Teie objektis, puuduvad liitekohad. Tel 527 1059, info@vihmaveerennid.ee, www.vihmaveerennid.ee

Eesti Elektrimootorid OÜ Raplas remondib ja mähib elektrimootoreid. Tel 5333 5313 www.eestielektrimootorid.ee

Üldehitus, katuse-, fassaadi- ja viimistlustööd. Tel 5352 9476 mehitus@gmail.com

Käevetõõd 3,2 t ekskavaatoriga ja kallurveod (6 t kandevõime ja kolme külge kallutav). Tel 5610 3200, mikser21@hotmail.ee, Facebook: Svenser OÜ

Vanaraua ja kodumasinade tasuta ära vedu: torud, plekk, aiavõrk, autoosad, mootorid, tööriistad, pliivid, pesumasinad, vannid jne. Õuest, garaazist tasuta, korterist 10 €. Külmpakid, telerid 10 €. Tel 5550 5017

LOOMAARST Rika Mölder Raplas, Viljandi mnt 72 A. Tel 5686 8171

Veo- ja kolimisteenused. Tel 5688 1227.

Facebook: Veoteenus Raplamaal

Lamekatuste ehitus (rullmaterjalidega katmine), eterniitkatuste vahetus (eramajad, kortermajad jne), tel 5629 8738, info@palmer-grupp.ee

MÜÜAKSE

suur garaaž 60 m² Ehitajate 18-14, Rapla linn. Garaaž on 2-korruseline, pikkus 9 m. Garaaž asub 59 m² väikeelamumaal. Paigaldatud uus elektrijuhtmestik, automaatkaitse, LED valgustid, pistikud 220 V ja 380 V, elektritelfer. Hind 5500 €. Katastritunnus 67001:008:2230. Tel 5625 6225, eerik@kalesi.ee

konservikarpe suurusega 325 gr koos easy-open kaantega. Tel 5030 616

killustikku, liiva, kruusa. Materjalid sertifitseeritud. Tel 5452 2449

Toidukartul seemneks. Laura, Vineta, Teele, Gala. Tel 5194 7718

kuivad küttepuid, lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

Orgita II paekarjääris Märjamaa vallas, Orgita külas müüakse KILLUSTIKKU. Võimalus tellida materjali vedu koos transpordiga. Lisainfo ja tellimine tel 5661 1206 info@limestone.eu

halupuid - lepp. Tel 503 5569

mulda, killustikku ja liiva. Tel 5373 7294

Kanarbiku talu müüb toorest leppa ja sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 m. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris puidubriketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

toorest lehtpuud, hind al 32 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 m autoga, transport hinnas. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa küttepuid nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puitbriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidubriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3 - 6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 505 9151, 5354 3002

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

OSTETAKSE

Otsin vana halli palki ja lauda, eelkõige lagunevat hoonet. Samuti seisvat (halli) palki ja lauda. Eelistatud Ida-Raplamaa. Tel 516 1684

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

Timberstock OÜ ostab lehtpuue- namusega metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakkumist tel 507 1150 timber@timberstock.ee

MITMESUGUST

Maakodu vajaks kohalviibijat inimest, kes oleks kohal, kui pean firma töö tõttu emal viibima. Sobiks üksikemale väiksema lapsega, kelle laps veel koolis ei käi või üksikule naisterahvale. Tasu rahaline. Kohale toomine ja viimine meie kulul. Võiks natuke koristustöid tunda. Suvel ka hea puhkamise võimalus. Tel 4897 698 või eesti.mees.014@mail.ee

Siiras kaastunne Margusele ja Urmasele kalli ema ASTA LAURIMAA surma puhul. Jahikaaslased Kuusiku jahtkonnast

Aeg ühiseid rõõme ja muresid ei mata. Aeg kaunimad ajad meelde jätab...

Mälestame

ASTA-AINO LAURIMAAD

ja avaldame kaastunnet lastele peredega.

Klubi Vikerkäär laudkond "Seeniorid"

On lahkunud kauaaegne, hinnatud ja lugupeetud kolleeg. Mälestame

ASTA-AINO LAURIMAAD

ja avaldame kaastunnet lähedastele.

Endised töökaaslased Rapla Tarbjate Ühistust

Avaldame kaastunnet lastele peredega kalli ASTA LAURIMAA kaotuse puhul.

Perekonnad Veelaid, Vålman ja Veske

Kesk ilusat kevadist päikesekulda viis ära sind tee, kust tagasi ei tulda...

Avaldame kaastunnet omastele kalli ema, vanaema ja vanavanaema

ASTA-AINO LAURIMAA

kaotuse puhul.

Janek perega, Mihkel, Jaanes ja Ene

Tuul puude ladvus tasa kiigub, me vaikes leinas langetame pea...

Lahkus meie kaaslane, klubi juhatuse liige

ASTA-AINO LAURIMAA.

Mälestame teda. Sügav kaastunne lastele peredega. Rapla eakate klubi Vikerkäär

Sügav kaastunne Urmasele ja Margusele peredega

ASTA-AINO LAURIMAA

kaotuse puhul.

Arvi perega

Südamlük kaastunne Margusele ja Urmasele peredega armsa ema, vanaema ja ämma

ASTA-AINO LAURIMAA

kaotuse puhul.

Enn ja Siiri

*Olid see, keda alati oodati,
kelle juures oli ikka soe,
kellele miski polnud liig raske,
kelle käsi oli alati toeks...*

Teatame kurbusega, et meie hulgast on lahkunud

ANTS LAASMA
31. VIII 1950 – 11. V 2018

Leinavad abikaasa ja lapsed peredega

Ärasaatmine Rapla kirikust
18. mail kell 12 ja muldasängitamine Lelle kalmistul

Mälestame head
kauaaegset sõbrannat

**ASTA-AINO
LAURIMAAD.**

Avaldame südamest
kaastunnet lastele,
lastelastele ja lähedastele.
Laine ja Vaike

Andres! Avaldame
kaastunnet
ISA
kaotuse puhul.

Trennikaaslased
Valtu Spordimajast

Avaldame kaastunnet
omastele

ÜLO TOOMPERE

kaotuse puhul.
Kohila valla küüditatud

Mälestame kallist
kursusekaaslast

ANTS LAASMAD

Siiras kaastunne
lähedastele.

Kursusekaaslased Luualt

Avaldame kaastunnet
Piret Pajomäele

EMA

surma puhul.

Aasmäe maja elanikud

Teatame sügava
kurbusega, et on lahkunud
meie kallis

**ASTA-AINO
LAURIMAA**

Omaksed

Ärasaatmine 20. mai
Rapla kirikus kell 9

Südamlik kaastunne
Urmasele lähedastega
armsa

EMA

kaotuse puhul.

Autoapteek OÜ

Teatame sügava
kurbusega, et on lahkunud
kallis ema, vanaema ja
vanavanaema

VALVE RANDNURM
30. IX 1928 – 13. V 2018

Leinavad lapsed peredega

Ärasaatmine 19. mail
kell 13 Rapla kirikus

*Aeg andis teised tagasi,
ei ema südant iialgi...*

Südamlik kaastunne Jana
Aadnale perega armsa
ema

NADEŽDA MUUGA

surma puhul.

Lemmi ja Linda
peredega

Mälestame head sõpra
ja jahikaaslast ning
avaldame kaastunnet
omastele

ANTS LAASMA

kaotuse puhul.

Alu jahimehed

Sügav kaastunne
Margusele ja Urmasele
lähedastega kalli ema,
vanaema ja vanavanaema

**ASTA-AINO
LAURIMAA**

kaotuse puhul.

Alu jahimehed

*Tuul nii tasa
puude ladvus liigub,
linnud unelaulu
laulavad...*

Avaldame kaastunnet
lastele peredega kalli ema
ja vanaema

**ASTA-AINO
LAURIMAA**

kaotuse puhul.

Väljaotsa talu pere

ANTS LAASMA

surma puhul.

Kolleegid Järvakandi
päästekomandost

Kaastöötajad endisest Rapla
Metsamajandist mälestavad

ANTS LAASMAD

ja avaldavad kaastunnet
omastele.

Südamlik kaastunne
kõigile omastele
ANTS LAASMA
surma puhul.

Jahikaaslased
Kuusiku jahtkonnast

Mälestame kauaaegset
endist majanaabrit
ANTS LAASMAD
ja avaldame kaastunnet
omastele.

KÜ Ira Viis elanikud

Sügav kaastunne Endlale
perega abikaasa

ANTS LAASMA

kaotuse puhul.
Mälestavad Veera ja Jüri

Südamlik kaastunne
Endlale, Andresele ja
Martinile

ANTS LAASMA

surma puhul.

Vane, Maie, Ahti

Sügav kaastunne Endlale
ja poegadele peredega
abikaasa, isa ja vanaisa

ANTS LAASMA

kaotuse puhul.

Perekond Loide

Teatame sügava
kurbusega, et on lahkunud
meie armas ema, vanaema
ja vanavanaema

ÕIE PAHKLA
2. VIII 1925 – 9. V 2018

Leinavad pojad Koit ja
Urmas peredega

Ärasaatmine 16. mail
Vändra Martini kirikus
kell 12

Mälestame kallist

ANTS LAASMAD

ja avaldame kaastunnet
abikaasa Endlale,
poegadele Martinile ja
Andresele.

Kai ja Tõnis

Südamlik kaastunne,
Gerli, kalli

EMA

lahkumise puhul.
Oleme mõtetes Sinuga...

Katre, Elen, Kätlin,
Terje, Heidi, Karin

*Maailma lõpus on kohvik,
kus kunagi kohtume kõik ...
(T. Trubetsky)*

MATI KIVI

Oleme südamest tänulikud kõigile, kes olid meile meie
leinas toeks: naabrid, sõbrad, sugulased, tuttavad,
endised töökaaslased.

Leinavad lesk, poeg ja tütar peredega

Kallist

**ASTA-AINO
LAURIMAAD**

mälestavad ja avaldavad
kaastunnet omastele

Vilma, Virve, Helmi, Meta,
Marika, Ülle, Marje, Helle

Südamlik kaastunne
Endlale lastega kalli
abikaasa, isa ja vanaisa

ANTS LAASMA

kaotuse puhul.

Perekond Laurimaa

NELJAPÄEV 17.05	REEDE 18.05	LAUPÄEV 19.05	PÜHAPÄEV 20.05	ESMASPÄEV 21.05	TEISIPÄEV 22.05	KOLMAPÄEV 23.05
ETV						
06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Isa Brown. Kar-miinpunane sulg 10.00 Terevisioon* 12.10 Pealtnägija* 13.05 Eesti jälg. Rootsi* 13.30 Töörööbikud* 14.00 Suud puhtaks* 15.25 Dokfilm Meite kodo (Eesti 2016) 15.45 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst. Kemi 16.10 Draa-masari Doktor Martin. Kassid ja haid 17.00 Aktuaalne kaa-mera 17.05 Önne 13 (1997) 17.45 Draamasari Isa Brown. Liblikapüüdja kaaslane 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Saladuslik Afriika. Benin (Eesti 2013) 20.30 Wend Weis. Vormsi (Eesti 2017) 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Ajujaht 2018 22.10 Ümber India ookeani koos Simon Reeve'iga. Omaanist Maldividele 23.10 Teel jalgpalli MM 2018 finaalturniirile 23.40 Ringvaade* 00.40 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Isa Brown. Liblikapüüdja kaasla-ne 10.00 Terevisioon* 12.10 Ajaloodokk Troon ja tõved: haigused, mis muutsid ajalugu. Paks veri 13.15 Mahemaa (ETV 2013) 13.40 EV100. Leiutades Eestit 13.50 Teel jalgpalli MM 2018 finaalturniirile 14.15 Foo-rum (R)* 15.10 Üks koorilaul. Kadakad* 15.20 OP* 15.45 Aeg ei peatu (Eesti 2012) 16.10 Doktor Martin. Önnelikku reisi 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Önne 13 (Eesti 1997) 17.35 Elu lugu. Malle ja Jo-hannes Karu 17.45 Isa Brown. Alkeemiku saladus 18.30 AK 19.00 Ringvaade 19.55 Minu teine mina. Helena ja Tiit Pruuli 20.40 Hei, tulevikuinimesed! (ETV 2018) 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Hercule Poirot. Tumm tunnistaja 23.25 Pealtnägija* 00.15 Ringvaade* 01.13 ERR.ee uudised	07.30 Meie inimesed. Maaja 07.55 EV100. Leiutades Ees-tit 08.00 Ringvaade* 09.00 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst. Kemi 09.20 Üks koorilaul. Oma koore all me oleme haprad 09.25 Rahvuslik pärand 10.00 Maahom-mik 10.40 Önne 13 11.10 Pealtnägija 12.00 Hommik Anuga 13.00 Kuninglik lau-latus. Prints Harry ja Meghan Markle 16.10 Minu pere. Ja muud loomad 16.40 Ajujaht 2018 17.10 Saladuslik Afriika. Benin 17.40 Durrellid 18.30 AK 18.40 Imelised aastaajad. Kevad 19.35 Loodusepäev Osooniga. Valdur Mikita 19.40 Eesti lood. Miks ma siis ei lähe? 20.15 Harry ja Meghan. Moodne armastuslugu 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.25 Victoria. Söduri tütar 22.25 Mf Harry ja Meghani ku-ninglik romaan 00.00 Varjude org 00.54 ERR.ee uudised	07.30 Head saated iga päev 07.35 Osoon (S)* 08.05 Loo-dusdokk Imelised aastaajad. Kevad 09.00 Tähendami-si 09.05 Prillitoos (S) 10.00 Hommik Anuga 11.15 Töö-rööbikud 11.45 Ümber India ookeani koos Simon Reeve'iga. Omaanist Maldividele 12.45 Victoria. Söduri tütar 13.35 Illus maa. Mõniste unimotod 13.45 Autoralli MM / WRC 2018. Portugali ralli 15.30 Hercule Poirot. Tumm tunnis-taja 17.15 Dokfilm Ajameistrid (Eesti 2008) 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Troon ja tõved: haigused, mis muutsid ajalugu. Önnelikud pered 19.45 Sher-lock Holmesi ja doktor Watsoni seiklused. Baskerville'ide koer 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm. Nädal 21.40 Sport. Sport 22.00 Varjude org 22.55 He-lena ja Tiit Pruuli* 23.40 Roo-sa kampsun 00.10 Orelipoiss 00.43 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draa-masari Isa Brown. Alkeemiku saladus (Inglise 2016)* 10.00 Terevisioon* 12.10 Maahom-mik* 12.55 Minu teine mina. Helena ja Tiit Pruuli* 13.40 Wend Weis. Vormsi (Eesti 2017)* 14.10 Jaanid (Eesti 2015) 14.25 Mängufilm Harry ja Meghani kuninglik romaan 16.10 Draamasari Doktor Mar-tin. Haigena ja tervena (Inglise 2013) 17.00 Aktuaalne kaame-ra 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 1997) 17.35 Laulu lugu. Valter Ojakäär 17.45 Draa-masari Isa Brown. Teiste patud 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Osoon (S) 20.30 Eesti jälg. ÜRO 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Välisilm 22.15 La-hing mitme tundmatuga. Siil 22.18 23.15 Kriminaalsari Dicte. Õigus ja kohustus (Taani 2014) 00.00 Ringvaade* 01.01 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Isa Brown. Teiste patud (Father Brown, Inglise 2016)* 10.00 Terevisioon* 12.10 Terevisioon* 12.15 Hommik Anuga* 13.30 Krimifilm Sherlock Holmesi ja doktor Watsoni seiklused. Baskerville'ide koer 14.45 Loodusepäev Osooniga. Remo Savisaare fotokursus 15.10 Osoon (S)* 15.40 Reisisari Sa-laduslik Aafrika. Benin (2013)* 16.10 Draamasari Doktor Martin. Arva, kes tuleb õhtu-söögile 17.00 Aktuaalne kaa-mera 17.05 Draamasari Önne 13 (1997) 17.35 Laulu lugu. Kuldne Trio 17.45 Draamasari Isa Brown. Nähtamatuse tea-ter 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Foo-rum 21.00 Aktuaalne kaame-ra. Ilm 21.30 Sport 21.40 OP 22.10 Draamasari Durrellid (2018) 23.45 Ml. Andres Köp-per* 00.15 Ringvaade* 01.16 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Isa Brown. Näh-tamatuse teater 10.00 Terevi-sioon* 12.15 Välisilm* 12.50 Lahing mitme tundmatuga. Siil 2018* 13.50 Ajujaht 2018 14.20 Ajavaod. Ärimehed. Sitsi vabriku tõus ja langus 14.50 Jalutuskäik Riho Undi-ga (ETV 2016) 15.10 Tähen-damisi* 15.15 Prillitoos (S)* 16.10 Doktor Martin. Taltsas nagu hunt 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 1997) 17.35 Laulu lugu. Kalju Terasmaa 17.45 Draamasari Isa Brown. Tanganjiika roheline (Inglise 2016) 18.30 Aktuaalne kaa-mera 19.00 Ringvaade 20.00 Pealtnägija 20.45 Suud puh-taks 21.00 Aktuaalne kaa-mera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Suud puhtaks 23.00 Tööröö-bikud* 23.30 Komöödiasari Minu pere. Kunst olla Susan 00.00 Ringvaade* 01.03 ERR.ee uudised

ETV 2

07.00 Kiisu Miisu enneolema-tud seiklused 07.10 Indiaani-poiss Yakari. Oravalend 07.25 Sammalhammas, kus sa oled? 07.35 Vikerkaare Rubiin 07.50 Väike prints 08.15 Lastetuba 08.30 Peeter Pikk-kõrv 08.40 Saara ja part 08.50 Päev, mil Henri kohtas 08.55 Kriksatrul-lid 09.00 Ringvaade* 10.00 Doktor Martin 10.50 Žiguliga Baltimaades 11.20 Mägede vaimud 11.52 ERR.ee uudi-sed 15.30 Tantsuakadeemia 15.55 Peeter Pikk-kõrv 16.05 Väike printsess 16.20 Rüütel Miku 16.30 Kellukesed 16.45 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 17.10 Jäähoki MM. Il veerandfinaal 19.30 AK (viipekeeles) 19.40 Kultuuriuudised 19.45 Just must 20.00 Masinad 21.15 Jäähoki MM. IV veerandfinaal 23.30 Sher-lock Holmes Conan Doyle'i vastu 00.25 Siirup 01.57 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.15 Lastetuba 08.30 Peeter Pikk-kõrv 08.40 Puuonni lood 08.45 Tuutu ja Potsu 09.00 Ringvaa-de* 10.00 Doktor Martin 10.45 Püramiidi tipus 11.15 Eesti TOP 7* 12.08 ERR.ee uudised 15.15 Koolitants 2018 16.00 Lastetuba 16.10 Peeter Pikk-kõrv 16.25 Tuutu ja Potsu 16.35 Karusmarjad metsikus looduses 17.00 Zorro seiklused 17.25 Väike printsess 17.35 Rüütel Miku 17.45 Tipsi ja Tim 18.00 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 18.20 Saara ja part 18.30 Lastetuba 18.45 Milý murrab pead 18.55 Tantsuakadeemia 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Ajavaod. Ärimehed 20.00 Mata Hari - paljastatud spioon 20.50 Savi lapsed 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Testamenditäitjad 23.10 Pea püsti 01.10 Sao Paulo ämblikmehed 02.06 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 08.50 Maša lood 09.00 Vapper Freja 09.20 Zorro seiklused 09.40 Väike printsess 09.55 Rüütel Miku 10.05 Milý murrab pead 10.15 Saara ja part 10.20 Tuu-tu ja Potsu 10.30 Looduselust 11.00 Ajumängud 11.25 La-hinguväli Berliin. KGB versus CIA 12.15 Sherlock Holmes Conan Doyle'i vastu 13.15 Näitleja Andrus Vaarik* 13.40 Vana ja kitsas 14.10 Andrus Vaarik* 14.25 Eesti lipp ümber Islandi 14.55 Mustad lesed 15.50 Jalgpalli Tipneri karika-võistluste finaal 18.00 Pikni-kutort 18.25 Lammass Shaun 18.30 Nämm nämm 18.35 Indiaanipoiss Yakari 18.50 Nöbinina 19.20 AK 19.25 Elu allpool nulli 20.10 Jäähoki MM. Il poolfinaal 22.30 Masi-nad 23.45 Kadunud tsivilisat-sioonil jälgelod 00.15 Žiguliga Baltimaades 00.49 ERR.ee uudised	07.30 Oktonaudid 07.40 Džungliraamat 07.50 Karus-marjad metsikus looduses 08.15 Rüütel Rooste 08.30 Röömutirts 08.35 Rüütel Miku 08.45 Kellukesed 09.00 On alles Karlsson 10.20 Lammass Shaun 10.30 Nöbinina 11.00 Keskkonnakuu. Roheline vale 12.40 Filipiinid. Teeme ära! 12.55 Sokolaad 14.50 Jalgpalli Premium liiga. Pärnu JK Vaprus - JK Tallinna Kalev 17.00 Vapper Freja 17.25 EV100. Leiutades Eestit 17.30 Buratino tegut-seb jälle 17.50 Mina ka 18.00 Peetrikese unenägu 18.20 Meie maja tsirkus 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Täheleav. Ilmar Raag 20.45 EV100. Eesti kultuur Euroopa lavadel. Simp-le Summer Session 20.50 Suur-meistrid. Robert Rooba ja Siim Liivik 21.10 Jäähoki MM. Finaal 23.45 ETV live. Smilers (Eesti 2007) 00.48 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 07.35 Zorro seiklused 08.00 Papist poisid 08.15 Lastetuba 08.30 Buratino tegutseb jälle 08.50 Lammass Shaun 09.00 Ringvaade* 10.00 Doktor Martin 10.45 Jimmy P. ehk Tasandi-kuindiaanlase psühhoterapia 12.40 ERR.ee uudised 15.30 Tantsuakadeemia 15.50 Pa-pist poisid 16.00 Lastetuba 16.10 Priit ja Prääks 16.25 Rüütel Rooste 16.35 Väike kummitus Laban 16.45 Krik-satrullid 16.50 Džungliraamat 17.00 Geronimo Stiltoni lood 17.25 Džungliässad 17.35 Mukk ja Tšavapa 17.45 Indiaanipoiss Yakari 18.00 Lastetu-ba 18.55 Tantsuakadeemia 19.20 AK (vk) 19.30 Teadus-palavik 20.00 Maahommik* 20.45 Elu allpool nulli 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Ml. Andres Köpper 22.05 Viimane tango Pariisis 00.10 Eesti TOP 7* 01.07 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 07.25 Ge-ronimo Stiltoni lõbusad lood 07.45 Lastetuba 08.40 Priit ja Prääks 08.50 Maša ja karu 09.00 Ringvaade* 10.00 Dok-tor Martin 10.50 Ml. Andres Köpper* 11.20 Savi lapsed 12.00 ERR.ee uudised 15.30 Tantsuakadeemia 15.55 Pa-pist poisid 16.00 Lastetuba 16.55 Milý murrab pead 17.00 Geronimo Stiltoni lõbu-sad lood 17.25 Džungliässad 17.35 Mukk ja Tšavapa 17.45 Milý murrab pead 17.55 Krik-satrullid 18.00 Lassie 18.20 Puuonni lood 18.30 Lastetuba 18.45 Lammass Shaun 18.55 Tantsuakadeemia 19.20 AK (viipek) 19.30 Ajumängud 19.55 Aitäh, mets. Metsakor-raldaja 20.00 Keskkonnakuu. Naledi 21.00 Kapital 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Žiguli-ga Baltimaades 22.05 Calvet 23.00 Eesti TOP 7 23.50 Fargo 00.48 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 09.00 Ringvaade* 10.00 Doktor Martin 10.50 Teaduspalavik 11.20 Mata Hari - paljastatud spioon 12.10 Eesti muusika-videod 12.40 ERR.ee uudi-sed 15.30 Tantsuakadeemia 15.55 Papist poisid 16.00 Lastetuba 16.15 Peeter Pikk-kõrv 16.25 Kriksatrullid 16.30 Mõmmi ja aabits 16.55 Mina olen loom 17.00 Väike prints 17.25 Sammalhammas, kus sa oled? 17.35 Rüütel Miku 17.45 Vikerkaare Rubiin 18.00 Oktonaudid 18.25 Saa-ra ja part 18.30 Lastetuba 18.40 Nämm nämm 18.50 Päev, mil Henri kohtas 18.55 Tantsuakadeemia 19.20 AK (viipek) 19.25 Jalgpalli Pre-mium liiga. Tallinna FC Flora - Tallinna FC Levadia 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Noor ja ilus 23.10 Mustad lesed 00.00 Ml 00.30 Lendurid ko-duteel 00.52 ERR.ee uudised
--	---	---	--	---	---	--

KANAL 2

06.15 Küladetektiivid. Sur-mavad pihtimised 07.05 Zig ja Sharko 07.30 Tomi ja Jer-ry seiklused 08.00 Reporter 09.00 Öhtusöök kahele 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Pilvede all. Sirje otsib jälle tööd ning leiab või-maluse Innat küsata 12.30 A ja B 13.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Ettevaatust inglisa 16.00 Osake minust 17.00 Selgeltnägijate tule-ristsed. Viljatu sugu 19.00 Re-porter 20.00 Eesti filmlapsed 21.30 Dokumentaalfilm Kutse kuninglikku pulma 22.30 Män-gufilm Imeline Burt Wonder-stone 00.30 Mängufilm Hanna 02.40 Reporter 03.30 Laura müsteeriumid 04.15 Öhtusöök kahele 05.05 Küladetektiivid. Surmavad pihtimised 05.50 Heeringas Veenuse öäl	06.15 Küladetektiivid 07.05 Zig ja Sharko 07.30 Tomi ja Jerry seiklused 08.00 Reporter 09.00 Öhtusöök kahele 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil. Miks tahab Mick DNA testi? Kas Tori ja Ash lähevad lahkui? Kas Alf ja Ryder leiavad ühise keele? 11.30 Eesti filmi-lapsed 13.00 Dok Kutse ku-ninglikku pulma 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Ettevaatust inglisa 16.00 Osake minust 17.00 Selgeltnägijate tulerist-sed. Müstika saadete võtete ajal 19.00 Reporter 19.55 Kuldvillak 20.30 Roaldi nädal. Kristallipalavik 21.30 Nädala-lõpp Kanal 2ga 23.00 Üle piiri - Rumeenia 23.30 Mf Palgasõ-lu. Pattude lunastus 01.30 Mf Imeline Burt Wonderstone 03.15 Reporter 04.05 Öhtusöök kahele 04.55 Maailma-kuulus Eesti	06.00 Müstilised lood. Mis juhtub, kui välja vihastada nõid? 06.55 Nad tulid tagasi. Kahlane mees peidab Lenat ning ravib tema haava 08.00 Top Shop 08.15 Mr Bean 09.10 Kodutunne 10.10 Üle piiri - Rumeenia 10.40 Hoo-aeg 11.30 Rooli võim 12.00 Roaldi nädal. Kristallipalavik 13.00 Pilvede all. Kertu küsib nõu psühholoogilt, kuid Erikule see ei meeldi. Mari on Mammu pärast mures 14.00 Radar 15.00 Mf Whitney lugu 17.00 Kung fu jänese. Tule valitseja 19.00 Reporter+ 19.35 Galileo 21.05 Mf Printsessid linna peal 23.05 Mf Vahetus 01.55 Mf Palgasödur. Pattude lunastus 03.30 Mf Whitney lugu. Legendaar-se lauljatar Whitney Houstoni elulool põhinev draama 05.00 Roaldi nädal. Kristallipalavik 05.45 Reporter+	06.10 A ja B 06.35 Meie Bul-lerby. Kohtumine rästikuga 07.00 Animafilm Kung fu jänese. Tule valitseja 09.00 Galileo. Külastame tunnelit, mis annab vastuseid tähtsaste küsimus-tele. Testime eriti pisikest tuba. Maitseme puutükki, mida saab süüa 10.30 Eesti filmlapsed 12.00 Metsarahvamängud 13.00 Nädalalõpp Kanal 2ga 14.30 Naabriplika. Motome-hed 15.30 Heeringas Veenuse öäl 16.00 Nukumaja. Kadunud naine. Kristina ei olegi surnud. Tarmo saab šokeeriva uudise 17.00 Sõnasõda 19.00 Repor-ter+ 19.35 Meie aasta Iraa-ni 20.35 Legendide lahingu triumfid ja hävingud 21.35 The Voice - Ameerika hää 23.30 Mf Terrorilinnud 01.30 Mf Print-sessid linna peal 03.05 Män-gufilm Vahetus 05.25 Saage tuttavaks. Kerli Kivilaan 05.50 Reporter+	06.15 Küladetektiivid. Sur-maks õiges vormis 07.05 Zig ja Sharko 07.30 Tomi ja Jer-ry seiklused 08.00 Reporter 09.00 Öhtusöök kahele 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil. Kas Kat otsustab lapse alles jätta? Millega lõpeb Robbo ja Dennise kohtumine? 11.30 Kodutunne 12.30 Naabripli-ka. Esna paganad ja kristla-sed 13.30 Saage tuttavaks. Karl-Erik Taukar 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Ettevaatust inglisa 16.00 Osake minust 17.00 Selgeltnägijate tule-ristsed 19.00 Reporter 20.00 Kodutunne 21.00 Saage tut-tavaks. Karl-Erik Taukar 21.30 Naabriplika 22.30 Mf Bourne'i ultimaatum 00.55 Mf Terrori-linnud 02.35 Reporter 03.25 Öhtusöök kahele 04.10 Sel-geltnägijate tuleristsed 05.50 Heeringas Veenuse öäl	06.15 Küladetektiivid. Tappev valgus 07.05 Zig ja Sharko 07.30 Tomi ja Jerry seiklused 08.00 Reporter 09.00 Öhtusöök kahele 10.00 Osake mi-nust 11.00 Kodus ja võõrsil. Kas Kat otsustab lapse alles jätta? Millega lõpeb Robbo ja Dennise kohtumine? 11.30 Kodutunne 12.30 Naabripli-ka. Esna paganad ja kristla-sed 13.30 Saage tuttavaks. Karl-Erik Taukar 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Ettevaatust inglisa 16.00 Osake minust 17.00 Selgeltnägijate tule-ristsed 19.00 Reporter 20.00 Radar 21.00 Nukumaja. Kadu-nud naine 22.00 Krimi 22.30 Mf Pögenemistee 00.15 Mf Bourne'i ultimaatum 02.25 Reporter 03.15 Öhtusöök ka-hele 04.05 Meie aasta Iraanis 04.50 Kodutunne 05.35 Eet-riapsud 2017 05.50 Heeringas Veenuse öäl	06.15 Küladetektiivid. Mõrv heinamaal 07.05 Zig ja Shar-ko 07.30 Tomi ja Jerry seik-lused 08.00 Reporter 09.00 Öhtusöök kahele 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Nukumaja. Kadunud naine 12.30 Radar 13.30 Krimi 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Ettevaatust inglisa 16.00 Osake minust 17.00 Selgeltnägijate tuleristsed 19.00 Reporter 20.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 21.00 A ja B 21.30 Pilvede all. Kertu on Erikule abi eest tänu-lik 22.30 Laura müsteeriumid. Surnud kohtingukaasla-se saladus 23.25 Saage tuttavaks. Jüri Pootsmann 00.00 The Voice - Ameerika hää 01.45 Radar 02.40 Reporter 03.30 Öhtusöök kahele 04.20 Saage tuttavaks. Elina Born 04.45 Hooaeg 05.25 Rooli võim 05.50 Heeringas Veenuse öäl
--	---	---	---	---	---	--

TV3

06.15 Ämblikmees 06.40 Rapuntsel 07.05 Käsna-Kalle Kantpüks 07.30 Jänku Juss 07.40 Ämblikmees 08.05 Minu köök on parim 09.25 Võimalik vaid Venemaal 09.55 Kirgede torm* 11.00 Vaprad ja ilusad* 11.35 Top Shop 11.50 Naabrist parem* 12.55 Võima-lik vaid Venemaal 13.55 Süda-measi 14.55 Metskass, 15.55 Vaprad ja ilusad 16.25 Kirgede torm 17.25 Minu köök on pa-rim 18.45 Seitsmesed. Uudi-sed 19.25 Seitsmesed 20.00 Suure tähe väike täht 21.30 Kättemaksukontor. Mees ra-stastoolis 22.35 Mf Tapa mind kolm korda 00.25 Quantico. Kate 01.20 Backstrom. Mõö-dapääsmatu tõde. Narkojuurd-luse võtmetunnistaja leitakse surnult 02.10 Suure tähe väike täht 03.35 Kättemaksukontor 04.25 Seitsmesed. Uudised* 05.05 Seitsmesed 05.30 Sü-dameasi	06.15 Ämblikmees 06.40 Rapuntsel 07.05 Käsna-Kalle Kantpüks 07.30 Jänku Juss 07.40 Ämblikmees 08.05 Minu köök on parim 09.25 Võimalik vaid Venemaal 09.55 Kirgede torm* 11.00 Vaprad ja ilusad* 11.35 Top Shop 11.50 Kättemaksukon-tor 12.55 Papad Mammad 13.55 Südameasi. Meediumi sõnum 14.55 Metskass 15.55 Vaprad ja ilusad 16.25 Kir-gede torm 17.25 Minu köök on parim 18.45 Seitsmesed. Uudised 19.25 Seitsmesed 19.55 Me armastame Eestit 21.30 Papad Mammad 22.30 Võimalik vaid Venemaal 23.00 Mf Saage tuttavaks - Dave 00.55 Tapa mind kolm korda 02.35 Politseipere. Uued reeglid. 03.25 Papad Mammad 04.15 Võimalik vaid Venemaal 04.40 Seitsmesed. Uudised* 05.20 Seitsmesed* 05.45 Südameasi	06.30 Südameasi. Säased ja elevantid. Bellamy ajab ta-gaajamisel kogemata ühe pois-i alla 07.25 Powerpuff tüdrukud 07.55 Kāpapatrull 08.20 Ben 10 09.00 Simpso-nid 10.00 Hommiku mait-sed 10.30 Naudime elu 11.00 Nurgakivi 11.30 Naistesaa-de 12.00 Suure tähe väike täht 13.40 Lõks 14.45 Kättemak-sukontor 15.55 Midsomeri mõrvad. Oblongi mõrvad. Bul-lard palub
---	---	---

KINO

MÄRJAMAA HELK

„Kodachrome – elu pildid“ (USA)

16. mai kl 19

17. mai kl 17

„Tundmatu“ (USA, alla 16aastastele keelatud)

16. mai kl 19

17. mai kl 19

„Juured“ (Eesti dokfilm)

17. mai kl 21

23. mai kl 17

„Raamatuklubi“ (USA, alla 12aastastele keelatud)

18. mai kl 17

20. mai kl 21

22. mai kl 17, 19

„Deadpool 2“ (USA, alla 14aastastele keelatud)

18. mai kl 19, 21

20. mai kl 17, 19

23. mai kl 19, 21

„Lino“ (USA joonisfilm, eesti keeles)

20. mai kl 15

„Tully“ (USA, alla 14aastastele keelatud)

22. mai kl 21

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM

Näitus “Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992”

Püsiväljapanek “136 aastat Järvakandi klaasitööstust”

“Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest”

Muuseum avatud K, N, R 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM

Näitus „Juuru kihelkond sõnas ja pildis“

Püsinäitus “Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda”

Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM

Näitus “Sammudes Eesti Vabariiki” (näitusesaalis)

Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa”

„Kolme kihelkonna vennad ja õed. Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas“ (näituseküünis)

“Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusarhiivi materjalide põhjal”

Püsinäitus “Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu”

Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM

Näitus „Meie rahva rõivas”

Püsinäitused “Maa-apteek”, “Kihelkonnakeskus Hageri” (fotonäitus)

Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või 555 0117

MUUSEUMIÖÖ 19. MAI

Hageri muuseum: kl 20 kohtumine kirjanik Peeter Sauteriga, kl 21 muuseumi 20. sünnipäeva pidu „Öös on pidu täis üllatusi”

Kohila tornigalerii ning õigeusu kirik (Viljandi mnt 1) avatud kl 16-22. Avatud Papiemanda pidupuhvet ning tornis pakutakse kellamehe mesijooki.

Mahtra talurahvamuuseum, peahoone avatud kl 18-20; Atla-Eeru kõrtsis kl 20 Haimre näiteringi külajant „Kõrts”; näitus „Eeru kõrtsi lugu. Kõrtsikultuur Eestis”, mida tutvustab näituse kuraator Rait Talvoja

Sillaotsa talumuuseum: kl 18 „Lotte” filmist Aliis Jõe esimese raamatuni, kohtumine Elo Selirannaga

KONTSERT

Räppar MAAKUU plaadi „Maast Kuuni” esitlus

Vana-Vigala rahvamaja, 17. mai kl 19

Susi Studio 2: Eesti seriaali- ja filmimuusika läbi aegade. Laval Rapla muusikud

Rapla kultuurikeskus, 18. mai kl 19

Tantsukontsert

Märjamaa rahvamaja, 18. mai kl 19

Kevadkontsert

Juuru rahvamaja, 18. mai kl 19.30

TEATER

„Nässu in memoriam”. Kose näiteselts Kikerdis

Kuimetsa rahvamaja, 17. mai kl 19

KOOLITUS/LOENG

Tervislikud snäkid

Märjamaa valla noortekeskus, 16. mai kl 15.30

Kevadised vitamiinitoidud loodusest

Vana-Vigala TTK, 19. mai kl 10

Loeng lapsevanematele: lapsega suhtlemine – kaosest koosloomiseni

Märjamaa valla noortekeskus, 22. mai kl 11 ja 17 (eelregistreerimisega)

MITMESUGUST

Märjamaa valla 100 tamme pargi rajamine

Velise kiigesaar, 16. mai kl 13.30

Kuimetsa piirkonna arengukava vestlusring

Kuimetsa rahvamaja, 16. mai kl 18

Akzo Nobeli Rapla tehase avatud uste päev

Rapla, Kastani 7, 17. mai kl 12-15

Männi lasteaia päev

Kohila, Männi lasteaed, 17. mai kl 16

Orgita lasteaed Midrimaa 50

Orgita, 17. mai kl 17 (etteteatamisega)

Kuusiku piirkonna arengukava vestlusring

Kuusiku päevakeskus, 17. mai kl 18

Kohvikuõhtu Kirna mõisa peremehe Reimo Lilienthaliga

Kuimetsa rahvamaja, 17. mai kl 19

RMK talgud: Kohila Vineer avab ukсед

Kohila, 18. mai kl 10

RMK metsaistutamistalgud

Hageri, Sutlema ringtee, 18. mai kl 12 (registreerimine kuni 14. mai)

RMK talgud: matk erametsas, teejuht Valdu Reinaas Kohila Metsaseltsist

Kelba, 18. mai kl 14

Rohevahetus

Kohila, Arleenikese lillepood, 18. mai kl 15

Tantsurühma Rõõmukse 5. sünnipäev

Kohila gümnaasium, 18. mai kl 19

Loomepada

Märjamaa valla noortekeskus, 19. mai kl 11

Nelipüha, kristliku kiriku sünnipäev, Eesti vabariik 100, Vabadussõja torn-mälestusmärk 85 ja torn-mälestusmärgi taastamine 30

Vigala Maarja kirik, 20. mai algusega kl 11

Kodila piirkonna arengukava vestlusring

Kodila raamatukogu, 21. mai kl 18

Mahtra piirkonna arengukava vestlusring

Mahtra seltsimaja, 22. mai kl 18

Raikküla piirkonna arengukava vestlusring

Lipa vabaaja keskus, 23. mai kl 18

Avatud toidutööstuste nädal: Minna Sahver

Valtu küla, 24. mai kl 10-11

NÄITUS

“Suvised elamused kuivnõela ja monotüüpiaga”. Eesti Kunstikooli Liidu

õpetajate näitus

Kehtna raamatukogu

Raplamaa laste ja noorte kujutava kunsti konkursi “Oma silmaga” näitus “Minu mark”

Kehtna kunstide kool

Seltsingu Vaiba-Liine vaipade näitus-müük

„Triipe mitut moodi”

Kohila koolituskeskuse (Tohisoo mõis) keldrikorrusel

Käsitöönäitus „Nobedad näpud Näpselis”

Made Balbati raamatuillustratsioonide näitus (lastekogu)

Kohila raamatukogu

Ly Lestbergi fotonäitus “Vaadeldes punguvaid puid”

Siiri VJ keraamikanäitus „Pidupott” (alates 19. mai)

Kohila Tornigalerii (Kohila, Viljandi mnt 1). Näitus on avatud kiriku lahtioleku aegadel, muul ajal helistada 5623 0741.

Posternäitus „Esimene Eestis valitud akadeemik Teodor Lippmaa 1892-1943” (kodulootoas)

„Meie kasvamine kunstikoolis”. Maarja Paalamaa, Anni Paisu ja Martin Toometi näitus (lastekogus)

Ilon Wiklandi nimelise noore kunstniku preemia konkursi võitjate tööd (lastekogu)

Fotonäitus „Haapsalu Vabadussõja mälestussammas vanadel fotodel”

Raimo Aasa ja Mati Michelise karikatuuride rändnäitus „Häirekell karikatuurides”

Laste LoomesTudio kevadnäitus

Märjamaa valla raamatukogu

Märjamaa muusika- ja kunstikooli kevadnäitus (kuni 20. mai)

Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Illustratsioonide konkursi „Mina näen nii” tööd

Kersti Kesküla hõbeheded

Tarvo Aro Meti vitraažinäitus „Kaleidoskoop”

Rapla keskraamatukogu

„Teekond pilvedesse”. Belgia fotokunstniku Nicolas Bouvy fotod Tallinna korstnapühkijatest

Rapla kultuurikeskuse Rütmani galerii

Näitus „Vormimängud”

Raplamaa kaasaegse kunsti keskus, T-R kl 15-18, L-P kl 12-15 (kuni 20. mai)

SPORT

Rapla maakonna koolinoorte kergejõustiku EV

Rapla, 16. mai kl 12 (Rapla piirkond)

Kehtna, 17. mai kl 11 (Järvakandi piirkond)

Kohila staadion, 23. mai kl 10

U12 Eesti MV võrkpallis

Kohila spordikompleks, 16. mai kl 10

Pikamaajooksusarja II etapp, 3000 m

Kohila spordikompleks, 16. mai kl 19

MISKIT ON TEOKSI!
SILM NÄGI, KÕRV KUULIS!

ANNA TEADA!

vihje@sonumid.ee
Tel 489 2133

RAPLAMAASõnumid

U13 V alagrupi kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK I vs Pärnu JK Vaprus Sinine

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 17. mai kl 18

U13 VII alagrupi kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK II vs Keila JK

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 17. mai kl 19.30

Tüdrukute U15 kohtumine jalgpallis: Kohila Püsivus vs JK Tabasalu

Kohila staadion, 17. mai kl 19.30

Rapla Vesiroosi gümnaasiumi kooliolümpia

RVG, 18. mai

Maakonna MV discgolfis

Märjamaa, Järta rada, 19. mai kl 10 ja kl 15

29. Paul Kerese mälestusturniir males

Rapla kultuurikeskus, 19. mai kl 10

U16 II liiga põhja/lääne kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK vs Kohila Püsivus

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 19. mai kl 18.30

Alexela korvpalli meistriliiga: Avis Utilitas Rapla vs Pärnu Sadam

Rapla, Sadolini spordihoone, 19. mai kl 19.10

U12 V alagrupi kohtumine jalgpallis: Kohila Püsivus vs FC Kose

Kohila staadion, 20. mai kl 12

II liiga lõuna/lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK vs JK Tallinna Kalev III

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 20. mai kl 17

IV liiga põhja/lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Märjamaa Kompanii vs Tallinna JK Jalgpallihaigla

Märjamaa gümnaasiumi staadion, 20. mai kl 19

U17 Eliitliiga II liiga kohtumine jalgpallis: U-17 Raplamaa JK vs U-17 FC Ajax Tallinn

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 22. mai kl 17

Jalgrattakross lastele

Kohila spordikompleks, 22. mai kl 18.30

Ülemaailmne O-päev, RMK EOP Raplamaa orienteerumispäevak

Paluküla, 23. mai, start avatud kl 17-19

KIRIKUTEATED

VAHASTU KIRIK

Vahastu kiriku 135. aastapäeva kontsert-jumalateenistus. Laulab Mati Palm

20. mai kl 15

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KIRIK

Piiblitund, teema: Püha Vaim, pühitsus

Pastoraadi inglisaal, 17. mai kl 18

Nelipüha armulauaga jumalateenistus, ristimis- ja leeripüha, laulab koguduse segakoor

20. mai kl 12

EELK JÄRVAKANDI PAULUSE KIRIK

Nelipüha jumalateenistus, laulab koguduse ansambel

20. mai kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonu-mid.ee. Tel 489 2130.

Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 23. mai lehes.

26. mail 2018 toimub Raplamaa LOODUSKAITSEKUU MATK Loosalu-Paluküla loodusrajal (7,7 km).

Buss väljub matkale 10.00 Märjamaa bussijaama bistroo eest, 10.30 Raplast Kauba tn 10 (Konsumi tagant).
Matk algab 11.30 Vana-Kaiu lähedal Loosalu soosaarelt.
Matk on TASUTA, matka toetab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus
Registreerimine: maarika.mannil@keskkonnaamet.ee, 5328 5846

Tule ja aita luua Unistuste Kool!

Juuru Eduard Vilde Kool

(Tallinna mnt 18, Juuru alevik, Rapla vald, 79401 Rapla maakond)

otsib oma meeskonda

- füüsika- ja keemiaõpetajat (kokku 1,0 ametikohta)
- eesti keele ja kirjanduse õpetajat (1,0 ametikohta)
- klassiõpetajat (1,0 ametikohta)
- sotsiaalpedagoogi (1,0 ametikohta)
- logopeedi (1,0 ametikohta)
- eripedagoogi (1,0 ametikohta)
- psühholoogi (1,0 ametikohta)
- IT-tehnoloogi (0,5 ametikohta)

Tööleasumise aeg: august 2018.

Kui sa tunned, et sina oled just see, keda meie 106 õpilast ja 30 töötajat ootavad, siis saada

- motiveeritud avaldus,
- elulookirjeldus,
- haridust tõendavate dokumentide koopiaid

hiljemalt 18.06.2018 aadressil: kalle.koiv@juuru.edu.ee.

Lisainfo telefonil 501 2325 (direktor Kalle Kõiv)

RAPLA Täiskasvanute GÜMNAASIUM

OOTAME UUSI ÕPPUREID!

Õppetöö alates 7. klassist, gümnaasiumis pakume ka e-õpet ning riigieksamiteks valmistumist üksikaineõppijana.

Dokumentide vastuvõtt toimub

- kuni 21. juunini tööpäeviti kella 9–16
 - 13. augustist kuni 17. augustini tööpäeviti kella 9–13
 - alates 21. augustist tööpäeviti kella 9–16
- Koolimaja II korrusel õppenõustaja kabinetis (Rapla, Lasteaia 5).

Lisainfo: oppenoustaja@raplatg.ee või telefonil 489 4219, 485 5859 või 5647 3488 (õppejuht)
Kooli koduleht: www.raplatg.ee

- Ostame METSAKINNISTUID,
 - ka raiutud ja hüpoteegiga
 - Ostame PÖLLUMAAD
 - Küsi hinda! Teeme pakkumise
- Pärnu Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hotmail.ee

Sinu
tehtud
huvitav

FOTOTABAMUS
ootab lehes avaldamist!
Saada foto@sonumid.ee

LUMBAR
ENERGY WOOD

www.lumbar.ee
Reigo Madi, reigo@lumbar.ee
Tel 53 420 379

MTÜ Väärt Raplamaa Toode
on Raplamaa tootjaid liitev ühendus.
Meil on Raplas ühine KAUPPLUS Tallinna mnt 23

Avatud:
E-R 10-17,
L 10-14

Tel 5788 0357, e-post: raplamaatoode@gmail.com
Koduleht: www.raplamaatoode.ee

PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

metsakinnistuid, kasvavat metsa, kasepakku, okaspuu palki, paberipuitu, küttepuid, võsa hakkeks.

Pakub:

saematerjali, metsaveoteenust, kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraaiatud kinnistuid

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055.
www.landeker.ee

TERASKATUSED JA VIHMAVEESÜSTEEMID OTSE TOOTJALT!

VÕTA KOHE ÜHENDUST!
kalle@olly.ee, 53 600 757

Puidu järeltöötusega tegelev ettevõte

Allied Timber OÜ
Raplamaal, Purilas
võtab tööle

PUIDUPINGI OPERAATOREID; TOOTMISTÖÖLISI.

Tööaeg: vahetustega
väljaõpe kohapeal, töö sobilik ka naistele

Info tel 489 2190

alliedtimber@alliedtimber.ee

8. JUUNIL MÄRJAMAA LAULUVÄLJAKUL

ALGUSEGA 19.00

IVO LINNA & ANTTI KAMMISTE PATUNE POOL SHANON NEXUS

15. JUUBELI ERIKONTSERT!

ÕHTUT JUHIVAD TRE RAADIO EETRIHÄÄLED!

- × ERINEVAD ATRAKTSIOONID × LASTELE TASUTA BATUUT ×
- × JÕU-, ILU- JA OSAVUSMÄNGUD × AVATUD SEPATÖÖKODA! ×
- × TÄNAVATOITUDE JA KOHVIKUTE ALA ×

PILETID EELMÜÜGIS PILETILEVI MÜÜGIKOHTADES JA MÄRJAMAA RAHVAMAJAS
KUNI 7.06 HINNAGA 14.- // PEOPÄEVAL JA KOHAPEALT PILET 17.-

LISAINFO: RAPLA.TRE.EE @/TREARADIO f/TREEVENTS

AVATUD: E-R 9-18
L, P KOKKULEPPEL

REHVITÖÖD JA -MÜÜK
AUTOREMONT • VARUOSAD

Kohapeal suur valik soodsa
hinnaga UUSI SUVEREHVE!

Rapla, Uusküla, Teramatsi 79530

kaimsoiduk@gmail.com
Tel 5813 3169, 5553 7118

19.mail kell 11- 13.30 Märjamaa rahvamajas

Soodne laomüük -
Uued riided Soomest

Uued riided Soomest
Välisriided, vabaaja- ja
Spordi-, ujumisriided

Täiskasvanutele
joped, kleidid,
pluusid, püksid,
komplektid (jope
+ püksid 28-39€)

Lastele
vaba-aja- ja
välisriided.
Ilusaid Moomin
riideid

Tere tulemast!

Lastele ja täiskasvanutele
hooajariided

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsa ülestöötamine ja vedu
- Maapinna mineraliseerimine koos külviga
- Metsamajandamise kavade koostamine

Teave e-post: info@metsaamet.ee Tel. 5615 0680, Karl Lister

Teadlased uurivad Hageri kiriku altarisena mõistatust

Selle nädala esimestel päevadel, 14. ja 15. mail uurisid teadlased Hageri kiriku altarisena ja tegid põnevaid avastusi.

Stina Andok

Christian Ackermann oli Eesti barokiajastu skandaalseim ja andekaim puunikerdaja. Tema kohta öeldi „ülbe ja andekas“, kuna ta ei tegutsenud tolleaegse kombe kohaselt, pakkus oma teenuseid aadlikele otse ning oli seejuures märkimisväärselt eristuva käekirjaga, võrreldes teiste kaasaegsete puunikerdajatega.

2016. aastal moodustati EELK, Eesti Kunstiakadeemia ja Eesti Kunstimuuseumi koostöölepingu alusel Christian Ackermanni loomingu uurimisrühm eesmärgiga tuua tuntud puunikerdaja varjust välja. Uurimisrühma kuulub hulk teadlasi, kes sel aastal uurivad lisaks Hageri kiriku altarisena veel Simuna, Koeru ning Järva-Madise kiriku altarisena.

„Hageri altar on suur mõistatus,“ ütles kunstiteaduste doktor ja üks uurimisprojekti põhitähtjatest Tiina-Mall Kreem. Teadaolevalt põles Hageri kirik 1710. aastal, mis-

tõttu suurem osa altarisena hävis. Mingid osad suudeti siiski päästa ja just nendele osadele keskendubki teadlaste uurimus.

„Eesmärk on välja selgitada, mis on Ackermann, mis on Rabe, mis hoopis hilisem,“ selgitas Kreem. Kohe esimesel uurimispäeval avastasid uurijad kolmandagi looja käekirja, keda tuvastada ei osatud.

Eesti Kunstiakadeemia professor ja üks projekti põhitähtjatest Hilka Hiiop ütles, et põnevat avastamist pakuvad altarisena valged kujud, mis on kaks või kolm korda valgeks värvitud ning mille alt usinad kunstiakadeemia magistriastme tudengid leiavad polükroomseid värve. Tudengid võtsid kujudele värviproove, löid neist 3D-mudeleid ning lasid röntgenpildid teha. Kaks tudengit uurisid lisaks altarisena olevaid nikerdusi. Üks neist tudengitest on Rapla kandi tüdruk Kaisa Milsaar, kellest on meie lehes varemgi juttu olnud.

Teisel uurimispäeval käisid kohal ka keskkonnauurin-

gute keskuse inimesed, kes määrasid röntgenikiire abiga kujude keemilise koostise. Hiiopi sõnul saab tulemuste järgi öelda, kui palju on näiteks kulda kasutatud või kui palju on esemeid üle värvitud.

Ackermann tegi ilusaid asju

Juba üksnes peale vaadates suutsid teadlased teatud kujude puhul selgeks teha, mis on Ackermann ja mis ei ole. „Nii teistmoodi on välimuselt, juba see lõiketehnika,“ selgitas Hiiop. Esemelt võeti puiduproovid ja saadeti Tartu Ülikooli analüüsiks, lisaks kasutatakse röntgenit, et hiljem tulemuste najal väita, kas materjalide leiud toetavad juba varem seatud hüpoteesi, et tegemist ei ole Ackermanni loodud kujudega. „Ackermann tegi ilusaid asju,“ ütles Hiiop

Põnevat avastamist pakkusid valged kujud, mille alt usinad kunstiakadeemia tudengid värve leiavad.

ja viitas, et Hageri kiriku valged kujud on küll kenad, aga siiski kaugel legendaarse puunikerdaja loomingust.

„Siit lähtuvalt saame hakata kultiveerima, mis on see Ackermanni eripära. Oleme sunnitud vaatama ka teisi meistreid, selle kaudu saab Ackermanni ülbust mõistatavaks,“ rääkis Kreem. Suurem lootus Ackermanni loominguleidmiseks on seatud kiriku altarisena olevatele kujutistele, mis viitavad oma sarnaste, peente tunnusoontega Ackermanni teistelegi objektidele.

Uuringuid aitasid esimesel päeval läbi viia maksu- ja tolliameti tolliametnikud oma röntgeniaparaadiga. Protsessi

juhtis peainspektor Priit Laatre. „Kunstiteadlased esitasid abipalve, teeme tööd, aga meie huvi on koolitada,“ selgitas Laatre. Nimelt koolitatakse uuringuid teostades ühtlasi uusi tolliametnikke aparate kasutama. Laatre rääkis, et altarisena objektidest on varem leitud näiteks isegi püssikuule.

Pärast kahepäevast uurimistööd läks kogutud materjal järeletootlusele, mis on Hiiopi sõnul tohtu suur protsess. Kui analüüsid ja dokumentatsioon on tehtud, koondatakse kõik uurimisprojekti ametlikule veebilehele www.ackermann.ee, kust saab igaüks uuringu tulemusi vaadata

ja erinevaid leide kõrvutada. Nii saab Hiiopi sõnul ka kunstikauge inimene näha, mis on Ackermann ja mis ei ole. Täpset aega, millal Hageri altarisena uurimise tulemusel veebi jõuavad, Hiiop lubada ei oska, kuid arvab, et kuu pärast on nad ehk juba olemas.

Kunstiteadlased uurivad sääraseid ajaloolisi objekte ja legendaarseid loojaid professionaalsest huvist, aga teadlased usuvad, et üldhinnatud objektid peaksid olema ja võiksid olla teada igaühele. „Kui ese on muinsuskaitse all, aga keegi sellest midagi ei tea, mis mõte sellel siis on,“ põhjendas Kreem Ackermanni loomingu avalikkuseni toomist.

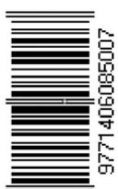
Eesti Kunstiakadeemia professor ja üks projekti põhitähtjatest Hilka Hiiop soovib teistelegi näidata Ackermanni eripära.

Suurem lootus Ackermanni loominguleidmiseks on seatud kiriku altarisena olevatele kujutistele.

Fotod: SIIM SOLMAN

ISSN 2228-1886

SÕNUMID

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Stina Andok (489 2137), Katri Reinsalu (489 2246), Helerin Väronen (489 2132), Haldi Ellam
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundajad: Ulvi Blande (489 2138), Siim Solman
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130).
Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid.

Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363